T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Elli yedinci inikad

28 - V - 1940 Salı

Mündericat

	Sayıfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	302
2 — Müzakere edilen maddeler	302
1 — 1940 malî yılı muvazenei umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/305)	302
A - Dahiliye vekâleti bütçesi	302:304
B - Emniyet işleri umum müdürlüğü bütçesi	304:305
C - Jandarma genel komutanlığı bütçesi	305:306
D - Hariciye vekâleti bütçesi	306:307
E - Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti bütçesi	307:313
F - Adliye vekâleti bütçesi	313:319
G - Tapu ve kadastro umum müdürlüğü bütçesi	319:320
H - Maarif vekâleti bütçesi	320:322
İ - Nafia vekâleti bütçesi	323:324
J - İktısad vekâleti bütçesi	324:325
K - Münakalât vekâleti bütçesi	325:327
L - Ticaret vekâleti bütçesi	327:336
M - Ziraat vekâleti bütçesi	336:342
N - Millî Müdafaa vekâleti bütçesi	342
1 - Kara kısmı bütçesi	342,342:343
2 - Hava kısmı bütçesi	343:344
3 - Deniz kısmı bütçesi	344
O - Askerî fabrikalar umum müdürlüğü bütçesi	344:345
P - Harita umum müdürlüğü bütçesi	345
2 — Muamele vergisi hakkında kanun lâyihası ve İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/340)	346:350,350:353
3 — Takrirler	342
1 — Diyarbakır mebusu Gl. Kiâzım Sevüktekin ve arkadaşının, Meclisin kahraman ordumuza selâm ve muhabbetlerinin iblâğına dair takriri	342

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

1940 malî yılı muvazenei umumiye kanunu lâyihasının müzakeresine başlanarak heyeti umumiyesi üzerinde cereyan eden müzakere kâfi görüldükten sonra

Büyük Millet Meclisi, Riyaseti Cümhur, Divanı muhasebat, Başvekâlet, Şûrayi devlet, İstatistik, Devlet meteoroloji işleri ve Matbuat umum müdürlükleri, Diyanet işleri reisliği, Maliye vekâleti, Düyunu umumiye ve Gümrük ve inhisarlar vekâleti bütçeleri kabul edildi ve salı günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Başkan	Kâtib	Kâtib
M. A. Renda	Bursa	İsparta
	Dr. S. Konuk	K. Ünal

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

BAŞKAN — Dr. Mazhar Germen

KÂTİBLER : Kemal Ünal (Isparta), Dr. Sadi Konuk (Bursa)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

2 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — 1940 malî yılı muvazenei umumiye kanunu lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/305)

A - Dahiliye vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Dahiliye vekâleti bütçesinin müzakeresine geçiyoruz.

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Bendeniz İstanbulun ekmek meselesine temas edeceğim. İstanbulun muhtelif semtlerinde ve bahusus Üsküdarda ekmek meselesinden bir kaç aydanberi şikâyet edilmektedir Takdir buyurursunuz ki, şikâyetler hakikî bir ıstırabın inikasıdır. Ciddî bir teessürün ifadesidir. Tatmin edilmeyen ihtiyaçların tevlid ettiği bir hâdisedir. Binaenaleyh bizce mukaddes ve ehemmiyetli addedilen ekmek hakkındaki şikâyetleri de ayni ehemmiyetle telâkki etmek zaruridir. Ekmek meselesinin bu hale gelmesi gazetelerde de her gün okuduğunuz gibi ekmekçiler cemiyetinin yaptığı muamelelerden tevellüd etmektedir. Bu cemiyet İstanbulun muhtelif semtlerinde bulunan fırınları kapatıyor, bir çok fırınları ekmek yapmaktan menediyor. Tabiî bu da azamî maddî menfaatler mukabilinde yapılıyor. Ekmekçiler cemiyetinin bu hareketi halkın zararına ve aleyhinedir. Bu mesele hakkında lâzımgelen makama müracaat etmişizdir. Belediyenin muhtelif semtlerde fırınlar açmasile bu şikâyetin önü alınacağından bahsettiler. Belki bu radikal bir tedbirdir. Fakat bu fırınlar açılıncaya kadar halkın bu şikâyetleri ne olacaktır? Bendenize öyle geliyorki, şikâyetlerin temerküz ettiği semtlerde şiddetli kontrol yapılmalı, bundan başka, bu muamele, bir nevi trüsttür, trüst yapan şirketler de feshedilecek olursa zannederim bir dereceye kadar şikâyetlerin önü alınacaktır. Bu hususiaki şikâyetlerin neşriyatı varid olmaması tasavvur edilemez. Çünkü gazeteler her gün hangi semtte, hangi fırının kapanmakta olduğunu ismile, mevkiile yazmaktadır. Binaenaleyh bu mesele ile muhterem Dahiliye vekilinin bizzat alâkadar olarak işi üzerine almalarını ve bununla meşgul olmalarını ve bu işin, halkın şikâyetlerini sona erdirecek şekilde acilen bir tedbir ittihazını yüksek lûtfunuzdan beklerim.

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Bütçenin heyeti umumiye müzakeresi esnasında bazı muhterem arkadaşlarım, Dahiliye vekâleti bütçesini alâkadar eden, beyanatta bulunmuşlardı. Onlara da cevab arzetmek istiyorum.

Arkadaşımız Türker, zelzele ve seylab dolayısile memleket nüfusunda vaki olan azalmayı telâfi için tedabir alınmasını tavsiye ettiler. Zelzele ve seylab vesilesile gaybettiğimiz vatandaşların mikdarı bizleri herhalde çok müteessir ve müteellim edecek mahiyette olmakla beraber millî hayat noktai nazarımdan endişe verecek bir yekûnda olmadığını kendilerine arzetmek isterim. Bu vaziyet Türk milletinin bir senede değil, hattâ bir ay kadar kısa bir zamanda telâfi edebileceği kadar azdır. Yani otuz bin içindedir. Binaenaleyh bu noktai nazardan büyük endişeye sebeb yoktur. Umumiyet itibarile nüfusumuzun artması noktai nazarımda Dahi-

liyeye terettüb eden vazifeler arasında bilhassa evlenmelerde ki zorlukların bertaraf edilmesi vardır. Bu Yüksek Meclis geçen sene kabul ettiği bir kanunla teğmin edilmiş oldu. Evvelce evlenmek için ihtiyar edilen masraf bu gün on kuruşa inmiştir. Yani evlenmek istiyen insanlar hiç bir fedakârlık etmeden evlenebilmeleri için manî kalmamıştır. Meşru izdivaçlar mani teşkil eden sebebler arasında bu da mevcud olduğu için, bu hal bertaraf olmuştur. Diğer taraftan meşru evlenmeleri işkal edici ortada hiç bir sebeb olmadığına göre yapılacak iş yardım mahiyetinde ve o sahada olanlardır. Buna bu günün vesaiti imkân verdiği nisbette çalışılmaktadır. İmkânı artıracak vaziyetler elde edildikçe tedbirlerimizi de genişleteceğiz.

Galib Pekel arkadaşımız polis ve jandarmanın birleştirilmesi keyfiyetinden bahsetmişlerdir. Bu, memleket idaresinde mühim bir mevzudur. üzerinde bir müddetten beri çalışmaktayız. Henüz katği bir karar ve kanaata vasıl olmuş değiliz. Tedkikatımızı intaç ettiğimiz vakit bunun birleştirilmesinde fayda ve imkân bulunduğuna kani olursak huzurunuza bir teklifle gelmemiz tabiidir.

Devlet zabıtasına müzahir olarak köy ve kır bekçileri teşkilâtından bahsetmişlerdir. Görülecek ihtiyaca göre Devlet zabıtasının gerek resmî, gerek millî sahalarda takviyesi için lâzım olan hiç bir tedbirden geri kalmıyacağımıza itimad edilmesini rica ederim.

Ruşeni arkadaşımız idarei hususiyelerden bahsettiler. İdarei hususiyelerin kontrolsuz ve işlerinin dikkatsiz cereyan ettiği yolunda bir fikir izhar eder gibi göründüler. Buna misal olarak da bundan evvelki seylebda, Samsunla Bafra arasındaki yol ve bu yol üzerindeki köprülerin harab olduğunu söylediler. Buna mukabil Nafianın yaptırdığı köprülerin de sapasağlam durduğunu ilâve ettiler.

Kendilerini teğmin edeyim ki, bu sağlam duran köprüleri yapan nafia mühendisleri gitti dedikleri köprüleri de yapanlardır. Yani her iki işi yapanlar da ayni salâhiyeti, ayni şeraiti fenniyeyi haiz insanlardır.

Vali evlerinden bahsettiler. Vali evleri işi inzibat altına alınmıştır. Hiç bir vakit 70 - 80 bin liraya vali evi yapılmıyor. İdairei hususiyeler ev, yol, köprü gibi işlerden sarfınazar etsinler, bunları Nafia yapsın, dediler. Zannediyorum ki, bizim teşkilâtı esasiyemizle teeyyüd etmiş olan rejimimiz buna müsaid değildir.

Ziya Karamursal arkadaşımız İstanbul ekmek meselesinden bahsettiler. İstanbul etmek işleri üzerinde çalışıyoruz. Zannediyorum ki yakında iyi neticeler alınacaktır.

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Bir sual. Müfettişi umumiler hakkında bazı düşünceleriniz olduğunu ve bu hususta vekâlette bir hazırlık yapıldığını işitmiştik. Zannederim bunların masarifi umumiyeleri yarım milyona yakındır. Acaba bunlardan alınan randıman vekâleti tatmin ediyor mu?

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Müfettişi umumiler mevzuu üzerinde Hükûmet çalışmaktadır. Dünyanın aldığı bu vaziyet içinde memlekette yerleşmiş olan bazı teşekküller, bilhassa böyle büyükçe teşekküller üzerinde tebeddülât yapmanın ihtiyata muvafık olmıyacağını zannederim.

İSMAİL KEMÂL ALPSAR (Çorum) — Ankarayı güzelleştirmek, tesçir etmek istiyoruz. Suyun metre mikâbına 15 kuruş alınıyor. Bunu biraz tenzil etmek mümkün değil midir?

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Son aldığımız hesablara göre suyun hasılatı masraflarına ancak tekabül etmektedir. Bundan sonra da biraz zarar etmesi muhtemeldir. Zira her şey pahalılaşmıştır.

BERÇ TÜRKER (Afyon Karahisar) — Nüfusumuza aid olan sözlerime verilen cevabdan dolayı muhterem Vekilimize teşekkür ederim. Bendeniz küçük bir ricada bulunacağım. O da yol vergisi meselesidir. Yol vergisini fıkara olan halk veremiyor. Bendeniz bunu gözümle gördüm. Bu altı lirayı veremiyen halk vardır. Adada, Osman isminde zavallı bir adam vardır, karısı müteverrim ve iki de çocuğu vardır. Yiyecek ekmekleri yoktur. Kendisi dağlardan kütük çıkararak merkebile getirir, satar. Bu sene kış mevsiminde idarei hususiye memuru gelmiş, kendisinden altı lira yol vergisi istemiştir. Ben ancak yevmün cedid, rızkun cedid yaşıyorum, demiş. Mutlaka vereceksin demişler, karısının paltosunu rehin ederek 3 lirayı vermiş. 15 gün sonra bakiye kalan 3 lira için sıkıştırmışlar, merkebini zaptetmişler, bendenize geldi, aman 3 lira ver mahvolacağım dedi, verdik.

Sonra, rica ediyorum, yazın dağlara giderseniz güneş altında bir takım fakir halkın taşkırdığını görürsünüz. Bunların aileleri de köylerinde kalıyor. Bunu veremiyenler var. Sonra, bu 6 lirayı idarei hususiyeler alıyorlar, fakat pek te yol yapmıyorlar. Memura sorarsanız size, (ihalei katğiyesi icra kılındı, derdesti inşadır) diyerek basma kalıb cevab verir. Ertesi sene ayni şeyi duyarsınız. Yani bu paralar yerine sarfedilmiyor.

Bu itibarla bendeniz, çok muhterem Vekilden rica ediyorum, bu parayı fukara halktan bir lira olarak alsınlar. (O, O, O sesleri).

Yahud memurlara tavsiye etsinler, bunların boğazlarını pek sıkarak istemesinler, müsamahakâr davransınlar.

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Yol mükellefiyetinin mahzurları hakkında bir çok şeyler söylenmiştir ve söylenebilir. Fakat bunun bir tek te iyiliği vardır ki o da fu-

kara için bedenî çalışma imkânını vermesidir. Vergiyi nakden ödeyemiyecek olan her vatandaş bu mükellefiyetini bedenen yapar. Bu imkân kendisi için vardır. Eğer fukarayı bu mükellefiyetten muaf tutmak yoluna gidecek olursak o zaman işlerimiz daha fazla sektedar olur. Vergi alınıb da yola sorfedilmiyor, dediler. Böyle bir şey varid değildir. Alman paradan daha az yol yapıldığma kani değilim. Meclisi umumilerce ne kadar tahsisat kabul edilirse onun tamamı yollara sarfedilmiştir ve edilmektedir. (Müzakere kâfi sesleri).

BAŞKAN — Başka mütalea var mı? (Hayır sesleri).

Fasıllara geçilmiştir.

F.		Lira
345	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
346	Maaş	4 318 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
347	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi ve 1700 numaralı kanunun 3 ncü maddesi mucibince verilecek ikramiye	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
348	Merkez ücretleri	50 940
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
349	Vilâyetler müteferrik müstahdemleri ücretleri	194 460
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
350	Muvakkat tazminat	63 540
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
351	1437 numaralı kanun mucibince verilecek avans	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
352	Merkez mefruşat ve demirbaşı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
353	Merkez levazımı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
354	Merkez müteferrikası	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
355	Vekâlet otomobili masrafları	2 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
356	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
357	Vilâyetler levazımı	70 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
358	Vilâyetler müteferrikası	8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
359	Mütenevvi masraflar	61 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
360	Daimî memuriyet harcırahı	55 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
361	Muvakkat memuriyet harcırahı	26 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
362	Müfettişler harcırahı	45 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
363	2850 numaralı kanun mucibince köy ve mahallelerde yapılacak askerî yoklamalarda bulunacak nüfus memurları harcırahı	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
364	Kongre ve staj masrafları	10 810
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
365	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	3 929
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
366	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
367	Posta ve telgraf ücreti	150 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
368	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafı	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
369	Devir harcırahı ve yem bedeli	143 920
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
370	2510 ve 2848 sayılı kanunlar mucibince kültür, idare, emniyet ve dahilde ahar mahllere nakil masrafları ve bu hususlar için istihdam edilecek muvakkat memurlar ücretile harcırahları ve diğer bilcümle masraflar	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
371	Nüfus masrafı	7 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
372	Mecmua masrafı	5 020
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
373	Motosiklet masrafı	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
374	Umumî müfettişlikler ücretleri	89 580
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
375	İdare masrafları	13 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
376	Harcırah	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
377	Otomobil ve nakil vasıtaları masrafları	11 280
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
378	Geçen yıl borçları	18 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
379	Eski yıllar borçları	17 505
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — 374 ve 377 nci fasıllarda tashihler vardır, makamı riyaste arzettik. Ona göre okunuyor.

BAŞKAN — Evet, okunan kısımlarda tashih edilmiş rakamlar vardır. O suretle kabul edilmiştir. Elinizdeki rakamlar değildir.

B - Emniyet umum müdürlüğü bütçesi :

BAŞKAN — Emniyet umum müdürlüğü bütçesine geçiyorum. Heyeti umumiyesi hakkın-

da söz isteyen var mı? Fasılların müzakeresine geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
400	Maaş	5 846 220
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
401	1688 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
402	Merkez ücreti	79 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
403	Vilâyetler ücreti	79 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
404	Muvakkat tazminat	180 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
405	Merkez mefruşat ve demirbaşı	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
406	Kırtasiye	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
407	Merkez müteferrikası	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
408	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
409	Vilâyetler levazımı	58 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
410	Vilâyetler müteferrikası	9 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
411	3201 sayılı kanunun 86 ncı maddesi mucibince verilecek para mükâfatı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
412	Mütenevvi masraflar	94 850
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
413	Daimî memuriyet harcırahı	84 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
414	Muvakkat memuriyet harcırahı	19 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
415	Emniyet müfettişleri ve emniyet polis müfettişleri harcırahı	10 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
416	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı, ücretli muhabere ve mükâleme masrafı, polis telefonlarının mubayaa, tesis, tamir, levazım ve işletme masrafları	11 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
417	Posta ve telgraf ücreti	150 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
418	3335 sayılı kanun mucibince teşkilât mensublarının hususî müesseselerde yapılacak ücretli tedavi, yol ve saire masrafı	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
419	Levazım	280 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
420	Mütenevvi masraflar	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
421	Nakil vasıtaları masrafı	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
422	Palis karakollarının tamir masrafı	58 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
423	İstihbarat masrafı	196 900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
424	Polis mecmuası, gazete ve emniyet bültenleri ve meslekî eserler gibi polis neşriyatı tabı ve mevaddı ibtidaiye, telif, tercüme, makale ve müteferrik masraflar	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
425	1474 sayılı kanun mucibince verilecek tazminat	2 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
426	Beynelmilel müessesata iştirak masrafı	600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
427	Polis mektebleri masrafı	179 110
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
428	Pravantoryom ve sanatoryom masrafları	30 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
429	3201sayılı kanunun 34 ncü maddesi mucibince staj ve beynelmilel zabıta kongre ve konferanslarına iştirak ve zabıta işleri ilmî tedkikleri için ecnebi memleketlere gönderilecek memurların, harcırah, yevmiye ve tahsil masrafları	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
430	Süvari polis hayvanları mubayaa, levazım ve takım masrafları	20 550
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
431	Geçen yıl borçları	5 640
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
432	Eski yıllar borçları	10 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

C - Jandarma genel komutanlığı bütçesi

BAŞKAN — Jandarma umum kumandanlığı bütçesine geçiyoruz. Heyeti umumiyesi hakkındamütalea var mı? Fasıllara geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Fasıllara geçilmiştir.

F.		Lira
435	Maaşatı umumiye	4 066 521
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
436	1683 numaralı kanununun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
437	Ücret	79 596
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
438	Muvakkat tazminat	32 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
439	Merkez mefruşat ve demirbaşı	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
440	Kırtasiye	1 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
441	Merkez müteferrikası	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
442	Komutanlık otomobil masrafı	600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
443	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
444	Vilâyetler levazımı	156 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
445	Vilâyetler müteferrikası	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
446	Mütenevvi masraflar	87 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
447	Daimî memuriyet harcırahı	80 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
448	Muvakkat memuriyet harcırahı	50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
449	Müfettişler harcırahı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
450	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
451	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
452	Posta ve telgraf ücreti	97 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
453	Tayinat	5 108 711
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
454	Levazımı askeriye	1 709 894
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
455	Levazım ve teçhizatı harbiye ve fenniye	87 308
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
456	Nakliyat	275 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
457	Sıhhî ve baytarî ilâç levazımı	11 000

Dr. ÂKİF ARKAN (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar; bu jandarma sıhhî ve baytarî ilâç levazımı faslı geçen sene 28 000 iken bu sene 11 000 lira tesbit edilmiştir. Bu para da askerî hastaneler ve revirlerde tedavi edilenlere ilâç ve diğer hastanelerde tedavi ücreti, ayni zamanda baytarlar da dahildir. Mülkiye hastanelerinde tedavi edilen jandarma o vilâyetin vazifesini gördüğü halde bunlar para ile tedavi olunuyor. Halbuki bu para ile bunun imkânı yoktur. Binaenaleyh jandarma o vilâyette vazife görüyor ve o yolda hastalanıyor. Jandarmayı memleket ve belediye hastanelerinde para ile tedavi etmek doğru değildir. Bunlar çok uzak mesafelerdeki karakollardan merkeze gelinceye kadar çektiği sıkıntı sonra yetişmiyormuş gibi bir de hastane kapılarında para verememek yüzünden çok fena vaziyette kalıyorlar. Bu vaziyet karşısında bunları para ile tedavi edememeleri iyi bir şey değildir. Bu suretle yedi buçuk lira verilmeden esas hastanelere kabul edilmemesi, o vilâyette vazife görürken kolaylıkla tedavi edilmemesi erler üzerinde de iyi bir tesir bırakmamaktadır. Onun için rica ediyorum, bu faslın (askerî hastaneler ve revirlerden gayri) yerine (askerî hastane ve revirlerle memleket hastanelerinden, belediye hastanelerinden gayri)diye tasrih edilecek olursa iyi olur. Bunun burada yazılmasını teklif ediyorum.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bütçelerdeki tahsisata taallûk eden her hangi bir teklifin nizamname mucibince ne vakit verileceğinin yazılmasından maksad meydandadır. Binaenaleyh şimdi buyurduklarının ne dereceye kadar nazarı dikkate alınmağa değib değmediğini takdire imkân yoktur. Hükûmet böyle teklif etmiştir ve encümende bir tebeddül yapılmamıştır.

BAŞKAN — Faslı reye koyuyorum. Kabul edenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
458	Tamirat ve inşaat masrafı	150 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
459	İkramiye ve tazminat	31 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
460	Nakil vasıtaları	11 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
461	Memleket dahil ve haricinde ücretli sıhhî müesseselerde tedavi ettirileceklerin masrafı	900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
462	Spor masrafı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
463	Subaylara verilecek hayvan tavizi	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
464	Jandarma mektebleri masrafı	55 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
465	Matbaa masrafı	3 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
466	Satınalma komisyonları, dikim evi, Jandarma ambarları, muayene heyeti masrafları	10 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
467	Geçen yıl borçları	25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
468	Eski yıllar borçları	5 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

D - Hariciye vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Hariciye vekâleti bütçesine geçiyoruz, heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

FUAD GÖKBUDAK (Konya) — Hariciyemiz hakkında hiç bir şey söylemiyeceğim. Çünkü o dünyanın en sağlam kronometresi gibi muntazam bir surette gidiyor. Yalnız bir şey nazarı dikkatimi celbeder, İspanya harbi başlıyalıdanberi Avrupa gazeteleri hiristiyan mede-

niyeti, hiristiyan medeniyeti der dururlar. Bilmem ki biz sonradan lâyik olduğuumz için mi pek nazarı dikkatimi celbediyor, yahu bu hiristiyan medeniyeti değil insan medeniyetidir. Hariciye vekilimiz Avrupada meşhur olan esprilerile, bir münasebetle gazetecilere falan bir fırsat bulub bu noktaya işaret ederlerse iyi olur. Bu medeniyet Hiristiyan medeniyeti değil insan medeniyetidir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yoktur, fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
471	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
472	Maaş	1 963 818
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
473	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	4 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
474	Merkez ücretleri	97 260
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
475	Elçilik ve konsolosluklar müstahdemleri ücreti ve akçe farkı	301 704
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
476	Muvakkat tazminat	43 536
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
477	Merkez mefruşat ve demirbaşı	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
478	Merkez levazımı	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
479	Merkez melbusatı	2 442
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
480	Posta ve telgraf ücreti	2 188
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
481	Posta, telgraf ve telefon ücreti	59 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
482	Merkez müteferrikası ve nakli nukud masrafı	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
483	Vekâlet otomobili masrafları	2 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
484	Elçilik ve konsolosluklar masrafları	543 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
485	Elçilik otomobilleri mubayaa bedeli	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
486	Daimî memuriyet harcırahı	45 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
487	Muvakkat memuriyet ve kurye harcırahı	60 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
488	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
489	Beynelmilel müessesata ve Milletler Cemiyetine iştirak hissesile murahhaslık masrafları ve Milletler Cemiyeti Muzaheret cemiyetine yardım	100 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
490	Ecnebi elçilerle misafirlerin ibate, izaz, ziyafet ve mihmandarlarının harcırah ve masraflarile bahçe ve tamir masrafları	60 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
491	Nakil vasıtaları masrafları	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
492	Telifat ve neşriyat	9 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
493	Matbaa masrafı	950
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
494	Kongre ve konferans ve komisyonlar masrafı	101 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
495	Hakem mahkeme ve heyetlerile uzlaşma komisyonları	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
496	Vekâlet kütübhanesinin tanzim ve ıslahı için istihdam edilecek mutahassıslar ücreti	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
497	Geçen yıl borçları	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
498	Eski yıllar borçları	5 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

Hariciye vekâleti bütçesi bitmiştir.

E - Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Dr. OSMAN ŞEVKİ ULUDAĞ (Konya) — Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletine bu sene verilen tahsisat geçen seneye nisbetle azdır. Yalova kaplıcalarında, masraf ta buna inzimam ettiği için, geçen seneye nazaran 350 bin lira raddesinde bir azlık görülüyor. Buna rağmen ben dünya vaziyetini düşünerek bu azlıktan bahsetmiyeceğim. Hatta Sıhhat vekâleti diğer vekâletler gibi, Devletten tahsisat alan müesseseler gibi icabında daha ziyade müdafaai milliye bahsinde fedakâr olabileceğini kaydedeceğim. Bu nokta üzerinde ufacık bir görüşten sonra Sıhhiye vekâletinin bazı işlemez taraflarından veya daha ziyade ıslah edilmesi lâzımgelen taraflarından bir kaç noktasını ele alacağım.

Sıhhiye vekâleti cümhuriyetin doğurduğu bir müessesedir. Eski vaziyetlere nazaran memlekette bir sıhhî varlık vücude getirmiştir. Memleketin hangi tarafına gidilirse gidilsin orada bir sıhhiye abidesi görülür. Fakat bu sıhhiye abidelerinin içinde hastaların menfaatine, dok-

torların çalışmasına uygun gelmiyen muhtelif tarzlar vardır. Türkiyede müessesatı sıhhiyesinde, umumî muvazeneye, evkafa, hususî idarelere, belediyelere, cemaatlere, ecnebilere, şirket ve eşhasa aid hastanelerde ceman (14 372) yatak vardır. Bunların içerisinden cemiyetlere ve hususî hastanelere aid olanlarını bir tarafa bıraktıktan sonra diyebilirim ki, geriye kalan hastaneler içerisinde en iyi işliyen doğrudan doğruya müvazenei umumiyeye merbut olan nümune hastaneleridir. Diğerleri bu işte mutahassıs olan meslekler erbabı tarafından idare edilmedikleri için zaman, zaman bocalamakta ve zaman, zaman bir çok mahrumiyetlere katlanmaktadırlar. Binaenaleyh, memlekette bir çok vatandaşlar iyi bir hastane, iyi bir yatak bulamamaktadırlar. Muhasebei hususiyelere aid hastaneler, üzerinde bilhassa durulmağa lâyik bir mevzu teşkil ederler. Bunların bir kaçı hakkında ufak tefek müşahederler arzedersem vaziyetin ne kadar nazarı dikkate alınmağa lâyik olduğu daha iyi anlaşılır. Garbî Anadoluda bir hastane tasavvur ediniz, vilâyetin varidatından bir çoğu yahud çok görünen kısmı hastaneye sarfedildiğinden dolayı vilâyet meclisi bu paranın mikdarını çok görerek biraz tasarruf yapmak istemiş ve kadrodan hengisini çıkaralım diye aramışlar ve nihayet göz mutahassısını bulmuşlar. Çünki bu mıntaka trahom mıntakası değilmiş. Binaenaleyh, göz mutahassısını kadrodan çıkarmışlar. Halbuki Sıhhiye vekâletinin elinde olsaydı hiç şüphesiz ki, bu hekimin yalnız trahomla uğraşmıyacağını ve diğer göz hastalıklarından başka mesela asabiye, dahiliye ve zühreviye hastalıkları mutahassıslarına gayet eyi bir müşavir ve muavin olacağını düşünürdü.

Bir müşahede daha; yine Garbi Anadoluda bir vilâyet; bütçesi daralıyor, tasarruf gayretine düşüyor, fakat bunu şayanı hayret bir tarzda yapıyor. Hastaların et istihkakını üçte bire indiriyor. Şimdiye kadar zikrettiğim şu iki hastanenin bulundukları yerlerin ismini zikretmedim, fakat şimdi arzedeceğim misaller kendi seçim dairemden almdığı cihetle serbest söyliyebilirim:

Konyada gayet güzel bir hastane var. Fakat bunun zemini yıkanmaz. Binası gayet mükemmel, vesaiti de fena değil, fakat temizlik yapmak imkân haricindedir. Çünkü su dökülünce zemin kabarıyor, yapılan temizlik, kuru, kuru silinmekten ibaret kalıyor. Böyle bir müessese-ye şüphesiz hastane denemez.

Yine Konyada bir doğum evi yapılmış, fevkalâde güzel bir bina, fakat kaloriferi yok. Çünkü vilâyet gerek hastane zeminini düzeltmek için, gerek doğum evinin kaloriferi için tahsisat ayıramıyor. Benim hastanelerden başka yapacak işlerim vardır diyor.

Yine Konya vilâyetinde bu sene kazaların yegâne teşkilâtı sıhhiyesinden olan dispanserlerden 10 tanesi için tahsisat konmamıştır. Eğer bunlar muvazenei umumiyeden himaye görmezlerse yaşayamayacaklardır. Sonra Konyada bir kuduz müessesesi vardır. Muvazenei ummiye tarafından tesis olunmuştur, idaresi de muhasebei hususiyeye bağlanmıştır. Anlaşılmayan bir sebebten dolayı bu müessese de ayni mülâhazalarla bertaraf edilmiştir. Memleketin sıhhî idaresini daha olgun, daha mütekâmil bir hale getirmek için bunları ne yapıp yapıp Sıhhiye vekâletine maletmek icabeder. Ne türlü olacak? bilmem. Fakat her halde konuşacak olursak bir çare bulunabilir. Maamafih Hükûmet bu noktai nazarı muhik görürse buna bir çare bulabilir. Yoksa vilâyette valiler değiştikçe ve Meclisi umumî azaları değiştikçe vilâyet hastaneleri ve dispanserleri, teşkilâtı sıhhiyeleri de onların şahsî kanaatlerine göre değişecektir ve memleket hastaneleri hiç bir zaman memlekete lâyik birer hastane olamayacaklardır.

Belediye hekimlerinin vazifelerine geçiyorum. Belediye hekimleri acınacak vaziyettedirler. Bazan gazetelerde görürüz, falan belediye hekimi bulaşık bir hastalığı vaktinde tesbit etmemiştir. Falan yerde böyle olmuştur, şöyle olmuştur. Belediye hekiminin yaptığı işlerin içerisine girib bir gün misafir olduğunuz takdirde belediye hekimlerinin ne kadar zavallı insanlar olduğunu - tabiî vazifelerinin çokluğu itibarile zavallı diyorum - zavallı insanlar olduklarını teessürle görürsünüz. Arkadaşlar, Hükûmetin Devletin kanunları belediye hekiminden ölümün tesbitini ister. Farzediniz büyük bir şehir, meselâ İstanbul, Fatih belediye hekimi bir ölüm haberi alır, Etyemezden bir haber gelir, Zeyrekten bir haber gelir, Saraçhane başında bir ölüm vakası olur. Yol vasıtası yoktur. Bunların tesbiti bile kendisini bir gün işgal eder. Halbuki diğer taraftan halk müracaat eder, bir hastaya götürmek ister. Ölüyü bırakın da diriye bakın der. Bundan başka teftiş, kontrol vazifesi, fevkalâde hâdiseler ... Onun için belediye hekimini her halde muntazam çalıştırma yolunu bulmak lâzımdır. Bu müşkülâtı uzun misallerle arzetmeğe lüzum görmüyorum. Bunlar arasında hakikaten fena misallerde bulunabilir. Yalnız şunu söyliyeyim ki, fena şartlar içerisinde çalışan belediye hekimleri arasında İstanbulda dahi, mütekaid oldukları halde, illâllahdeyib kaçanlar pek çoktur.

Mağşuş gidalar : Memleketimizde gidaları tağşiş etmek adeta moda olmuştur. Mersin limanında çıkarılıb şark mıntakasına gönderilen margarin tenekelerinin mikdarı 400 bini buluyor. Bunlar yağ istihsal eden mıntakalara gönderiliyor. Vaka söylemiyeceğim :

Her vatandaş pekâlâ bilir ki memlekette te-

miz sütten yapılmış iyi bir yoğurt, iyi bir peynir, katkısız yağ bulmaya imkân yoktur. Size ufak bir misal arzedeyim. Geçen sene zarfında yani 1939 da İstanbulda yalnız Karaağaç soğuk hava mahzenine konan krema mikdarı 6402 teneke, yani 12207 kilo oluyor. İstanbulda satılan sütlerden çıkarılan bu kremanın yekûnu hakikati ifade etmekten çok uzaktır.

Bu mikdar bile nazarı dikkate alınmağa lâyik bir kemiyet teşkil ettiği halde Karaağaçtan başka İstanbul tarafında daha üç büyük soğuk hava deposunun bulunduğu, Galata da dahi ayrıca bu neviden depolar mevcud olduğu nazarı dikkate alınacak olursa bu mikdarın üç dört misli kremanın soğuk hava depolarına girdiği görülür. Bundan da anlaşılır ki yapılan yoğurtlar ve peynirler, sütün muhteviyatını ihtiva etmemekte ve gıdaî maddesinin çoğunu kaybetmektedir.

Bir de makarna meselesi vardır. Makarna meselesi memleketimizde çok acı bir vaziyet almıştır. Bizim bildiğimiz makarnalar irmik ve yumurtadan yapılır. Fakat bu gün piyasada satılan makarnaların içinde bir dirhem yumurta bulmağa imkân yoktur. Lâkin sarı renkte makarnalar vardır. Bunlar alenin boyaları veyahud noftol sarıları ile boyanmaktadır. İrmikten mamul makarnalar vardır. Fakat bunların mikdarı o kadar azdır ki, o kadar anlaşılması zordur ki, bir fabrikatör dahi, saf unla veya irmikle yapılmış olanlarını birbirine karıştırıp ta gösterilirse bu şudur, şu şudur, diyemez. Kullanılan boyalardan maksad unların kötülüğünü örtmek ,yumurta sarısı rengini vermek içindir. Bir kilosuna altı lira verilen ve Almanyadan idhal edilen naftol boyaları memleketimizde pek büyük revaç bulmuşutr. Komşumuz Yunanistan bu işlerin önünü almak için bu boyaların idhalini tamamen menetmiştir. Bu suretle hiç bir faydası olmayan, vatandaşları aldatmağa, makarna unlarını boyamağa yarayan boyaların idhalinin şiddetle kontrol ve menedilmesi, vatandaşların sıhhatı noktai nazarından, çok lüzumlu bir iş olacaktır.

Ecza depolarına geçiyorum; ecza depoları hakkında Hükûmetin kayıdları vardır, bir ecza deposu muhitindeki beş eczane ihtiyacına kâfi gelecek derecede ilâç bulunduracak veyahud bunlara mukabil on beş, yirmi beş bin liralık bir para teğminatını haiz olacaktır. Fakat Almanya ile Polonya harbi başlar başlamaz, memleketin ilâç ihtiyacı öyle bir paniğe gitmiştir ki ilk zamanlarda bir dirhem aspirin bulmak bile çok müşkül olmuştur. Memleketin zarurî zamanlarında, memleketin hayatî ihtiyaçlarına göre stok edilmiş bir senelik ihtiyaçları teğmin etmek Sıhhiye vekâletinin vazifesidir zannederim.

Dilenciler hakkında da bir kaç söz söyliyeceğim. Arkadaşlar; dilencilikle mücadele yalnız Sıhhiye vekâletinin işi değildir. Bu iş, Dahiliye vekâletine de temas eder. Sıhhiye vekâletinin bu hususta vazifesi, yalnız, çalışmağa muktedir olamayan ve bundan dolayı dilenmek mecburiyetinde olan insanları alıb darülâcezedelerde barındırmaktır. Fakat mevcud olan kayidler pek eskidir, meni tese'ül nizamnamesi pek eskidir. Bu nizamname ortadan kaldırılmalı ve ister Sıhhiye vekâleti, ister Dahiliye vekâleti, ister her hangi bir müessese ortaya çıkıb bu hususta bir kanun lâyihası getirmelidir. O kanun lâyihasının maddesi şu olmalıdır : Türkiye Cümhuriyeti hududları dahilinde dilenmek memnudur. Bunu yapmak memleketin şerefini kurtarmak, namına elzem bir harekettir. Dünyada dilencileri bol olan memleketler, mücadele ile bunu, önlemişlerdir. Gerçi bizde de mücadele yapılıyor, fakat yapılan mücadele çok defa müsmir olmuyor. Polisler kalabalık yerlerden ürküttükleri dilencileri ancak sokak aralarına sokmakla iktifa ediyorlar. Bu da Hükûmetle dilenciler arasında bir mücadele şeklini alıyor. Bu mücadelede Hükûmetin mutlaka muzaffer çıkmasını ve memleket dahilinde el açan vatandaşlar bulunmamasının teğminini bilhassa rica ederim.

Yalova kaplıcaları hakkında bir şey söylemek icab etmezdi. Fakat bu sene Yalova kaplıcaları için Sıhhiye vekâleti bütçesine 60 000 lira konması, geçen sene bu kaplıcanın Sıhhiye vekâletine devri münasebetile söylediğim sözlere hak verdirmiştir.

Arkadaşlar, Sıhhiye vekâleti her sene 100 - 500 bin lirayı bu kaplıca için feda etmeğe mecburdur. Kaplıcayı süslenmiş iyi bir şekilde muhafaza etmemiz lâzımdır. Kaliteyi indirmek ve basitleştirmek cihetini düşünüyorum. Yalnız Hükûmet hazinesine mütemadiyen bâr olmasını da istemiyorum. Geçen sene arzettiğim gibi Yalova kaplıcasını Bursa kaplıcaları ile kül addederek halkın geniş şekilde istifade edeceği yola ifrağının teğmin edilmesini en basit çare diye zannediyorum. Bir nokta üzerinde daha duracağım. Beden terbiyesi genel direktörlüğünün neşriyatına bakıyorum. Bir çok sporların tarzı icrasına, meydanlarına ve sairesine aid olmak üzere neşriyatı var. Yalnız bir şey nazarı dikkate alınmamıştır. Sıhhiye vekâleti bunu sevabına yapmıştır. İki kitab yazmıştır. Spor hıfzıssıhha ve spor hekimliği. Bunlar Beden terbiyesi genel direktörlüğünün yapamadığı işleri kısmen olsun meydana getirmişlerdir. Yine Sıhhiye vekâletinin ayni sahada bu umum müdürlüğe diğer bir iyilik yapması lâzımdır. O da ihtisas kayidlerine beden terbiyesi mutahassısının da ilâvesidir. Tababet ihtisas vesikaları hakkında bir nizamname vardır. Bu nizamnamenin 2 ve 3 ncü maddelerinde hekimlerin bulunacakları ihtisaslar sırasile sayılmıştır.

Dahiliye, hariciye, bakteri, yoloji ve saire. Bunların içinde beden terbiyesile alâkadar ol-

ması muhtemel olan bir şube vardır ki, o da fizyoterapidir. Fakat bu büsbütün ayrı bir sahadır. Beden terbiyesi hekimliği bizde münhal olduğu ve ihtisas olarak kabul edilmediği takdirde memleketimizde beden terbiyesinin ilmî görüşlerle ilerlemesini beklememeliyiz. Binaenaleyh Sıhhiye vekâletinden spora yaptığı iyiliklerden başka bir iyilik daha bekliyorum ve bunun da yapılmasını kendilerinden rica ediyorum.

SIHHAT VE İÇTİMAÎ MUAVENET V. Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Hastanelerin umumî muvazeneye alınmaları bizim de arzu ettiğimiz bir iştir. Yalnız, bu günkü mevzuata göre de hastaneler ayrı ayrı ellerden idare edilmezler, yine tek elden idare edilirler. Bunların ilmî kısımlarını ve fennî murakabelerini yapan Sıhhiye vekâletidir. Ayrılık ciheti yalnız para mevzuatındadır. Paralarını ya hususî muhasebe verir, ya belediye, yahud Evkaf verir. Bütün hekim, eczacı, hemşire ve sair müstahdemin tayini hususlarile Sıhhat vekâleti meşgul oluyor, fennî murakabelerini o yapıyor. Yalnız şu sıkıntı husule geliyor : Kâfi derecede para ayıramamak zaruretine düşüyorlar. Hususî muhasebelerin sıkıntılarını bertaraf etmeği düşünürken bunu da beraber halledebileceğiz.

Belediye hekimlerinin üzerlerinde çok yük olduğundan bahis buyurdular. Çok haklıdırlar, hakikaten büyük sıkıntıları vardır. Bu yükleri azaltmak için adadlerini çoğaltmak lâzımdır. Fakat bazı yerlerde o vaziyetteyiz ki belediye hekimi için bütçelerinde tahsisat olduğu halde dahi bu gün elimizde hekimimiz yoktur. Hükûmet tabiblerini ilk kademeye almış bulunuyoruz. Bunları tamamladıktan sonra belediye hekimlerini tamamlıyacağız. Büyük şehirlerde bilhassa İstanbulda bu sıkıntı daha fazla görülüyor. Bunun için yeni yeni tedbirler alınmıştır. İstanbulda gıda teftişleri bir grupa, cenaze ve fakir hastaların muayenelerini bir grupa, esnaf muamelelerini diğer bir grupa vermişlerdir. Bu suretle taksimi âmal yapmak suretile daha iyi yetişebilmek, daha iyi iş görebilmek yolu tutulmuştur. Fakat aslolarak mevcud hekimlerimiz kâfi değildir. Bunu zamanla telâfiye çalışacağız.

Mağşuş gıdalar meselesine temas buyurdular. Bu mesele üzerinde vekâlet çalışmaktadır. Belediyeler de sailerine devam ediyorlar. Bu çalışmaları tesbit edecek şekilde nizamname vaziyetlerini ikmal etmiş bulunuyoruz. Yiyecek, içecek, kullanılacak eşyaların vasıfları, muayene usulleri ile bunlardan hangilerinin mağşuş, bozuk ve hileli addedileceklerine dair hazırlanmış olan nizamname Yüksek sıhhat şûrasınca görüldü, tedkiki ikmal edildi, ufak tefek eksikleri var, yakında Devlet şûrasına takdim edeceğiz. Bununla tereddüdsüz bu işleri teğmin edeceğiz. (İnşaallah sesleri).

Süt ve süt gıdaları ayrı bir mevzudur, çok ehemmiyetlidir, Ankara ve İstanbul belediyeleri vakit vakit bu işleri kendileri yapmak için teşebbüslere geçtiler. Henüz çıkar yola giremediler. Fakat bu mevzu dahi bir yola bağlanacaktır.

Makarnaların boyanması meselesinden bahis buyurdular. Umumî hıfzıssıhha kanununa bağlı olarak yapılmış talimatlardan, boya talimatnamesinde; hangi gıdaların boyanmasına cevaz verildiği ve hangi boyaların zararsız olduğu tesbit edilmiş bulunmaktadır. Tabiatile, buna muhalif olarak yapılan hususlarda takibat yapılır.

Arkadaşımız ecza depolarının vaziyetinden bahis buyurdular. Bir eczanenin açılabilmesi için 50 000 nüfusa kadar olan yerlerde Türk kodeksinde müfredatı yazılı ilâçlardan 3 000 liralık, 50 000 den fazla nüfuslu yerlerde, 5 000 liralık ilâç bulundurmakla mükelleftir. Ecza depolarına gelince; 5 eczanenin bulundurmakla mükellef olduğu şeylerin asgarisini bulundurmakla mükelleftirler.

Bu gün dünya vaziyeti dolayısile bazı depoların eksikleri varsa da bu, munhasıran şu veya bu şeye tahsis edişlerinden dolayı değildir; bulamadıklarından ve tedarik zorluğundan husule geliyor. Vekâletimiz bu işlerle meşguldur. Eczanelerin ceza ihtikârile de meşguluz. Yüksek Sıhhat şûrasında üç eczanenin ihtikâr yaptığına karar verilmiştir. Bunlar hakkında bu suretle takibat yapılacaktır.

Dilencilik meselesi hakikaten geniş bir derttir. Bunun devası kolay değildir. Bunun üzerinde daha etraflı ve daha servetli çalışmak icabediyor. Bu vazife belediyelere ve darülacezelere verilmiştir. Darülaceze bunlara çalışmak için iş yerleri hazırlıyacaktır ve buralarda çalışmak mecburi olacaktır. Bu suretle mesele haledilir. Fakat arkadaşımın dediği gibi hakikaten oradan oraya kaçıyorlar. İstanbulda darülacezeye alınıyor, Kefaletle bırakılıyor yine sanat halinde devam ediyorlar.

Yalova kaplıcaları için geçen sene 100 bin liralık bir yardım vardı. Fakat bu sene ahvali hazıra dolayısile daha fazla yardım imkânını bulamadık. 60 bin lira koyduk. Bu sene kaplıcaların intizam, eyilik ve sıhhî şartlarının bozulmamasına gayret edeceğiz. En büyük sıkıntı mevsiminde çalışmak mecburiyetinden dolayı iki ay tam çalışan, iki ay da aksak çalışan bir müessesede büyük masraflar oluyor. Dünyada bu gibi yerleri idare vaziyetinden hâsıl olan masrafların ne suretle kapatıldığı hepinizce malûmdur. Fakat Devlet elile idare olunan bir müessesede bu yola gitmiyeceğiz ve mümkün olduğu kadar az zararla kapatmağa çalışacağız. Bursa kaplıcalarının çalışma kabiliyetleri belki bir parça kâr bırakıyordu. Yalovayı onlarala bir-

leştirecek olursak bir birlerini yıkar diye düşündük.

Beden terbiyesi meselesi üzerinde ihtisas yapmağa mani hiç bir şey yoktur. Fakat tababet şuabatında ayrıca bir beden terbiyesi diye bir şey yoktur. Bu, ijinin teferruatındandır. Arzu eden arkadaşlar bu mevzu üzerinde çalışabilirler ve ihtisas yapabilirler. Biz de bu mevzu üzerinde çalışıb meydana getirdikleri kitabları neşretmiş bulunuyoruz.

Arkadaşlarımızın bütçenin heyeti umumiyesi hakkındaki müzakereleri sırasında nüfus meselesi üzerinde dikkatli bulunmaklığımız hususundaki temennilerini not aldık. Bu esasen bizim daima üzerinde dikkat ve ehemmiyetle durduğumuz meselelerdendir. Doğum ve çocuk bakımı meseleleri üzerinde dikkatle duruyoruz. Doğum evlerini bütçenin müsaid nisbetinde artırıyoruz. 1939 senesi içerisinde Bursada bir doğum evi açmış bulunuyoruz. Manisada açacağımız doğum evi bu senenin tahsisatının kıtlığı dolayısile maalesef açılamıyacaktır.

Dr. OSMAN ŞEVKİ ULUDAĞ (Konya) — Bir sual. Beden terbiyesi diye bir sınıfı ihtisas açılmasını istemekteki maksadım, tabibleri bu sahaya davet içindir. Hükûmet bunu ihtisas olarak tanımamış olursa hiç bir zaman buna lüzum görmezler.

Onlar bu ihtisası Hükûmetin tasdik eylemesini ve bunun kanunî olmasını isterler. Bu tabii bir şeydir. Başka memleketlerde bu vardır.

SIHHİYE V. Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Arkadaşım bana mümasili ihtisas yeri gösterebilirler mi bilmiyorum. Şayed gösterirlerse meşgul olur ve çalışırım.

BAŞKAN — Fasılların müzakeresine geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Fasılların müzakeresine geçilmiştir.

F.		Lira
501	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
502	Maaş	2 001 420
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
503	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
504	Merkez ücretleri	477 540
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
505	Ecnebi müstahdemler	116 767
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
506	Vilâyetler ücreti	2 021 886
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
507	Muvakkat tazminat	75 156
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
508	1437 numaralı kanunun tatbiki masrafı	24 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
509	Merkez mefruşat ve demirbaşı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
510	Merkez levazımı	6 840
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
511	Merkez müteferrikası	1 750
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
512	Vekâlet otomobili masrafları	2 380
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
513	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	17 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
514	Vilâyetler levazımı	29 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
515	Vilâyetler müteferrikası	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
516	Mütenevvi masraflar	29 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
517	Daimî memuriyet harcırahı	60 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
518	Muvakkat memuriyet harcırahı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
519	Müfettişler harcırahı	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
520	Ecnebi memleketlere gönderileceklerin harcırahları	2 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
521	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	2 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
522	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
523	Posta ve telgraf ücreti	49 805
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
524	3335 numaralı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	1 318
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
525	Sâri ve salgın hastalıklarla mücadele masrafı	53 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
526	Trahom mücadele masrafı	78 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
527	Zührevî hastalıklarla mücadele masrafı	109 260
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
528	Sıtma mücadele masrafı	494 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
529	Mütenevvi masraflar	7 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
530	Sağlık propagandası ve alelûmum neşriyat masrafları	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
531	Millî Türk tıb kongresi masrafı	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
532	Seyyar küçük sıhhat memurlarına 1754 numaralı kanun mucibince verilecek yem bedeli	64 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
533	Nakil vasıtaları işletme ve tamir masrafları	1 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
534	İnşaat, tesisat, tamirat ve istimlâk	225 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
535	Küçük tamir masrafları	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
536	Staj için ecnebi memleketlere gönderilecek doktor ve eczacıların harcırahları, tahsil ve tedavi masrafları	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
537	Hususî müessese ve cemiyetlerle eşhasa aid yardımlar	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
538	Çok çocuklu ailelere yardım	75 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
539	Tekâmül tedrisatı masrafı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
540	Zehirli ve boğucu gazlardan korunma levazımı mubayaa bedeli	1 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
541	Umumî sıhhat işleri müesseseleri masrafı	52 191
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
542	Merkez hıfzıssıhha müessesesi ve hıfzıssıhha mektebi	155 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
543	Tedris müesseseleri masrafları	320 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
544	Hastaneler, sıhhî ve içtimaî muavenet müesseseleri masrafları	1 287 780
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
545	Doğum ve çocuk bakım evleri	97 000

BELKİS BAYKAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar; Sıhhiye vekâleti bütçesinin bu faslı münasebetile arzetmek istediğim nokta, çocuk ve doğum hıfzıssıhhası bilgisinin memleketin muhtelif tabakaları arasında inkişafı meselesidir: Resmî vesikalara nazaran her sene artan nüfusumuz 550 bin kişi olarak tesbit edilmiştir ki bu rakam bizi dünyanın en fazla nüfusu çoğalan memleketleri sırasına idhal etmektedir. Kemiyet itibarile artan bu kütleyi keyfiyet itibarile de kuvvetlendimek, yetişen neslin sağlam ve gürbüz olarak inkişafını teğmin etmek de bize düşen çok mühim bir vazifedir. Çünkü memleketin en büyük serveti yetişen bu genç nesildir. Sıhhat vekâletimiz bu sahada şimdiye kadar bize kıymetli eserler vermiştir. Ezcümle büyük şehirlerimizde gördüğümüz çocug doğum ve bakım evleri, dispanserler, Etimesğud sıhhat merkezi ve nihayet köy kabile mektebini bu meyanda sayabiliriz.

Benim bu sahada temas etmek istediğim nokta bilhassa köylü sınıfımızdır ki nüfusumuzun 12,5 milyonunu bu kütlenin teşkil ettiği, bu günlerde muhtelif vesilelerle zikredildi. En fazla tevellüdat da bilhassa bu sınıfımız arasında görülmektedir. Köylerimizde gezenler hemen her tarlanın ortasında bir beşik görülür. Yedi, sekiz çocuk anası olmuş köylü kadını pek çoktur. Türk kadınının en mühim vasfı anne, hem de velûd bir anne olmasıdır.

Köylü bizden istemesini bilmese bile bizim köylere göndermemiz icab eden bir çok mühim şeyler vardır ki bunların en başında sıhhî yaşamak çarelerini, çocuk ve doğum hıfzıhhası bilgilerini onlara anlatmak gelir. Gezdiğim köylerin sağlık teşkilâtı arasında küçük sıhhat memurları, köy ecza dolabları, sağlık koruyucuları gibi faideli şeyler gördüm. Fakat kadın ve çocuk sıhhat işlerinin ancak bir kadın elile hem de kendi içlerinden yetişmiş münevver bir hemşire elile daha iyi başarılacağı çok bedihî bir keyfiyettir. Bu maksadla kurulan köy ebe mekteblerinden çok iyi neticeler beklemekteyiz. Ancak bunlar vasıtasiledir ki köylü kadınlarımız arasında sağlık tedkik ve propagandası yapılarak, kullanmakta oldukları sakîm usul ve adetler yerine fennî tedbirler ikame olunacak. Yine bu hemşireler elile çocuklarının sıhhatleri tanzim olunabilecektir. Muhterem vekilimizden bu sebebden ben Sıhhat vekâletimizin bütçesinin doğum ve çocuk bakım evleri faslında, küçük de olsa bir tenzilât yapılmasını doğru bulmadım. Bilâkis diğer fasıllardan yapılacak tenzilâtı buna ilâve etmesini bununla köylerimizde sıhhat işlerini tanzim için gezici ebe ve hemşire adedinin bir kaç misli arttırılmasını isterdim. Çünkü her yetişecek fazla hemşire bir kaç yüz çocuk ve annenin sıhhatini koruyacaktır (Alkışlar).

RASİH KAPLAN (Antalya) — Arkadaşlar, bu madde dolayısile sayın Sıhhiye vekilimizden bir ricada bulunacağım. Ebe mekteblerimize bir sınıf ilâve ederek çocuk bakıcısı veya bizim tabiri marufumuzca mürebbiye yetiştirmek işini bu sene yapabilecekler mi? Bu sene yapamazlarsa ne zaman yapabilirler?

Arkadaşlar, çocuklarının terbiyesini ecnebi mürebbiyelerin ellerine veren milletlerin âtileri çok tehlikelidir. Ecnebi mürebbiyeler evlerimizi istilâ etmektedir. Onun için sayın Sıhhiye vekilimizden bu mekteblerimize birer sınıf ilâve ederek bu işe başlarlarsa kendi elimizle yetiştirdiğimiz Türk mürebbiyelere kendi çocuklarımızı emanet edebiliriz kanaatindeyim. Onun için sayın Sıhhat vekilimizin bu nokta üzerinde nazarı dikkatlerini celbetmek için söz aldım.

NURİ PAZARBAŞI (Gazianteb) — Muhterem arkadaşlarım; çocuk doğumu ve çocuk vefiyatı hakkında memleketimizin hali çok fecidir. Bir çok aileler çocuk yetiştirme hususunda yanlış hareket ettikleri gibi, çocuk vefiyatına da az ehemmiyet veriyorlar. Hususile çocuk doğum evleri hakkında bir çok yerlerde çok noksanlarımız vardır. Ezcümle Gazianteb 55 bin nüfuslu

bir şehirdir. Türkiyenin üçüncü sınıf bir memleketidir. Maalesef daha şimdiye kadar bir tek doğum evi orada yapılmamıştır, yoktur. O memleketin hanımları şayanı merhamettirler, acınacak bir haldedirler. Çok muhterem Sıhhiye vekilimizden istirham ediyorum ki, hiç olmazsa böyle büyük vilâyet merkezlerinde birer doğum evi açarlarsa çok büyük hizmet ederler ve kendilerine karşı minnettar kalırız.

Bu hususu evvelâ Meclisi Âliden ve sonra muhterem Sıhhat vekilinden istirham ederim.

SIHHAT VE İÇTİMAÎ MFUAVENET VEKİLİ Dr. HULÛSİ ALATAŞ (Aydın) — Doğum ve çocuk bakım evlerini, bütçemizin verdiği müsaade dahilinde seneden seneye arttırılmakta devam ediyoruz. En küçük vilâyetlere kadar bile birini yaptıktan sonra tekrar ikincilerini yapmak emelindeyiz. Buna imkân verecek tahsisat olunca bir taraftan da mutahassısları yetiştirerek bu işte muvaffak olmağa çalışacağız.

Köy ebe mekteblerimiz, bizim köylerde çalışacak olan ebeleri yetiştirmektedir. Ümid ediyoruz ki bunlar da çocuk bakımı noktasından bir çok eksikliği tamamlayacaklardır.

Mürebbiye yetiştirmek meselesine gelince : Bu daha ileri bir iştir. Bu gün doğrudan doğruya bünyemize taallûk eden birinci derece işleri bitirmiş değiliz. Bu gün doğum ve çocuk bakım evlerimizde bir çocuğa nasıl bakılacağı programlarımızda vardır. Fahrî olarak gelib ders almak isteyeceklere her türlü kolaylığı göstermeğe âmadeyiz.

Doğum evlerimizin sayısı, teessürle söyliyeceğim ki, 60 küsur vilâyetimiz olduğu halde bu gün 11 tanedir. İnşaallah daha çok zengin olacağız, bize daha çok tahsisat ayıracaksınız, bunları da vaktinde yapmış olacağız.

BAŞKAN — Faslı reyinize arzediyorum Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
546	Geçen yıl borçları	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
547	Eski yıllar borçları	1 186
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
548	Memurlar maaşı	87 120
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
549	Muvakkat tazminat	6 324
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
550	Yalova kaplıcalarına yardım	60 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F - Adliye vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Adliye vekâleti bütçesine geçiyoruz.

FUAD SİRMEN (Rize) — Arkadaşlar, Adliye vekâletimizin bütçesi vesilesile bendeniz mühim telakki ettiğim bir iki nokta hakkında Sayın Vekilimizin dikkat nazarlerını celbederek bazı temennilerde bulunacağım.

Hepimiz biliyoruz ki, adlî işler hakkında halkımızın en esaslı dilek ve şikâyetleri iki nokta etrafında toplanmaktadır.

Biri, teşkilât noksanı, ikincisi de işlerde kâfi sürat bulunmaması. Halbuki bu iki haklı şikâyet şüphesiz ki, geniş teşkilât ve kuvvetli ve kifayetli elemanlarla ancak esasından halledilebilir. Bu ise yine hepimizin malûmu olduğu veçhile hem para ve hem de zaman işidir. Fakat elimizdeki bugünkü vesaitle ve bugünkü şeraite göre acaba halkımızın bu esaslı dilek ve şikâyetleri kısmen olsun önlene bilirmi? Bendeniz bu hususta katği bir kanaata vâsıl olabilmek için son zamanlarda Adliye vekâletinde teşkil edilen merkez bürosunun sıhhatında hiç kimsenin şüphe etmiyeceği ihsaî malûmatma müracaat ettim. O malûmatı müsaadenizle burada da arzedeyim. Bendeniz bilhassa son beş sene zarfındaki ihsaî cedvelleri tedkik ettim. Bunlara göre ceza, hukuk, ticaret, icra işlerinde heyeti umumiyesile 5 sene zarfında Adliyeye gelen işlerde ancak % 4 derecesinde bir artış vardır. Bu artışm başlıca sebeblerini yeni, yeni kabul etiğimiz kanunlarla eskiden suç teşkil etmiyen bazı efal ve bu suretle suçlardaki artış ve bazı hukuk muamelâtındaki genişlik teşkil etmektedir. Fakat bunların bir tahlili yapıldığı takdirde şükranla bunu huzurunuzda söyliyebilirimki bilhassa ceza sahasında yaptığım tedkikatta memleket için ve memleket bünyesi için büyük bir yara teşkil eden vahim suçlarda son seneler zarfında mahsüs bir tenezzül vardır. Bir misal olarak arzetmek isterim ki, bilhassa adam öldürmek ve adam öldürmeğe teşebbüs gibi fiiller ve bunlara nazaran daha hafif olan eşhas üzerindeki efali müessirede mahsüs derecede, mühim sayılacak kadar bir tenezzül vardır. 1935 senesinde katil suçu 3800 küsur iken son sene zarfında yani 1939 da 2000 küsura inmiştir. Yani % 40 - 45 derecesinde bir tenezül vukua gelmiştir. Gasb; sirkat ve yol kesme gibi fiillerde de mühim bir tenezzül vardır. Bunu, halkımızın umumî seviyesinin yükselişinin bir delili ve adliye ve zabıta kuvvetlerimizin muvaffakiyeti bakımmdan şükranla kaydetmek iktiza eder.

Yalnız burada Hükûmetin dikkat nazarını celbetmeğe lâyik gördüğüm bazı noktalara tesadüf ettim. Bazı suçlar artmaktadır. Bunlar demin arzettiğim gibi yeni, yeni bazı efalin suç telakki edilmesinden ileri geldiği gibi kaçakcılık suçunda % 100 nisbetinde bir artış vardır. İhsaî cedvellerde yaptığım tedkikat bunu göstermektedir. Tütün ekimi ve daha bu gibi kaçakcılık mefhumuna giren suçlarda yüksek derecede artış vardır. Bu eğer kaçakcılık fiilleri hakkındaki takibatın şiddetlenmesinden ve bu husus için memur edilen elemanların fazla gayretinden husule gelmiş bir netice ise bundan müteessir değil, bilâkis memnun olmak lâzımdır. Ben-

deniz bu tezayüdün hakikî sebebini tedkik ederek muayyen bir neticeye varamadım ve varmak imkânını da bulamadım. Hükûmetimizden rica ediyorum, arzettiğim bu artış eskiden kapalı kalmış ve kontrolün teşdidi ile meydana çıkmış bir artış değil de hakikî manası ile bir artış ise bunun için esaslı tedbirler düşünmek ve almak lâzımdır kanaatindeyim. Bunu bilhassa sayın Vekilin dikkat nazarına arzederim.

İş vaziyeti hakkında bu maruzatta bulunduktan sonra acaba bu işleri karşılamak mevkiinde olan mahkemelerimiz ne suretle faaliyet göstermişlerdir? Kısaca, müsaade ederseniz bundan da bahsetmek istiyorum.

Yine son beş senelik ihsaî malûmata göre bu işleri karşılamak vaziyetinde bulunan hâkimler adedinde Yüksek Meclisin kabul ettiği kanunlarla % 6 derecesinde bir artış olmuştur. 1935 senesinde 1940 olan hâkimlerimizin adedi 1939 yılında 2150 ye çıkmıştır. Hâkim adedinde 180 artış vardır. Geçen sene bunlardan bir kısmı tasarruf maksadile (L) cedveline alındı. Hakikî artış bunlar çıktıktan sonra 112 dir. Bunun nisbeti % 6 tutmaktadır. Sonra, bu beş sene zarfında Adliye vekâletimizin teşkilât darlığı dolayısile aldığı bazı tedbirler vardır. Bu tedbirler dolayısile hâkim adedinde biraz artış mevcuddur. O da büyük merkezlerde, bilhassa müçtemi mahkeme şeklinde çalışan mahkemelerden Ticaret, Ağır ceza daireleri müstesna olmak üzere, hepsi hâkimi münferidliğe kalbedilmiştir. Bu suretle hâkim tasarruf edilmiştir. Bu da nazarı itibare alınırsa filiî kadroda % 7 derecesinde bir artış olmuştur. Bundan şu neticeyi çıkarabiliriz: İş adedinde artış nisbeti % 4 iken, o işleri görecek hâkimler adedinin artışı da % yedidir. Bunun mantıkı ve tabiî neticesi işlerde sürati biraz daha teğmin edebilmek ve mahkemelerin senesi zarfında çıkaramadığı işlerin adedinin azalması lâzımgelirken maalesef ayni ihsaî malûmata nazaran tedkikat yapılırsa buna verilecek cevab menfi çıkmaktadır. Bilhassa bu nokta üzerinde sayın Vekilimizin ehemmiyetle durması lâzımgeldiği kanaatindeyim. 1935 senesinde mahkemelerde senesi zarfında çıkaramayıp, ertesi seneye devredilen 190 bin küsur iş varken, son sene zarfında 260 bindir. Yani % 30 nisbetinde bir artış vardır. Bunun sebebi ne olabilir? Bu hususta bendeniz katğı bir malûmata sahib olmadığım gibi, katğı bir bayanatta da bulunamıyacağım. Yalnız, öyle zannediyorum ki Hükûmetimiz bu gün elindeki hâkimleri iş vaziyetine göre bir pernsib dahilinde ve daha iyi bir surette tevzi ettiği takdirde bu işlerin daha süratle görülmesi için bir imkân bulunmuş olabilir. Sonra, şurasını da katğı olarak ifade edebiliriz ki, dürüstî ve tesire kapılmaksızın iş görmek bakımından bütün medenî memleketler hâkimleri derecesinde ve belki daha ileri safta bulunan Türk hakimleri, eğer kanunların kendilerine verdiği geniş salâhiyeti tarafların işleri uzatmak için tevessül ettikleri filî hareketlerine karşı; salâhiyetini geniş manada kullanırsa bu da zannediyorum, işleri süratle görmek ve azaltmak bakımmdan müessir olabilir. Bendenizin hatırıma bu iki nokta geldiği için arzettim. Şüphesiz salâhiyetli vekâletimiz bu hususta daha inceden inceye tedkikatta bulunarak halkın hakikî esaslara istinad eden bu dilek ve şikâyetini bu günkü imkânlar içinde ve daha iyi bir surette karşılamak imkânını bulur. Bendenizin, Adliye bütçesi münasebetile esaslı temennim bundan ibarettir. Şu noktayı da arzedeyim ki, usul kanunlarında yeni baştan değişiklikler yapılarak süratin teğmin olunacağına şahsen kani değilim. Usul kanunlarımızla daha fazla oynadığımız takdirde hem alâkadarların hakkı ihlâl, hem de binefsihî adaleti rencide etmek gibi bir tehlikeye düşmek ihtimali vardır. Kanunlarımızda sürati teğmin için bir çok şeyler yapılmıştır. Daha yapılacak bazı şeyler varsa bunların mühim neticeler tevlid etmiyeceği kanaatindeyim. Hâkimlerimizin, sürate ve işlerin artmasına mâni olacak hususlarda kanunî salâhiyetlerini geniş şekilde kullanmalarını ve vekâletinde hâkimleri işlerin ehemmiyetine ve çokluğuna göre daha muntazam bir surette tevzi etmesi yegâne çaredir. İş adedinin artması hâkim adedi nisbetinde olmadığına göre neticenin bu iki noktadan mütalea edilmesi lâzımgeleceği kanaatindeyim. Maruzatım bundan ibarettir.

Dr. ABDURRAHMAN MELEK (Gazianteb) — Fuad Sirmen arkadaşımız, memlekette kaçakçılık suçlarının çoğaldığından dolayı alınması lâzımgelen tedbirlerden bahsettiler. Filhakika bu sene bendeniz de arkadaşımla beraber dairei intihabiyemiz olan Gaziantebde gezerken gerek halktan ve gerekse mesuliyet ve salâhiyet sahibi memur arkadaşlardan işittiğimiz buna müteallik bir mesele var ki, onu huzurunuzda arzetmek ve bu suretle vekâleti aidesinin nazarı dikkatini celbetmek isterim.

Kaçakçılık hakkında muhafaza teşkilâtının meşkûr mesaisini takdir etmekle beraber ileri sürülen bir vaziyet vardır. Bu kuvvetler hududda ve hudud hattı üzerinde mesailerini teksif edecek yerde bilâkis bunu dahilde yani memleket içinde kaçak tahrrisine hasretmekte imişler. Bu yüzden memlekete kaçakçılık daha çok ve müteferrik parçalar halinde idhal edilebilmek imkânını buluyormuş. Suçların çoğalması ayni zamanda bu dahilde kaçak taharrisine memur eşhasla zaman zaman şüpheler taşıyan kimseler arasında bir takım ihtilâflar da tevlid ediyor. Bu yüzden kaçak taharrisine memur otorite ile mahallî diğer otoritelerin arasında ihti-

lâfı nazarlar olduğuna tesadüf ediliyor. Binaenaleyh gerek suçların azalması ve gerekse memlekette kaçakçılığın azalması noktai nazarından muhafaza teşkilâtı mesaisi her halde tam hudud hattı üzerinde tekâsüf ettirilmelidir. Bu tıpkı bir mikrobun (port antre) de değil de bünyeye dağıldıktan sonra takibi gibidir. Yani düşmanı kapıdan karşılamak icab ederken, eve girdikten sonra karşılamak demektir. Bu itibarla arkadaşımın noktai nazarına iştirak ederim, kaçakçılık suçları memleket dahilinde çoğalmıştır. Sebebinin de, arzettiğim noktadan, ileri geldiği kuvvetle iddia ediliyor.

ADLİYE VEKİLI FETHİ OKYAR (Bolu) — Adliye vekâleti bütçesi müzakere olunduğu şu sırada arkadaşlarımızdan Fuad Sirmen ve Gazianteb mebusu Melek arkadaşımızın mütalealarına cevab vermek isterim: Fuad Sirmen arkadaşımız iki mühim noktaya temas ettiler. Birisi Adliye teşkilâtının noksanı, diğeri de hâkimlerin süratle işlerini intac edememesi meselesidir. Bunları tahlil ettiler. Teşkilâtımız hakikaten bundan evvelki senelerde epey noksandı. Şimdi bir dereceye kadar münhalât doldurulmuştur. Geçen sene mevcud olan 216 münhal doldurulmuş ve bu sene 35 - 36 münhalimiz kalmıştır. Fakat bu teşkilât gayet zayıf bir teşkilâttır. 48 kazada geçen sene kabul buyurduğunuz bir kanun mucibince sulh hâkimlerine asliye salâhiyeti vermek suretile bir derece mahkemeler takviye edilmiştir .

Şimdi müzakere olunan bütçe yüksek tasvibinize iktiran ettiği takdirde bilhassa şark vilâyetlerinde 32 kazada teşkilât yapılacaktır. Fakat bu teşkilât birer hâkim göndermekten ibaret kalacaktır. Binaenaleyh teşkilâtımız tevessü etmekle beraber diyebilirim ki bu teşkilâtı takviye etmeğe elân ihtiyaç mevcuddur. Arkadaşım hâkim adedi % 7 nisbetinde artmış olduğu halde mahkemeler çıkan işlerde ancak % 4 bir artış bulmuştur. Hakikaten mahkemelerin seneden seneye devrettikleri işlerin mikdarı tezayüd etmektedir. Fakat bu kendilerinin tahmin ettikleri gibi gelen işlerin azalmış olmasına rağmen vaki olmuş bir şey değildir. Filvaki adam öldürmek gibi suçlar şayanı şükrandır ki son seneler zarfında azalmaktadır. Fakat buna mukabil diğer ağır cezalı işler mühim mikdarda tezayüd etmiştir. Bundan maada asliye ceza ve sulh ceza işlerinde tezayüd vardır. Kendilerinin hatırlattıkları gibi kaçakçılığa müteallik işlerde mühim bir tezayüd olduğu gibi, orman kaçakçılığına aid işlerde de mühim bir tezayüd vardır. Kendilerinin bu nisbeti nasıl bulduklarını bilmiyorum, belki doğrudur, fakat benim bildiğim şudur ki 1935 ile 1937 senelerinde 16 - 17 bin ağır ceza işine mukabil 1938 - 1939 senesinde 18 bin ağır ceza işi gelmiştir. Demek ki bunda tezayüd vardır. Kezalik asliye ceza işleri 1935 senesinde 86 bin küsur olduğu halde bu mikdar geçen sene 123 bin küsura baliğ olmuştur. Aradaki fark her halde % 4 den fazla bir nisbeti göstermektedir. Bundan maada sulh ceza işleri de 1935 senesinde 236 bin raddesinde iken geçen sene 252 bin küsura baliğ olmuştur. Demek istiyorum ki ağır ceza işleri ve asliye ceza işleri ve sulh ceza işleri tezayüd ettiği gibi hukuk davalarında da tabiatile mümih bir tezayüd vardır. Bu bir dereceye kadar mahkemelerin devirlerindeki tezayüdü mazur gösterebilir. Fakat vekâlet hiç bir zaman bu devri ehemmiyetsiz telâkki etmemektedir. Hakikaten mahkemelerin seneden seneye devrettikleri işlerin mikdarı mühim bir yekûna baliğ olmaktadır ve diyebilirimki takriben 250 bin raddesinde devir olmaktadır. Maamafih mahkemeler her sene kendilerine gelen iş nisbetinde iş çıkarmaktadır. Fakat arzettiğim gibi evvelki senelerin devri dolayısile bu yekûn kabarmakta ve 250 000 raddesine kadar çıkmaktadır. Vakıa hukuk işleri gibi işler müracaat sahibinin takibine vabeste olması dolayısile takibsiz kalan bazı işler bu yekûnü lüzumsuz yere kabartmaktadır. Bununla beraber devirdeki kabarıklık ötedenberi vekâletin nazarı dikkatini celbetmiştir. Vekâlet hâkimlerin işleri süratle çıkarmaları ve lüzumsuz taliklere meydan vermemeleri için lâzım gelen vesayada bulunduğu gibi müfettişlere de bu noktai nazardan hâkimin yaptığı işlerin tedkik edilmesi talimatı verilmiştir. Bundan maada yakında yüksek huzurunuzda tedkik edilecek olan hâkimler kanununda hâkimlerin lüzumsuz taliklerle işleri uzatmamaları için ahkâm konulmuştur. Bu kanun hükümlerine göre işleri böyle lüzumsuz bir takım taliklerle uzatan hâkimler terfiden mahrum kalacaklardır. Bundan maada işlerin süratle çıkması için Fuad Sirmen arkadaşımızın da işaret buyurduğu veçhile vekâlet mahkemelerin adedinin çoğaltılması cihetini de iltizam etmiştir. Bazı yerlerde ve meselâ Ankara, İstanbul, İzmir gibi yerlerde müçtemi bir halde bulunan mahkemeler münferid bir hale kalbolunmuş ve bu suretle bir çok mahkemeler daha teşkilâtımıza ilâve olunmuştur. Meselâ İstanbulda bir ağır ceza mahkemesi, bir ticaret mahkemesi, altı asliye mahkemesi, dört asliye ceza mahkemesi ilâve olundu ve İzmirde üç dört mahkeme ilâve olunmuştur.

Ayrıca Keskin gibi bazı kazalarda ağır ceza mahkemeleri teşkil edilmiş ve mahkemelerin adedini tezyid etmek suretile fazla iş çıkarmanın yolunu vekâlet takib etmiştir. Bundan maada evvelce de arzettiğim veçhile kabul buyuracağınız bütçe mucibince şimdiye kadar hiç teşkilâtı olmayan şark vilâyetlerinin 32 kazasında yeniden teşkilât yapılacaktır.

Hâkimlerimizin daha fazla iş çıkarmaları son derece şayani temnnidir. Fakat ayni zamanda biraz da kâtib kadrosunun takviyesile ve hâhim kadrolarına fazla muavin ilâvesile mümkün olabilir. Bu sene kâtibler için maalesef pek cüzî bir tahsisat teğmin edebildik. Teğmin edebildiğimiz tahsisat sayesinde bir kısım kâtiblerin maaşlarına zam yapmak imkânını bulacağımız gibi yeniden bir kaç kâtib almağa muvaffak olabileceğiz.

Buyurdukları gibi usul kanunlarında değişiklik yapmak suretile mühim bir salâh teğmin edileceğini ben de zannediyorum. Yalnız hâkimlerin lüzumsuz taliklerden tevakki etmelerini teğmin etmek lâzımdır. Evvelce de arzettiğim gibi hâkimlerin mütemadî bir surette bu noktai nazardan teftiş altında bulundurulmaları ve bu gibi talikleri yapanların ileride terfiden mahrum kalacağına dair hâkimler kanununa hüküm ilâve edilmiş olması bizim noktai nazarımızca ileride işlerin daha süratli görülmelerinde mühim bir amil olacaktır.

Kaçakçılık meselesinden iki arkadaşımız bahsettiler ve Fuad Sirmen arkadaşımız kaçakçılık suçlarının neden tezayüd ettiğini sordular. Gazianteb mebusu arkadaşım kısmen buna cevab verdiler. Kaçakçılık suçları kendi mütalealarına göre, kaçakçılık muhafaza teşkilâtının hududu üzerinde değil, içerlerde, memleket dahilinde olmasında ileri geliyor. dediler. Bilmem bu mütalea ne derece doğrudur? Her ne olursa olsun muhafaza teşkilâtı Adliye vekâletine merbut bir teşkilât değildir. Yani kaçakçılık suçlarının artması Adliye vekâletini doğrudan doğruya alâkadar eden bir mesele değildir. Onu alâkadar eden şey suçluların mahkemesinden ibarettir. Binaenaleyh, bu hususta başka mütalea serdetmekte mazurum.

BERÇ TÜRKER (Afyon Karahisar) — Üç sual soracağım. Buyuruluyor ki, hâkimler 260 bin dosyayı intaç etmemişler, inşaallah bu tasfiye edilir. Bendeniz iki davadan bahsetmek istiyorum. İki seneden beri devam eden bir izdiham davası vardır. Bu müessif hâdisenin mesulleri kimdir, bunu anlamak istiyorum. İkincisi, bir de satie davası vardır. bunun da mesulleri var mıdır, yokmudur? Acaba bu iş ne için çabuk intaç edilemiyor?

Üçüncüsü, Adliye binası meselesi vardır. Beş seneden beri bu binayı yapalım mı, yapmıyalımmı? deniyor. hâkimler sıkışık oturmuş davaları görüyorlar, ne vakit bu bina yapılacaktır, bunu lûtfen izah buyurmalarını rica ediyorum.

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Bolu) — Efendim, her davanın ayrı ayrı ne safha takib ettiğini Adliye vekilinin görmesi mümkün olmadığı gibi şayanı arzu da değildir. (Bravo sesleri). Bu itibarla Dolmabahçedeki izdiham hâdisesi mahkemesinin ne şekil aldığını ben bilmiyorum. Satiye davasının da gazetelerde okuduğuma göre tarafeyn müdafaalarını yapmış ve karar verilmek üzere hâkimler bir müddet tayin etmiştir. Başka bir bildiğim yoktur.

Bina meselesine gelince; malûmu âliniz olduğu üzere Adliye sarayı binasının yeri hayli uzun süren bir ihtilâf devresi geçirdikten sonra nihayet geçen sene halledildi. Biz, tayin olunan yeri temizledik ve hemen inşaata başlamak üzere bulunuyorduk, araya Avrupa harbi girdi. Bundan dolayı inşaat malzemesi nedret peydah etti. Bu gibi büyük bir binanın inşası için böyle bir zamanda işe başlıyacak olursak inşaat masrafının iki, üç misli tezayüd edeceği muhakkaktır. (Doğru sesleri). Bunu nazarı dikkate alarak inşaatın daha müsaid zamana tehiri karar altına alınmıştır. Mesele bundan ibarettir. Yoksa arkadaşımızın zannettiği gibi bu işi unutmuş değiliz. Bazı İstanbul avukuatları Baroda, Adliye sarayı inşası yedi sene devam etti, diye şikâyette bulunmuşlardır. Bu sözler, inşaat malzemesinin nedretini takdir etmiyerek söylenmiş sözlerdir. Her halde daha müsaid bir zamanın beklenmesi mecburiyetindeyiz. İstanbul Adliye sarayı inşaatına dair kanun projesi müzakere edildiği sırada Nafia encümeni bu gibi mülâhazaları nazarı itibare alarak inşaatın bir müddet tehirini münasib görmüştür.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Bir sual; lüzumsuz yere muhakemeyi talik eden hâkimlerin teczıyesine dair kanunun yapılmakta olduğu şayanı şükrandır. Fakat icradan hiç bahis buyurulmadı. İcra işleri çok ağır gidiyor. Hapsedilmek korkusu eskiden herkese borcunu vaktinde verdiriyordu. Şimdi bu korku olmadığından biraz ağır gidiyor. Asıl halledilecek mesele icra meselesidir.

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Bolu) — 1933 de tadil edin İcra ve iflâs kanununun tatbikatta bir kaç seneden beri aksaklıkları nazarı dikkate alınarak yeniden tadili için bundan evvel mutahassıslar tarafından tertib olunan kanun lâyihası Adliye encümeninde müzakere edilmektedir. Müzakeresi bir kaç güne kadar hitam bulacak ve yakında Heyeti celilenizin huzuruna gelecektir. Bu kanun kabul edildiği takdirde icra işlerindeki teahhur ve aksaklıkların önü alınacaktır ümidindeyim.

Dr. İBRAHİM TALİ ÖNGÖREN (Diyarbakır) — İstinaf mahkemeleri teşkili hakkında Hükûmetin bir hazırlığı var mıdır, varsa bu hazırlık ne raddeye kadar gelmiştir?

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Devamla) — Efendim, Adliye mehakim teşkilâtımızın müstakbel veçhesini tayin edebilmek ve ötedenberi eksikliğini duymakta olduğumuz istinaf mahkemeleri teşkilâtına da meydan vermek üzere bir teşkilât kanununu geçen seneden beri hazırlamakta idik. Temyiz başresinin riyaseti altında, Temyiz azasından ve vekâlet er-

kânından icab eden zevatın iştirakile uzun mesai neticesinde yapılmış olan kanun lâyihası bu gün, yarın Yüksek Meclisinize gönderilecektir. Bu teşkilât projesinde istinaf mahkemelerinin yeniden ihyası mevzubahistir. (Alkışlar).

BAŞKAN — İnhisarlar vekili.

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR V. RAİF KARADENİZ (Trabzon) — Kaçakçılık meselesinden bahsedildi ve bu münasebetle hududlardaki kaçakçılık vakalarına işaret olundu. Kaçakçılık denilince yalnız hududlarda vukubulmuş olan kaçakçılık değil, bundan daha ziyade aded itibarile de ehemmiyetli olan dahildeki inhisar kaçakçılığı ve bundan başka orman kaçakçılığı mevzubahstir. Arkadaşımın yaptığı tedkikatta zannediyorum ki, bu kaçakçılığı ayrı, ayrı değil, heyeti umumiyesini bir kül halinde mütalea etmiş olsa gerektir. Adlî bakımdan kaçakçılık vakalarının tezayüdü mevzubahs olurken yalnız hududlardaki kaçakçılığı değil, heyeti umumiyesini nazarı itibara almak lâzımdır. Arkadaşım, okudukları istatistikleri Adliye vekâleti veya İstatistik umum müdürlüğü neşriyatından mı tedkik buyurdular, bilmiyorum. Sureti umumiyede denilebilir ki, hududlarda vukubulan kaçakçılık geçmiş senelere nazaran bizim hesablarımıza göre tenakus göstermektedir. Yalnız memleket dahilindeki kaçakçılık bilhassa yeni Orman kanununun bazı orman suçlarını cezalandırması ve bilhassa eskiden suç değilken yeni Orman kanununa göre suç sayılan bir çok vakaların meydana gelmiş bulunması kaçakçılık vakalarının heyeti umumiyesi üzerinde bir kabarma husule getirmiş olabilir. Bu gün yüksek Heyetinize arzetmek isterim ki, eskiden olduğu gibi memleketin her tarafında deniz kenarları ve kara hududlarında kaçakçılık vakaları sureti umumiyede azalmıştır. Sahilde kaçakçılık aşağı yukarı yok gibidir. Edirne mıntakasında Kars mıntakasında ve İran hududlarında kaçakçılık hemen yok derecesine inmiştir. En ziyade muhafaza teşkilâtını alâkadar eden kaçakçılık vakaları Cenub hududlarımızdadır. Anavatana ilhak edildikten sonra Hatay mıntakasındaki kaçakçılık vakaları nazarı dikkati celbedecek bir derecede bir mahiyet aldı. Burada kaçakçılık vakalarını azaltmak için muhtelif tedbirlere başvurduk ve bunların üzerinde bulunuyoruz.

Gazianteb mebusu arkadaşımız muhafaza teşkilâtının hududda durmayıb da gerilerde kaçakçılık yapanları takib etmiş olmaları kaçakçılık vakalarını artırmaktadır mütaleasında bulundular. Halbuki, bizim teşkilâtımıza göre silâhlı muhafaza memurlarımız ve silâhlı askerlerimiz daima hududda beklemekte ve gerideki kaçakçılık yataklarını ve kaçakçılığa müessir olacakların hareketlerini takib etmek üzere ayrıca memleket dahilinde hududa yakın kısımlarda istihbarat teşkilâtı diye hususî bir teşkilâtımız vardır. Yoksa hakikati halde hudud üzerindeki vakayii asıl hududda bekliyen silâhlı muhafaza teşkilâtımız takib etmektedir. Dahildeki kaçakçılık işlerile meşgul olanlar ise doğrudan doğruya Devletin zabıta teşkilâtıdır.

Kaçakçılık vakaları arkadaşımızın buyurduğu gibi yalnız hududda beklemesi lâzımgelen kuvvetlerin kaçakçılık taharriyatile geride meşgul olarak hududu boş bırakmış olmalarından ileri gelmemektedir. Malûmu âliniz olduğu üzere bizim muhafaza teşkilâtımız yalnız kaçakçılığı önlemek vazifesile mükellef değildir. Ayni zamanda hudud emniyeti vazifesini de görmektedir. Hudud emniyetini teğmin etmek vazifesile mükellef olan bu mıntakadaki kıtalarımız takib edecekleri konuş vaziyetlerinde daima Erkâni harbiye ile temas halindedir ve Erkâni harbiyece tesbit edilecek olan konuş şeklinde ifayi vazife etmek mecburiyetindedirler. Son zamanlarda bazı muhafaza kıtalarımıza terfik edilmiş olan süvari müfrezelerimiz geri mıntakalarda ahzi mevki etmesi nazarı dikkatimizi celbetti ve hudud üzerinde bulunmaları için Millî Müdafaaya tekliflerde bulunduk ve bu kanaldan Erkâni harbiyece tesbit edilecek şekilde bu müfrezelerimizi tamamile hududa yaklaştırmış bulunacağız. Bundan başka bilhassa diğer mıntakalarda kaçakçılık vakaları azalmış bulunduğundan buralardaki bir kısım kuvvetlerimizi kaçakçılığın ehemmiyet kesbettiği mıntakalara nakletmek için de teşebbüsata girişmiş bulunuyoruz.

Yalnız bir noktayı yüksek huzurunuzda ifade etmek isterim. Bunu ifade mecburiyeti, arkadaşımın burada işaret ettiği bir meseleden ileri gelmiştir.

Dahildeki otoritelerle muhafaza teşkilâtının görüşleri arasında fark vardır, bir ittihadı efkâr yoktur, diyorlar. Bendeniz böyle bir şey bilmiyorum. Hududlarda kanunun her zümreye ve her otoriteye vermiş olduğu vazife her otorite diğerlerile temas ederek müştereken ifa edilmektedir. ve bu halde bulunmaktadır. Yalnız işaret etmek istedikleri mesele şu ise onu yüksek huzurunuzda ifade edeyim. Hatay valisi bize şöyle bir teklifte bulundu : Hatay ana vatana ilhak edildiği zaman orada, mağazalarda mevcud bulunan ve Suriye malı olan bir çok malları gümrük resmine tâbi tutmadık. Binaenaleyh Hatayın ilhakından sonra Hatay topraklarını ve mağazalarına Suriyeden gelmiş ne kadar mal varsa dahilî memleket malı mahiyetini iktisab etti. Şimdi Suriyeden kaçak suretile memlekete gelen malları yakaladığımız zaman bunların sahibleri; bunları biz Hatayın ilhakından evvel mağazalarda mevcud olan mallardan aldık diyorlar. Yani Hatay mıntakasında mevcud olan kaçakçılık vakaları evvelce Hatay mağazalarında bulunan bir çok mallardan gümrük

resmi alınmaması vesilesile setredilmektedir. Buna bir çare olmak üzere tedkikat yaptırdık. Hatay valisi, bu mallara gümrükler tarafından marka vurulmasını, her mağazada mevcud istokların bu şekilde işaret edilerek bir deftere kaydedilmesini, bütün sarfiyatın ve satışların mutlak surette muhafaza memurları veya tensib edilecek bir teşkilât tarafından kontrol altında bulundurulmasının bu setir mahiyetine nihayet verecek tedbirler olduğunu bildirdi. Bunu tedkik ettirdik. Elimizdeki kanunlara göre buna kendimizde salâhiyet bulamadık. Böyle olmakla beraber bu tedbirlerden ciddî bir surette fayda geleceğine kanaat getirmiş olsaydık bu takdirde yüksek huzurunuza bir kanun lâyihasile gelerek müsaade isteyecektik. Fakat böyle bir tedbirin iyi bir netice vermiyeceği ve bilâkis vatandaşların serbest ticaretlerini beyhude yere işkâl edeceği neticesine vardık. Bu mütaleamızı doğrudan doğruya Hatay valisine esbabı mucibesile bunun faideli olamıyacağını izah ederek ve daha evvel böyle bir tedbire müracaat edilmiş ve semere vermemiş olduğunu misal olarak göstermek suretile bildirdik. Arkadaşım belki bu meseleden bahsetmek istediler, eğer bundan bahsetmek istiyorlarsa bu bir ihtilâf değildir. Bilâkis her hangi bir valinin lüzum gördüğü bir tedbiri teklif etmesinden, bizim de o teklifi tedkik ederek yerinde bulmadığımızı kendine ifade etmiş olmamızdan ibarettir. Maruzatım bundan ibarettir.

Dr. ABDURRAHMAN MELEK (Gazianteb) — Bendeniz Gazianteb için arzetmiştim, halbuki Hatayda da ayni hal vaki imiş, bu hususta da tenevvür etmiş olduk.

GÜMRÜK VE İNHİSARLAR VEKİLİ RAİF KARADENİZ (Trabzon) — Gerek Gaziantebde, gerek Urfa ve Hatayda arzettiğim gibi bazı süvari müfrezeleri, bazı küçük cüzü tamlar hududun gerisinde ahzi mevki etmiş bulunmaktadır. Bu bizim de nazarı dikkatimizi celbetmiştir. Demin de arzettiğim gibi hudud emniyeti bakımından tertibatın bu şekilde olması lâzımgeldiğini ifade ettim. Bu suretle hem hududun emniyetini teğmin etmek ve hem de müfrezelerin hudud üzerinde toplanmaları ve geride kalan müfrezeleri de ileriye yanaştırmak için çalışıyoruz.

BAŞKAN — Heyeti umumiye üzerinde başka söz isteyen yoktur. Fasıllara geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Fasıllarda bazı tashihler vardır, Riyasete takdim ettik ona göre okunmasını rica ederim.

BAŞKAN — Tashih veçhile okutuyorum.

F.		Lira
555	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
556	Maaş	6 589 580
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
557	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	32 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
558	Merkez ücretleri	117 840
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
559	Vilâyetler ücretleri	760 434
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
560	Muvakkat tazminat	165 924
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
561	Merkez mefruşat ve demirbaşı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
562	Merkez levazımı	15 408
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
563	Merkez müteferrikası	2 160
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
564	Vekâlet otomobili masrafları	2 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
565	Temyiz mahkemesi riyaset ve başmüddeiumumilik otomobilleri masrafı	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
566	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	24 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
567	Vilâyetler levazımı	124 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
568	Vilâyetler müteferrikası	13 650
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
569	Mütenevvi masraflar	119 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
570	Daimî memuriyet harcırahı	73 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
571	Muvakkat memuriyet harcırahı	43 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
572	Müfettişler harcırahı	30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
573	Staj harcırahı	501
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
574	Meşhud suçlar kanunu mucibince mesai saatleri haricinde dairelerinde nöbet beklemiye mecbur olan hâkim, müddeiumumî ve kâtiblere verilecek ücret	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
575	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	3 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
576	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	279
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
577	Posta ve telgraf ücreti	178 173
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
578	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	6 426
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
579	Mütenevvi masraflar	129 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
580	Nakil vasıtaları	6 975
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
581	Telif, tercüme, adliye ceridesi	18 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
582	Adlî tıb işleri müessesesi masrafı	17 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
583	Ceza ve tevkif evleri masrafı	681 470
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
584	Ceza ve tevkif evlerinin inşaat ve esaslı tamiratı	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
585	Mahkûm çocuk ıslah evleri umumî masrafları	19 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
586	Ankara leylî hukuk fakültesi masrafı	150 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bu 586 ncı fasıl Ankara hukuk fakültesine aiddir. bu hususta Hükûmetten bir kanun lâyihası gelmiştir. Bütçe, Adliye, Maarif encümenlerinde tedkik edildi. Zannederim çarşamba ruznamesine konmuştur. Binaenaleyh, bu fasıl okunmayacaktır. Maarif vekâletine nakledilmesi lâzımgelen bu fasıl, Maarif bütçesinde okunacaktır.

BAŞKAN — Yani bu fasıl buradan çıkacak mı?

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Evet, sırası geldiğinde bu fasıl Maarif bütçesinde okunacaktır.

BAŞKAN — O halde 586 ncı faslı geçiyoruz.

F.		Lira
587	Ceza ve tevkif evleri mütedavil sermayesi	40 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
588	Geçen yıl borçları	23 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
589	Eski yıllar borçları	12 580
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

G - Tapu ve kadastro umum müdürlüğü bütçesi :

BAŞKAN — Tapu ve kadastro umum müdürlüğü bütçesine geçiyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

EMİN ASLAN TOKAD (Denizli) — Arazi üzerinde memlektin kadastro vaziyeti ne haldedir ve hangi ekibler nerelerde çalışmaktadır?

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Bolu) — Arkadaşım, arazi üzerinde kadastro ekiblerinin nerelerde, hangi mıntakalarda çalışmakta olduklarını soruyorlar. Arazi üzerinden maksadları şehirler midir, yoksa şehir haricindeki işlerden mi bahsediyorlar?

EMİN ASLAN TOKAD (Denizli) — Evet şehir harici.

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Devamla) — Maalesef bütün faaliyet şehirlerin haritalarını yapmağa munhasır kalmıştır. Şehir harici arazi üzerinde çalışmağa henüz başlıyamamışlardır. Yalnız bazı mühim çiftliklerin ve Trakyada muhacirlere tevzi edilecek arazinin kadastro haritaları yapılmıştır. Geçen yıl için Ankara, İzmir, İstanbul, Beyoğlu, Kadıköy, Kırklareli, Çorum, Adana, Kırşehirin haritaları yapılmıştır.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — İnşaallah sıra Yozgada da gelir.

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Devamla) — Bundan başka, ana vatana ilhak edilen Hatayda da kadastro işlerine başlanmıştır. Bu sene içinde Manisada işini bitiren heyet Balıkesirde faaliyete başlamış, Tokadda işini bitirmiş olan heyet Boluda kadastro yapmağa başlamıştır. Şimdiye kadar memleket dahilinde Denizli, Aydın, Malatya, Çankırı, Bursa, Mudanya, Konya ve İstanbulun Unkapanı köprüsünden başlıyarak sahili takiben Yenikapıya ve oradan da Unkapanma bağlanan kısım dahilindeki bilcümle gayrimenkuller ve Adaların Kmalıdan maada hepsi vee bundan başka İzmirin, Güzelyalıdan Alsancağa ve Karşıyakanm Osmanzadeye kadar olan aksammm kadastroları yapılmıştır.

EMİN ASLAN TOKAD (Denizli) — Arazi üzerinde kadastro tatbikatına ne zaman başlanacaktır ve bu kaç senede bitecektir? Buna dair teşebbüsler nelerdir?

ADLİYE V. FETHİ OKYAR (Devamla) — Arazi üzerinde kadastro faaliyetine başlanmamıştır ve bunun kaç senede biteceğini de şimdiden tayin etmek mümkün değildir, belki 100 senede. (Doğru sesleri). Hakikat bundan ibarettir. Kadastronun en ucuz ve en seri suretle nasıl yapılabileceği tesbit olunmuştur. Bu gün havadan fotoğraf almak suretile harita çıkarmanın bu maksadı en seri surette teğmin edeceği tekarrür etmiştir. Fakat Avrupa harbinin zuhuru üzerine, hiç bir memleketten, gayet nazik olan bu âletleri getirmek imkânı yoktur ve bizim de böyle bir faaliyetimiz şimdilik yoktur. Yalnız bu mahzurları, yani kadastrosuzluk yüzünden ve senedsiz tasarruf yüzünden veyahud mabeyn senedlerile tasarruf yüzünden gerek içtimaî, gerek ziraî ve gerekse iktısadî noktai nazardan memlekette hâsıl olan zararları telâfi etmek ve herkesin sahib olduğu malın atisi hakkında emniyet vermek

ve arazinin temsil ettiği mühim sermayeyi ilerde mütedavil bir hale koyabilmek imkânını biz düşündük. Bunun için bir tapulama kanunu projesi hazırlanmıştır. Bu proje bu gün, yarın Büyük Meclise sevkolunmak üzeredir. Kanuniyet kesbettiği takdirde o zaman muhtelif postaları kasabalara, köylere tapulama hâkimi ile beraber göndereceğiz. Böyle senedsiz veyahud mabeyn senedile araziye sahib olanlar bilâücret tapuya raptolunacak, aynı zamanda hiç tapusu olmayan yerlerin sahiblerine tapu verilecek ve münaziünfih arazi üzerindeki ihtilâfat yerinde halledilerek bu gibi tasarruflar da tapuya raptedilecektir. Proje kesbi katğiyet ettiği takdirde biz bundan mühim faydalar bekliyoruz. İcab eden tahsisatı teğmin ettiğimiz takdirde bu kadastrosuzluk yüzünden hâsıl olan mahzurlar bir dereceye kadar telâfi edilecektir.

BAŞKAN — Fasılların müzakeresine geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
595	Maaş	1 363 900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
596	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
597	Merkez ücretleri	25 220
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
598	Vilâyet müstahdemler ücreti	55 981
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
599	Muvakkat tazminat	25 631
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
600	Merkez mefruşat ve demirbaşı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
601	Merkez levazımı	2 750
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
602	Merkez müteferrikası	1 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
603	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
604	Vilâyetler levazımı	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
605	Vilâyetler müteferrikası	2 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
606	Mütenevvi masraflar	25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
607	Daimî memuriyet harcırahı	17 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
608	Muvakkat memuriyet harcırahı	9 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
609	Müfettişler harcırahı	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
610	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	1 220
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
611	Ücretli muhabere ve mükaleme bedeli	1
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
612	Posta ve telgraf ücreti	9 777
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
613	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
614	Kadastro ve tapu tahrir heyetleri masrafı	61 170
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
615	Tapu işlerine yardım etmek için istihdam edilecek muvakkat memurlar ve daktilolar ücreti	1 880
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
616	İskândan müdevver muamelâtın tescili için istihdam olunacak muvakkat memur ve daktilolar ücret ve harcırahı ile sair masraflar	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
617	Tapu ve kadastro tatbikat kursu	29 720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
618	Staj, tahsil ve kongre masrafı	3
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
619	Geçen yıl borçları	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
620	Eski yıllar borçları	2 510
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

II - Maarif vekâleti bütçesi :

BAŞKAN — Maarif vekâleti bütçesine geçiyoruz.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

Fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bu bütçenin bazı fasıllarında tashihat vardır, Makamı riyasete verdik.

F.		Lira
625	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
626	Maaş	6 354 288
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
627	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	19 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
628	Merkez ücretleri	60 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
629	Vilâyetler ücretleri	1 250 466
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
630	Muvakkat tazminat	121 239
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
631	2517, 3299 ve 3413 numaralı kanunlar mucibince verilecek ücretler	855 410
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
632	2233 numaralı kanun mucibince askerlik dersleri öğretmenlerine verilecek ücretler	130 680
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
633	Merkez mefruşat ve demirbaşı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
634	Merkez levazimi	5 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
635	Merkez müteferrikası	3 090
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
636	Vekâlet otomobili masrafları	2 160
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
637	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
638	Vilâyetler levazımı	8 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
639	Vilâyetler müteferrikası	3 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
640	Mütenevvi masraflar	70 940
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
641	Daimî memuriyet harcırahı	30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
642	Muvakkat memuriyet harcırahı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
643	Müfettişler harcırahı	73 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
644	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	1 940
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
645	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	1 070
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
646	Posta ve telgraf ücreti	44 908
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
647	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	7 320
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
648	Sanayii nefise sergilerinin küşad masraflarına yardım ile mükâfat ve mubayaa olunacak eser bedeli	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
649	Tedkik, program, kılavuz, talimatname, kitab, dergi ve sair kütüphane masrafları	13 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
650	Maarif matbaası makine, tesisat ve levazimile matbaada yapılacak genişletme, değiştirme ve yeniden kurma işlerinin istilzam ettiği her türlü yapı ve tesis masrafları	25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
651	Derleme masrafları	1 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
652	Neşir masrafları	229 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
653	Ulusal dil ve tarihimize aid eserlerin neşri masrafları	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
654	Okullar için bastırılacak ders ve terbiye vasıtalarile idare evrakı ve müze yayınları	32 170
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
655	Ecnebi mutahassıs ve öğretmenler ücret ve harcırahları	191 160
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
656	Beynelmilel kongre, sergi ve müsabakalara iştirak ve ilmî tedkik için gönderileceklerin harcırahı, Beynelmilel meslekî tedrisat cemiyetine iştirak hissesi	1 680
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
657	İlk ve orta öğretim, eğitmen ve öğretmenlerile ilk öğretim müfettişleri kursları masraf ve harcırah ve ücretleri	221 280
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
658	Ecnebi memleketlere gönderilecek talebenin tahsil ve yol masrafları	338 346
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Burada bir tashih vardır. (334 026) lira olacaktır.

BAŞKAN — Bu şekilde tashih ediyoruz. Fasıl kabul edilmiştir.

F.		Lira
659	Ecnebi memleketlerdeki talebe müfettişliği masrafı	8 360
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
660	Halkı tenvir hizmetleri masrafı	8 020
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
661	Köy okulları ile enstitüleri ve eğitmenleri ve öğretmenleri masrafları	2 084 520
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
662	Prevantoryom ve sanatoryom masrafları	60 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
663	Yüksek öğretmen okulu masrafları	56 120
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
664	Gazi öğretmen okulu ve eğitim enstitüsü	103 930
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
665	Siyasal bilgiler okulu	29 280
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
666	İstanbul Kandilli rasadhanesi masrafı	20 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
667	Güzel sanatlar akademisi	58 951
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
668	Müzik öğretmen okulu ve Ankara konservatuvarı	89 868
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
669	Cümhur Başkanlığı filârmonik orkestrası	16 015
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
670	Cümhur Başkanlığı filârmonik orkestrası ve müzik öğretmen okulu, konservatuvar, tiyatro, ve opera bölümleri yabancı uzmanları ile muvakkaten davet edilecek yabancı orkestra şefi ve virtüozlara verilecek ücret ve yol paraları	115 084
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
671	Lise ve orta okullar, öğretmen okulları masrafı	378 955
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
672	Kamp masrafı	70 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
673	Devletçe deruhde edilen masraflar	284 946
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
674	Mekteb kütübhanelerine alınacak kitab ve mecmua bedelleri ve bunlara aid masraflar	850
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
675	Leylî ve yarım leylî ve neharî meslek okulları masrafı	480 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
676	Bütün meslek okulları masrafları	271 310
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
677	Meslek ve ticaret kursları ve akşam okulları ücret ve bilûmum masrafları	99 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
678	Meslek mektebleri ecnebi uzman ve uzman muavinleri ve tercümanları ile ecnebi öğretmen ve usta ücretleri ve bunların memleket dahilinde gidiş ve geliş ve seyahat harcırah ve yevmiyeleri	55 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
679	Avrupaya staj için gönderilecek-lerin yol masrafları ile bunlara her ay maktuan verilecek ücret karşılığı	1 820
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
680	Kütübhaneler masrafı	21 290
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
681	Müze ve âbideler masrafı	88 930
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
682	Okul müzesi ve terbiyevî eserler masrafı ile okul müzesi için satın alınacak eşya bedeli ve kataloğ neşriyatı, eşya ve sergi nakil masrafları ve seyyar sergilerde bulunacak memurların harcırah ve yevmiyeleri, müze tathiri ile malzemesi masrafları	1 570
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
683	Levazımı tesisiye	119 790
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
684	Tamir ve istimlâk masrafı	83 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
685	Geçen yıl borçları	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
686	Eski yıllar borçları	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
687	Maaş ve ücret	1 402 153
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
688	Üniversite masrafları	480 270
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
689	Maaş ve ücret	257 738
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
690	Masraflar	141 738
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Efendim, demin tehir edilen 586 ncı fasıl, yani Ankara Hukuk fakültesi tahsisatı 691 ve 692 nci fasıl ve yedinci kısım olarak buraya konacaktır.

BAŞKAN — Bu iki faslı maddelerile okutuyorum :

F.	M.		Lira
691		Maaş ve ücret	
	1	Tedris ve idare heyeti maaşları	63 120
	2	Tedris ve idare heyeti ücretleri	38 460
	3	Müteferrik müstahdemler ücreti	16 500
	4	Muvakkat tazminat	12 780
	5	Askerî ders muallimleri ücreti	1 200
		Fasıl yekûnu	132 060

BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

F.		Lira
692	Fakültenin bilûmum masrafları (Yatılı talebenin iaşe ve sair masrafları da dahil)	108 272
	Yedinci kısım yekûnu	240 332

BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

693	İzmir arsıulusal fuarında yapılacak kültür pavyonu için fuar komitesine yardım ve sergi masrafı	4 000

BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

İ - Nafia vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

BÜTÇE En. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bu bütçenin bazı fasıllarında değişiklik vardır. Ona göre müsahhah rakamlar verdik. Onlar okunsun.

BAŞKAN — Tashih veçhile okutuyorum.

F.		Lira
695	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
696	Maaş	1 536 520
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
697	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
698	Merkez ücretleri	333 920
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
699	2233 numaralı kanun mucibince askerlik dersleri muallimlerine verilecek ücret	720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
700	Vilâyet ücretleri	395 340
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
701	Muvakkat tazminat	83 280
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
702	Merkez mefruşat ve demirbaşı	5 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
703	Merkez levazımı	15 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
704	Merkez müteferrikası	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
705	Vekâlet otomobili masrafları	2 280
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
706	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	5 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
707	Vilâyetler levazımı	8 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
708	Vilâyetler müteferrikası	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
709	Mütenevvi masraflar	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
710	Daimî memuriyet harcırahı	25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
711	Muvakkat memuriyet harcırahı	30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
712	Müfettişler harcırahı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
713	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
714	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
715	Posta ve telgraf ücreti	16 198
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
716	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	2 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
717	Yollar ve büyük köprüler inşaat ve tamirat masrafı	2 072 596
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
718	Sular	153 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
719	Levazım ve alât mütenevvia	5 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
720	Kitab ve fennî risaleler bedelile fennî eserlerin ve haritaların tabı ve teclid masrafları, alelûmum telif ve tercüme ve nafia eserleri modelleri için verilecek ücret ve mükâfat ve filim mubayaa bedelile muktazi masraflar ve mühendisler birliğine nakden yapılacak yardım	25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
721	Beynelmilel müessese ve cemiyetlere iştirak hissesi ve masrafları	100
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
722	Ecnebi mutahassıs ve mühendis ve tercümanları	34 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
723	Ecnebi memleketlere gönderilecek memurlar harcırahı	8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
724	Staj için ecnebi memleketlere gönderilecek memurlar harcırahı ve masrafları	5 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
725	İdare masrafları	358 220
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
726	İdare masrafları	96 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
727	Teknik okulu masrafları	175 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
728	Geçen yıl borçları	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
729	Eski yıllar borçları	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
730	İnşaat ve esaslı tamirat masrafları	2 701 314
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
731	Hafriyat masrafları	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
732	Maaş ve ücretler	400 960
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
733	İdare masrafları	205 950
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
734	Kitab, mecmua, tercüme, telif ve tabiye masrafları	13 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
735	Ecnebi muallimler ve su lâboratuarları şef dö travo ücret ve harcırahları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	72 500
736	2233 numaralı kanun mucibince askerlik dersleri muallimlerine verilecek ücret **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	500
737	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve sair masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	200
738	Geçen yıl borçları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	500
739	Eski yıllar borçları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1 000
740	Ücretler **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	37 200
741	İdare masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	4 200
742	Mütemadi tamirat **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	9 000
743	Geçen ve eski yıllar borçları karşılığı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	500
744	2819 numaralı kanun mucibince elektrik işleri etud idaresine yapılacak yardım **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	120 000

J - İktisad vekâleti bütçesi

BAŞKAN — İktısad vekâleti bütçesine başlıyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Fasılların müzakeresine geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
755	Vekil tahsisatı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	4 800
756	Maaş **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	249 640
757	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1 500
758	Merkez ücretleri **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	315 960
759	Vilâyetler ücretleri **BAŞKAN** — Kamul edilmiştir.	261 060
760	Muvakkat tazminat **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	47 305
761	Merkez mefruşat ve demirbaşı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	8 000
762	Merkez levazımı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	11 000
763	Merkez müteferrikası **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	6 000
764	Vekâlet otomobilini işletme ve tamir masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	2 180
765	Motosiklet masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1 000
766	Vilâyetler levazımı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	7 000
767	Vilâyetler müteferrikası **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	3 000
768	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	4 000
769	Mütenevvi masraflar **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	27 500
770	Daimî memuriyet harcırahı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	8 000
771	Muvakkat memuriyet harcırahı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	20 000
772	Müfettişler harcırahı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	15 000
773	İş müfettişleri harcırahı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	9 000
774	Ecnebi memleketler harcırahı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1
775	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	6 000
776	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	500
777	Posta ve telgraf ücreti **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	6 245
778	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1 000
779	Telifat, neşriyat ve propaganda **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	8 000
780	Kongreler ve beynelmilel müessesat masrafları **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	3
781	Ecnebi mutahassıslar, tercümanlar ve kâtibleri **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	20 000
782	Tahlilhane masrafı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	2 000
783	Havzai fahmiye ve diğer madenler **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	6 000
784	Teşviki sanayi kanunu mucibince verilecek prim karşılığı **BAŞKAN** — Kabul edilmiştir.	1
785	Krom madenleri ve Ereğli havzası ocakları ve diğer madenlerin ruhsat tezkeresi ve imtiyaz hesabına 2818 numaralı kanunun 6 ncı maddesinin A, B, C bendleri mucibince verilecek tazminat ile	

F.		Lira
	ayni madenlerdeki tesisat karşılığı olarak ruhsat tezkeresi veya imtiyaz sahiblerine verilecek tazminat	55 796
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
786	Sanat modelleri mubayaa, tevzi, teşhir ve propaganda masrafları	310 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

BÜTÇE En. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bu faslın formülünde bir değişiklik olmuştur. Bu paranın sarfını teğmin için el ve ev sanatları hakkındaki formül değiştirilmiştir. Bu formül yeni baştan yazılmış ve verilmiştir. O şekilde tashihi lâzımgelmektedir.

F.		Lira
	(El ve ev sanatında kullanılan bilûmum alât ve edevatın mubayaa ve tevzii ve tesisatın inşası, bunların işletilmeleri için kullanılacak seyyar sanatkârların ücret ve harcırahlarına, bütün işletme, teşhir, neşir ve propaganda masrafları)	310 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
787	İşçi sigorta idaresi masrafı ve 3008 sayılı kanunun 89 ncu maddesinin tatbiki masrafı	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
788	Tamirat masrafı	1 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
789	Geçen yıl borçları	3 750
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
790	Eski yıllar borçları	5 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

Yarım saat sonra tekrar toplanmak üzere celseye nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 16,40

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 17,02

BAŞKAN — Dr. Mazhar Germen

KÂTİBLER : Dr. Sadi Konuk (Bursa), Vedid Uzgören (Kütahya)

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

K - Münakalât vekâleti bütçesi.

BAŞKAN — Münakalât vekâleti bütçesine geçiyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — İstanbulun bir derdi de Şirketi hayriye vapur ücretlerinin galî olmasıdır. Boğaziçi halkı bundan haklı olarak şikâyet ediyorlar. Bilhassa Üsküdarlılar bu şikâyetçilerin ileri gelenlerindendirler. Üsküdar mütevazi bir muhittir, halkı mutavassıt bir tabakaya mensubdur. Şirketi hayriye Köprüden Bebeğe kadar beş buçuk kuruşa yolcu naklettiği halde, Köprüden Üsküdara 11 kuruşa naklediyor. Halbuki Bebek Köprüye Üsküdardan daha uzaktır. Üsküdar halkının bir kısmı Köprüden Kadıköyüne gelerek günde beş, altı kuruş bir menfaat elde etmek için Kadıköyünden Üsküdara yayan gidib gelmek mecburiyetinde kalıyorlar. İstanbul hakkında çok değerli himmetleri görülen muhterem Münakalât vekili bu hususu da ehemmiyetle nazarı dikkate almasını rica ediyorum. Boğaziçi halkı bu bilet ücretlerinin mutedil bir hadde indirilmesini ve bilhassa Üsküdarlılar, hiç olmazsa Bebek için alman bilet ücretleri kadar ücret alınmasını istirham ediyorlar. Bendeniz de bu kürsüden istirhamlarına delâlet ederek vekâletin lûtuflarına intizar ediyorum.

HAMDİ SELÇUK (Hatay) — Harb gibi bazı arızî sebebler haricinde İskenderon limanının faaliyetine mâni olan bazı sebeblerden dolayı maruzatta bulunub, Sayın Münakalât vekilimizden ricada bulunacağım.

Arkadaşlar bilirsiniz ki, İskenderun limanı Akdenizin en maruf, en eski, en tarihî bir limanıdır. Hinterlandı da, Süveyş kanalı açılmadan evvel ta Hindistana kadar uzuyordu. Coğrafi tebeddüller, siyasî tebeddüller yüzünden hinterlandı azala azala işgal senelerinde, Haleb ve havalisine münhasır kalmıştır. İskenderun ve Hatayın büyük kurtuluşundan sonra liman yine eski geniş hinterlandına kavuşmuştur. Bugünkü hinterlandı Vandan başlıyarak, Çukurovaya kadar uzanan geniş bir sahadır. Bu hinterlanddan layikile istifade edebilmek için Münakalât vekilimizin tedbir alması ica-

betmektedir. Bir defa bu faaliyete mâni olan esaslı sebeblerden biri Payas limanıdır. Payas, malûmu ihsanınız İskenderuna 20 kilometre mesafededir. Liman tertibatı ve iskelesi olmayan bir limandır. Bu liman, iskenderun elimizde olmadığı zaman cenub ve şark vilâyetlerimizin nakliyatını yapabilmek için ihdas edilmiş muvakkat bir limandır. İskenderunun ilhakından sonra bu limanın yine faaliyette devam etmekte olduğunu görüyoruz. Bu faaliyet İskenderun limanının faaliyet ve hareketine sekte vermektedir. Binaenaleyh, 20 kilometre ilerisinde mükemmel antrepolara malik ve bu gün için yeni denilebilecek tesisata malik olan İskenderun limanı dururken Payas limanının faaliyetini faydasız zannediyorum. Zira Payas halkı bu limandan bir menfaat teğmin etmemektedir. Amelesi bile İskenderundan geliyor, işçileri başka yerlerden geliyor. İçimizde bulunan Adana mebusları bilirler, Payas halkı limancılıkla iştigal etmezler, portakalcılıkla meşgul olurlar. Şu halde faaliyetinden bir fayda görülmeyen bu limanı orada ipka etmekten ise bu faaliyeti İskenderuna nakletmesini Münakalât vekilinden rica ediyorum. Sonra demiryollarında ki, tarife de bu limanın inkişafına manî olmaktadır. Ceyhan, İskenderun limanına 95, Mersine 115 kilometredir. Ceyhan tüccarlarile temas ettim. Niçin mahsulâtımızı İskenderun tarikile nakletmiyorsunuz dedim, Zira Ceyhanın mahsulâtı arziyesi yüzlerce vagon tutmaktadır. Bu mahsulâtı arziyenin sevki bir limanın faaliyetini teğmine kâfidir. Cevab verdiler; Mersin limanına malımızı nakledersek demiryollarında bize hususî tarife tatbik olunuyor, İskenderun limanına nakli için demir yollarında böyle bir şey yoktur. onun için oraya sevketmekte fayda vardır dediler. Binaenaleyh,, bu limana da faaliyet vermek lâzımdır. Birisi için hususî tarife tatbik etmek ve diğeri için tatbik etmemek doğru olmasa gerektir. İskenderunun bizde olmadığı zamanlar için bu, yerinde birşey olabilirdi. Bundan sonra yerinde olmasa gerektir. Bu hususu Sayın Vekilimizin tashih buyurmalarını rica ederim.

MÜNAKALÂT V. ALİ ÇETİNKAYA (Afyon Karahisar) — Ziya Bey arkadaşımızın buyurdukları basit bir şeydir. Bir araya gelir birlikte mütalea ederiz. Muvafıksa yapılması mümkündür.

Diğer arkadaşımızın buyurdukları mesele oldukça esaslıdır. İskenderun limanının tanzim ve ıslahı için 85 000 lira kredi verildi. Bunun üzerinde çalışmaktayız. Fakat benim kanaatıma ve bildiğime göre, İskenderun limanının geniş mikyasta şimendüferlerden istifade edebilmesi için Cenub hattının biran evvel elimize geçmesi esastır. Çünkü Bağdad ve İran havalisinden gelen nakliyat dolayısile bu limana nakletmekten azamî faide teğmin edebiliriz. Bunun zamanı da gelecektir, 7, 8 senelik bir zamanımız kalmıştır. Bugün Cenub hattını işletmek işi Fransız şirketinin elindedir. Elimize geçtiği vakit esaslı surette İskenderunun, memleketin cenub kısmının bir limanı olmasına ehemmiyet vermek menfaatimiz icabındandır. Payas kısmında teşkilâtımız yoktur. Orada İskenderun teşkilâtımızı teksif ve takviye etmeğe çalışacağız. Onun için buyurdukları mesele bizim için, yani Hükûmet için de nazarı itibara alınması lâzım olan ve hakikaten Cenub ve Şark hattı için liman olarak bize büyük menfaatler teğmin edecek bir istikbale namzed bulunuyor. Bunu düşünmüş vaziyetteyiz. Elimizden geldiği kadar çalışacağız.

BAŞKAN — Fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
795	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
796	Maaş	422 240
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
797	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
798	Merkez ücretleri	84 960
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
799	Vilâyet ücretleri	150 620
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
800	Muvakkat tazminat	40 644
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
801	2233 numaralı kanun mucibince askerlik dersi muallimlerine verilecek ücret	900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
802	Vekâlet binasının tefrişi ve demirbaşı ve masarifi umumiyesi	21 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
803	Merkez levazımı	13 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
804	Merkez müteferrikası	7 750
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
805	Vekâlet otomobili masrafı	2 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
806	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	13 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
807	Vilâyetler levazımı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
808	Vilâyetler müteferrikası	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
809	Mütenevvi masraflar	45 740
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
810	Daimî memuriyet harcırahı	8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
811	Muvakkat memuriyet harcırahı	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
812	Müfettişler harcırahı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
813	Resmî telefon tesis ve mükâleme masraflarile ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
814	Posta ve telgraf ücreti	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
815	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
816	Resim alât ve edevatı fenniye levazımı ve fotoğraf makine ve malzemesi, mubayaa ve tamir masrafları	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
817	Meslekî mecmualar, kitab, haritalar telif ve tercüme ücret ve mükâfatları, tabı, teclid, neşir bedeli ve masrafları, filim ve filim makine mubayaası, ihzarı bedelleri, istihbarat ve propaganda masraflarile bu maksadlara müteferri yardımlar	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
818	Nakil vasıtaları masrafları	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
819	Ecnebi mutahassıs, tercüman ve kâtibleri	29 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
820	Ecnebi memleketlere gönderilecek memurlar harcırahı	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
821	Yüksek deniz ticareti mektebi masrafları	115 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
822	Liman ve sahil hizmetleri	59 804
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
823	Liman idaresinin deniz nakil vasıtaları masrafları	33 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
824	Devlet Reisine aid deniz vasıtalarının bilûmum işletme, mubayaa, inşaat ve müteferrik masrafları ve sigorta ücretleri için Denizyolları idaresine verilecek mebaliğ	244 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
825	Geceleri vazife gören liman memurlarına verilecek ücret	4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
826	Tamir ve inşaat masrafı	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
827	Geçen yıl borçları	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
828	Eski yıllar borçları	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

L - Ticaret vekâleti bütçesi :

BAŞKAN — Ticaret vekâleti bütçesine geçiyoruz.

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Hepimizin gözünden kaçmayan ve eminimki hepimizi alâkadar eden bir meseleye temas edeceğim. O da bütün yiyecek, içecek ve giyecek maddelerdeki fiat tereffüüdür. Gida maddeleri, hepimizin her gün temas ettiği mevzu olduğu için bunun üzerinde fazla tevakkufu lüzumsuz görüyorum. Ufak bir misal olmak üzere bazı eşya hakkındaki müşahedatımı arzedeceğim. Şimdiye kadar 4 - 5 liraya elde edilen hazır iskarpinlerin İstanbulda 12 - 14 liraya satıldığını görüyorum. Kadın melbusat ve kunduraları ise bir faciadır. 22 - 24 liraya kadar iskarpinler satılıyor. Empirime denilen tülbend gibi ince kumaşların türlü namlar altında beher metresini 12 - 14 liraya veriyorlar. Diğer eşya fiatlarını da buna kıyas ediniz.

BESİM ATALAY (Kütahya) — Ucuzunu alsınlar.

ZİYA KARAMURSAL (Devamla) — Halbuki bunlar yeni gelen eşya değildir. Lüks ile alâkası olmayan adi denecek eşyalardır. Velhasıl istırab ve derd her tarafta kendini gösteriyor. Mağazalara gittim, esbabını sordum, dediler ki, bunda altın fiatının yükselmesinin tesiri vardır. Altın fiatlarının yükselmesi belki diğer iktısadî işlerde ufak tefek tesirler yapar fakat bendeniz bunun böyle şamil bir surette tesir yapacağını zannetmiyorum. Muhterem ticaret vekilimiz arasıra İstanbula teşrif ederek fiat tereffülerile yakından alâkadar oluyorlar. Bunu şükranla karşılarım. Gazetelere verdikleri beliğ beyanatı seve seve, iftiharla okuyorum. Fakat bu beyanatın biran evvel semeresini görmekle iftiharımın artmasını istiyorum. Halkın bu ıstırabına nihayet verecek tedbirlere intizar ederek sözüme nihayet veriyorum.

FAZIL AHMED AYKAÇ (Elâziğ) — Arkadaşlar, muhterem dostumuz Ziya arkadaşımızın vaki olan mütaleatını teyid maksadile ve onun etrafında yine nazarı dikkate alınmaya şayan gördüğüm bir noktayı heyeti muhteremenizin ve Ticaret vekilimizin nazarı dikkatine arzetmek isterim. Bu maksadla huzurunuza çıkmış bulunuyorum. Birincisi arkadaşlar, pek iyi biliyorsunuz ki, Fırkamız, Cümhuriyetimiz ve bütün mânasile bu rejim ilk kurtulma hamlelerinin bir tanesini iktısad ve ticaret sahasında tahakkuk ettirmek azmile faaliyete başlamıştır. Bunun en büyük mânası, ahlâkı ticariyede tezahür etmek iktiza eder. Yani kendi memleketimizde hâsıl ettiğimiz yakazai iktisadiyede va-

tandaşların bir kısmı diğer vatandaşlardan alış veriş etmek ve binaenaleyh, kendi millî menabiimizin her türlü iktısadî sahada inkişafı için hiç bir zerre kaybetmeyecek bir yekazai umumiye davet etti. Hükûmet te bunun üzerinde nâzım bir mevkie gelmiş bulunuyor. Bu günkü teşkilâtı hususiyemizde ayni hususu âmir bulunuyor.

Demek oluyor ki, memleketimizin hem iç faaliyetinde, hem dış ticaret sahasında, kadrini, itibarını, emniyetini ve binaenaleyh yarın için muvaffakiyetini arttıracak âmillerin başında bu ahlâkı ticariye namile arzetmek istediğim ve muhterem heyetinizin de fevkalâde bir surette ihata ettiğinden şüphe etmediğim bu noktaya fevkalâde ehemmiyet vermemize lüzum vardır. Ne demek istiyorum? Benim koşa koşa vatandaşım olan Türkten filân maddeyi almağa gitmekliğim bir suç, bir günah mıdır ki benim bu hareketime bir belahet cezayı nakdisi vermeğe kalkmış gibi, fena malı, dayanmaz âdi malı pahalı satmak cesaretini kendinde görsün?. Yine içinde bulunmakla iftihar ettiğimiz rejimle, vatandaşın hürriyeti, ticaretin serbestisi, bütün bu mefhumları, medenî kadroları dahilindeki hududu içinde bulunmak şartile müemmendir, bütün bu esaslar müemmendir. Ancak ticaret işlerindeki mesaisini her gün hürmetle takdir ettiğim sayın Ticaret vekili arkadaşımdan, memleketimizde ahlâkı ticariyenin istihdaf edilen gayelere varabilmesi için zarurî bulunan âmillerin teşvik edilmesi ve yerleşmesi hususunda kudret sarfetmelerini ümid ederim. Zira kanaatimce, biz eğer bu noktaya ehemmiyet vermezsek vatandaşa mütemadiyen vaki olan tavsiyemizi bir nevi imtiyazlı sınıf vücuda getirmek şekline koymuş olacağız. Çünkü Fırkamızın, prensiblerimizin müttehid kaldığı bir nokta, hepimizin müsavatıdır. Bir vatandaşı hayatı iktisadiyede himaye etmek istiyorsa ve bundan dolayı diğer vatandaş üzerinden bir vergi alacaksa şu halde öteki vatandaşı himayeden uzak tutacağız demektir. Çünkü, kokmuş, muzur her türlü âdi evsafı haiz şeyleri diğer vatandaşa, hiç sıkılmadan, hemen sürmek gayesile ileriye atması, kendisinin yakazai ticaretinin, istikbal için fena bir alâmetidir ve ayni zamanda diğer vatandaşın hukukunu ihlâl eder. Binaenaleyh Ticaret vekilimiz, ticaret şerefile mütenasib olmıyan bu mefhumu benden çok daha eyi anlıyan ve çaresini bulacak olan bir kimsedir, bu çareyi bulmalarını kendilerinden rica ediyorum. Maruzatım bundan ibarettir.

TİCARET VEKİLİ NAZMİ TOPCOĞLU (Aydın) — Dün muvazenei umumiye kanun lâyihası heyeti umumiyesi müzakere edilirken Berç Türker arkadaşımız üç mevzua temas ettiler; hayat pahalılığı, afyonun dış piyasadaki fiatına nazaran bu gün İnhisar idaresi tarafından afyonlara verilmekte olan fiat meselesi, bir de buğdayın ihraç meselesi.

Hayat pahalılığı hakkındaki mevzua, bu gün Ziya Karamursal ve Fasıl Ahmed arkadaşlarımız da temas etmiş oldukları için, en son cevab vereceğim.

Müsaade buyurulursa Türkerin diğer iki sualine cevab vereyim :

Fırsat ve vesile düştükçe arzetmiştim, buğday mahsulümüzün ihracında memleket hesabına bir zarar görmüyorum, bilâkis iktisadî faydası vardır. Çünkü yeni mahsulü idrak edinceye kadar ihtiyacın fevkinde olan buğdayın elde kalması hem evsaf bakımından düşmesini hem de tediye muvazenesinde mühim bir yer işgal edecek olan ihracat bedelini âtıl bırakmak demek olurdu. Nasıl ki hâdisat ta bunu teyid etmiş bulunmaktadır. Bu gün cenub vilâyetlerimizde hububat mahsulü idrak edilmeğe başlanmış; hatta arpa ve yulaf mahsulü piyasaya çıkmış ve buğday da bu günlerde çıkmak üzeredir. Mahsulâtın umumî vaziyetile çok yakından alâkalı arkadaşlar bu kürsüden söylediler ki, çok şayanı memnuniyet bir mahsul arifesinde bulunmaktayız. İnşaallah fevkalâde bir hal olmadığı takdirde belki, Emin Sazak arkadaşımızın dediği gibi, 15 - 20 senede bir idrak edilen bolluk bir seneyi idrak edeceğiz. Bu itibarla buğday mahsulünün ihracında hiç bir mahzur yoktur, bilâkis fayda vardır.

Afyon fiatları dış pazarlarda yükseldiği halde memleket dahilinde fiatın yükselmediğinden bahsediliyor. Biliyorsunuz ki, arkadaşlar, mahsul idrak edildiği zaman Toprak mahsulleri ofisi, zürraın elinden istihsal ettiği malı muayyen bir fiatla almaktadır. 1939 senesi mahsulü, geçen sene çiftçilerden tayin ve tesbit edilen fiat üzerinden mubayaa edildi. Bu gün yeni mahsul idrak edilmemiştir. Yalnız geçen sene mutavassıt tacirlerin elinde kalmış olan afyonlar mubayaa edilmişti. O mubayaa haricinde kalmış olan kısımlar varmış, bunları da bu ayın sonuna kadar mübayaa edeceğimizi ilân ettik. Çiftçiye vermiş olduğumuz fiatlarla bu afyonları da mubayaa edeceğiz. Bu mutavassıslara bundan fazla bir fiat vermenin yeri yoktu. Çünkü zürraa verdiğimiz fiatı kendilerine vermekle haksızlık kapmadığımıza kani bulunmaktayız. Bunlar zürradan ofisin mübayaa ettiği fiattan fazla faitla mübayaa etmişler ise büyük bir spekülâsyon ypmaları demektir ki buna da imkân yoktur. Bilâkis ofisin fiatından daha aşağı fiatla mubayaa ettikleri muhakkak olduğuna nazaran bu gün verdiğimiz fiatlarla zarar edecek vaziyette değillerdir. Ancak dış pazarlarda afyon fiatı yükselmiş olduğu için önümüzdeki mahsul zamanında, her mahsul arifesinde yaptığımız gibi, afyon için de tedbirler alacak ve çiftçiye en elverişli ve en iyi fiatı vermeğe çalışacağız.

Halil Menteşe arkadaşımız; idhalâtın tenakusundan bahsettiler. Bu tenakus daha ziyade memleketin hakikî ihtiyaçlarını karşılayan şeyler olmaktan ziyade ikinci derecedeki eşya olduğunu ve binaenaleyh vaziyette endişe edilecek bir şey olmadığını ilâve ettiler. Hakikaten 4-5 aydanberi, muhtelif vesilelerle arzettiğim veçhile, harbden evvel memleketlerin dış ticaretlerinde karşılaştığı en büyük zorluk ihracat zorluğu idi. Harb başladığındanberi bunun mukûsu olarak memleketler idhalâtta zorluğa çatmış bulunmaktadırlar.

Hiç şüphesiz ki biz de bunun dışında kalamazdık. Bize mamûl eşya gönderen Avrupa memleketleri ya harb içerisinde veya istilâya uğramış vaziyettedirler. Elbette bu memleketlerden getirtmekte olduğumuz mamûlatın idhnalinde bugün dünkü kolaylığa malik değiliz. Bunların yerini tutacak tek memleket te ancak Birleşik Amerika Hükûmetidir. Takdir buyurursunuz ki oradan eşya getirmek için de elimizde kâfi derecede serbest dövizimiz bulunması lâzımdır. Şimdiye kadar her sene Amerikadan vâki olan idhalâtımızın bedeli muayyen bir müddet zarfında teraküm ediyor ve ihracatımızın en kuvvetli olduğu zaman ve bilhassa tütün satışı zamanında tasfiye olunuyordu. Bu gün de ayni vaziyette bulunmaktayız. Fakat mevcud istatistiklere nazaran Amerikaya ihracatımız artmakta olduğundan gün geçtikçe döviz vaziyetimiz salâha doğru gitmektedir. İnşaallah yakın zamanda daha az bir teehhürle tediye etmek vaziyetine geçeceğiz.

Halil Menteşe arkadaşımız, ihracatımızdaki blokajdan endişe ettiler. Hakikaten son zamanlarda İtalyaya vâki ihracatımız mukabilinde kâfi mikdarda idhalât yapılamadığından bir mikdar blokaj hâsıl olmuştur. Bunun mikdarı bu gün 3 milyon kadardır. Esasen kliring anlaşması olmamasına rağmen iki memleket mubadelesile bir kontenjan listesine bağlı bulunmaktadır. Bu güne kadar İtalyaya ihraç edilen mallarımızdan bir kısmının kontenjanı dolmuş bulunmaktadır. Bundan dolayı son günlerde blokajı da nazarı itibare alarak kontenjanı dolmuş olan maddelerin ihracını durdurmuş bulunuyoruz. Esasen anlaşma mucibince iki taraftan birinin alacağı bir buçuk milyon lirayı tecavüz ettiği takdirde muhtelif bir komisyonun vaziyeti tedkik etmesi derpiş edilmiştir.

Biz bu salâhiyetimizi istimal ederek İtalya Hükûmetinden bu muhtelit komisyonunun toplanmasını istedik. Evvelce biz Romaya gittiğimiz için bu defa onların buraya gelmesi lâzımdır. Yakın bir zamanda, geleceklerini zannederim. İhracat mallarımızın mühim kısmı toprak mahsulleri olduğundan ihracatımız da mevsimlere bağlıdır.

Bu itibarla mevsimine göre bazı memleketlere karşı alacaklı oluruz. Buna mukabil diğer mevsimlerde bu alacaklar erir, hatta borçlu vaziyete gireriz. Binaenaleyh zeytinyağı ihracatının kesif bir zamanma tesadüf eden son aylar, bizi bugün alacaklı vaziyete sokmuş bulunmaktadır. Bundan sonra oradan yapılacak idhalâtla bu hesabın yakın zamanda tasfiye edileceğini zannediyorum.

İngiltere ve Fransa ile olan ticarî mubadelemiz, biliyorsunuz ki, takas esasma istinad etmektedir. Bu iki memleketten bu ayın 20 sine kadar olan hesablara nazaran 3,5 milyon lira kadar alâcaklı vaziyette bulunmaktayız.

Bazı maddelerin ihracatı müstesna olmak şartile demir vesaire gibi, gerek Fransa ve gerek İngilterede ihracat bakımından büyük bir müşkülâtımız yoktur. Esasen kendilerine daima tediye mevkiinde bulunduğumuzdan bu memleketlerde teraküm edecek paralarımızdan dolayı da endişe edecek bir şeyimiz yoktur.

Emin Sazak arkadaşımız, afyon fiyatlarından bahis buyurdular. Deminki cevabımla kendilerini tatmin etmiş olduğumu zannediyorum. Hayat pahalılığı mevzuuna gelince; hayat pahalılığı dediğimiz zaman iki noktayı nazarı itibare almak mecburiyetindeyiz; normalman fiyatları tereffü eden eşyalar vardırki bütün dünyanın maruz bulunduğu bu hadiseden bizim masun kalmamız mümkün değildir. İkincisi, anormal fiat tereffüleridir. Asıl mücadele etmemiz lâzımgelen kısım da budur. Maliyetinde bir değişiklik olmadığı halde malm mikdarı azalmıştır. Yeni istihsal yoktur, arkası gelmiyecektir, üzerine vergi konacaktır gibi pisikolojik tesirlerle fiatı yükseltmek istenilen mallar vardır. Bununla mücadele etmek lâzımdır ve mücadele ediyoruz.

Memleketimizdeki hayat pahalılığı endeksi bu nisan ayı içerisinde 1939 senesine nazaran % 15 dir. Bu müddet içinde dünya hayat pahalılığı şu seyri takib etmektedir: Kiymeti değişmemiş olan dolar üzerinden Amerikada gıda maddeleri üzerinde % 18 ve sınaî ibtidaî maddeler üzerinde % 39 tereffü olmuştur. İngiltere gibi parasmın kiymeti değişen yerlerde gıda maddeleri üzerinde % 30 ve smaî maddei ibtidaiyeler üzerinde % 63 tereffü olmuştur.

Nakliyat ücretleri fevkalâde tereffü etmiştir. 1939 senesine ve bilhassa harbe tekaddüm eden zamanlara nazaran Avrupa ve İngiltere ile memleketimiz arasmdaki vapur navlunları % 534 artmıştır. Şimalî Amerika memleketi ile aramızdaki navlun % 502 artmıştır. Sigorta primleri ise daha fazla artmıştır. Binaenaleyh, idhalât maddelerimizin bundan müteessir olmamasına imkân yoktur. Elverir ki, fiat yükselişi hakikî tareffülerle mütenasib olsun. Hakikata tevafuk etmeyen fiatler takibatımızın ilk hedefidir. Hayat pahalılığmdan bahsederken

harbın fiatlar üzerindeki tesirinide gözönünde tutmamız lâzımdır.

Bu izahatımdan sonra hayat pahalılığı sahasındaki mücadelemizin daha ziyade, lüzumsuz, sebebsiz, anormal fiat tereffülerine karşı olacağı anlaşılmıştır zannederim. Bu gün millî korunma kanununun 31 ve 32 nci maddeleri otomotikman harekete geçmiş bulunmaktadır. Yalnız tatbikatında mahkemelerin vazifelerini kolaylaştıracak tedbirleri almak icab ediyor. Koordinasyon heyetinden geçtikten sonra âli tasdika arzedilmiş olan kararname mucibince, vilâyetlerde birer fiatları murakabe komisyonu teşkil edilecektir. Bunlar üzerinde anormal ve sebebsiz fiat tereffüü görülen malları tesbit edib ve alâkalıları delâilile mahkemeye tevdi ederek hâkimlerimizin vazifelerini kolaylaştırmış olacaklardır. Vakıa müddeiumumiler doğrudan doğruya harekete geçerek ihtikârı takib edebilirlerse de cürüm delilleri tesbit edilmedikçe mahkemelerimiz zorluktan ve davalar sürüncemede kalmaktan kurtulamaz. İşte bu fiat murakabe komisyonları bunları teshil edecektir. Fiat murakabe komisyonlarının iki vazifesi bulunacaktır.

Birincisi; fiatı tesbit edilmiş eşyanın satışını takib etmek. Meselâ; benzin, petrol, ve son zamanlarda fiatları tesbit edilmiş olan kahve ve demir bu cümledendir.

İkincisi; alelûmum fiat murakabesidir. Yani herhangi bir maddenin gerek toptan ve gerek perakende fiatında fevkalâde bir tereffü olmuşsa fiat murakabe komisyonu bunları tedkik ederek varsa ihtikârı tesbit eder ve mahkemeye sevk eder.

Fazıl Ahmed arkadaşımız, ahlâkı ticariyeden bahis buyurdular. Hakikaten çok mühim bir noktadır. Her tacir işlerini yalnız yüksek ahlâk prensibine uydurarak yürümüş olsaydı amme menfaatine muvafık alınan her kararın tatbikında hiç zorluk olmazdı. Fakat bunun temenni ile teğminine imkân olmadığını takdir edersiniz. (Tabiî tabiî sesleri.) Bunu meydana getirmeğe çalışırken sıkı kontrolü ki - ihmal etmemek lâzımdır bence bunun tesiri daha ziyade menfidir. Müsbet yapılacak iş, istihlâk kooperatiflerini inkişaf ettirerek müstehlike eyi mal ile kötü malı tefrik, aldatıcı fiatla hakikî fiatı mukayese etmeğe imkân vermek lâzımdır. Ancak böyle tedbirle ahlâksızlık ortadan kaldırılabilir. Binaenaleyh bu mevzuu da bu gün ihmal etmiş değiliz ve hattâ hakikî istihlâk kooperatifleri kurmak için Cemiyeti akvamdan bir mütahassıs bile istemiş bulunmaktayız.

RASİH KAPLAN (Antalya) — Allah rahmet eylesin.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşahane) — Şeraiti hazıra malûmdur. Buğday mübayaa fiatları aşağı yukarı bir kaç sene evvelki fiat üzerindedir. Halbuki çiftçinin ihtiyacı bulunduğu mahdud maddelerin fiatları üzerindeki terakki de zatı âlinizce malûm. Binaenaleyh buğday fiatları üzerinde bu sene bir arttırma düşünülüyor mu ve mümkün mü?

TİCARET V. NAZMİ TPÇOĞLU (Aydın) — Memleketimizdeki buğday fiatları biliyorsunuz ki dünya piyasasının fevkinde olarak daha evvelden konulmuş himaye fiatıdır. Bu günkü dünya piyasası bizim verdiğimiz fiata yaklaşmış bulunmaktadır. Maamafih bu gün ajanslar ve gazetelerde gördüğünüz gibi yulaf ve arpa üzerinde tedbirlerimizi almış bulunmaktayız. Buğday mevzuu da tedkik edilmektedir. Bir kaç gün içinde bir karara varmış bulunacağımızı zannediyorum.

CEMAL AKÇIN (Afyon Karahisar) — Efendim, bendeniz süal soracağım. Fakat süalim biraz izaha mühtaç olduğundan kürsüye geldim. Çünkü elimizdeki mevcud kanunu alâkadar eden bir süaldir. Tatbik olunmadığından sebebinin izahı için huzurunuza geldim.

Afyon kanununun bir konsiyasyon satış maddesi vardır. Bu madde ofis tarafından şimdiye kadar tatbik edilmemektedir. Şimdi müstahsile her türlü kolaylıklar yapılmıştır. Ticaret vekâleti bundan sonra inşaallah eyi bir fiatla afyon mahsulünü satacaktır. Ancak Ofis satışı, müstahsil hesabına, kanunda mevcud fiatla yapacak mıdır? Bunun izahını rica ediyorum, bir.

Sonra bu afyon işini kısa formüllerle yapabilmesi için bunu Ticaret vekâletinden ziyade Ziraat bankalarının yapması müstahsiller için daha kolaydır. Yani ben afyonumu götürürsem harice satış fiatını beklemeden kanunda yazılı olduğu veçhile satabilecek miyim? Bunun tatbikini rica edeceğim.

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Efendim, ticaret erbabı deyince memleketini biraz az sever, yahud ahlâkı biraz zayif insanlar toplanmış gibi bir telâkkiye dayanmamalıdır.

Dünyanın her yerinde tüccar, bulunduğu vaziyetten istifade eder. Fakat ona kurdu, kuşu, Hükûmet kanunları hepsi birden engel olarak onu yaşatmazlar. Zararı olduğu vakit yardım göreceği yer azdır, amma bizim memleket tüccarları, dünyanın bazı memleketlerinden ahlâk itibarile düşkün dersek muhakkak haksızlık etmiş oluruz. Fakat içimizde memleketimize belki sıkı sıkı bağlı olmayan bazı zümreler vardır, onlar zaten memleketin felâketinden istifade edib ceblerini doldurmak isteyen zümrelerdir. Bu sınıf Türk milletinin yüksek vasfına yakışmayan sınıftır.

Millî mücadelede Başkumandanlık kanunu neşredildiği zaman herkes muayyen vergisinden başka malının % 40 ını getirib kucak kucak verdi. Varlıklı adamlar bir memleketin hayatî mesnedidir. Bunlara karşı hürmet etmek lâzımdır. Bendeniz maişet sıkıntısı ve pahalılığının

bu memlekette varid olamıyacağına kaniim. Sebebini arzedeyim,. maişet deyince insanları yaşatacak şeyler akla gelir. Artık 150 lira verib hanıma bir tuvalet, 200 lira verib bir elbise yaptırmağı düşünmem. Bu varlıklı harcıdır. Vatandaşlarımdan hangisinin keyfi isterse yaptırsın, ben karışmam. Kimi yaşatacağım, ekmek mi yedireceğim, bu ucuz olsun, etmi yedireceğim, belediyelerin mezbaha belâsını kaldırıver, istediğin kadar ucuza yedir. Kumaş mı geydireceğim, şimdiye kadar süslü giyorduk, bundan sonra kendi fabrikalarımızın....

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) ve **AHMED İHSAN TOKGÖZ** (Ordu) — Onlar da pahalıdır.

EMİN SAZAK (Devamla) — Yok, Hükûmet orada nâzım olabilir, hiç bir zaman fiatı yükseltmez, telâş etmeyin, nâzım olur; yapamazsa o zaman hep beraber aleyhinde bulunuruz. Yerli kumaştan yaparım. Amma arkadaşlar, mutad olan her sene iki kat kışlık, iki kat yazlık yaptırmayacağız. Bulunduğumuz günü hesablayacağız, yamalı kundura giyeceğiz.

RASİH KAPLAN (Antalya) — Kendi yetiştirdiklerimizin kaç komisyoncu elinden geçtiğini elbette biliyorsunuz?

EMİN SAZAK (Devamla) — Ben zati âliniz gibi Rusyavari yapmak taraftarı değilim. Onlar da memlekette geçinecekler, onlarında muayyen bir ticareti var. Kumaş elimizde, vesaiti nakliye elimizde, şimendifer ve vapur ücretleri artmaz, bu malların fiatleri artmaz, insanları yaşatacak maddelerin fiatleri artmaz, ekmek artmaz. Memleketin haricinden gelecek maddeyi bu fevkalâde zamanda kendimiz mi idrak edeceğiz, kanunla mı yapacağız, mutlaka en son % 50 sarfiyatı indirmek lâzımdır. Yoksa iş kötüdür. Yani hariçten gelecek eşyanın istihlâkini gidalarımızdan olsun, sair şeylerimizden olsun % 50 aşağıya indirmek lâzımdır. Bu suretle yapılırsa memleketin muvazenesi de düzelir, paranın kıymeti iştiraiyesi de artar. Hükûmet buna burada teğminat verir amma biz de bunu düşünerek kendi kendimize bu hariçten gelen masrafları indirmeliyiz. Aklımızla, idrakimizle bunu yapmalıyız. İnsanı yaşatan mevaddın, elbisenin fiati artmasın. Yerli köseleden ayakkabı yapalım, hiç tabakhaneye gitmeyen manda günlerini eskiden çobanlarımız çarık olarak bir sene giyerdi. Şimdi ne oldu bilmem. Ne oluyor da hâlâ hariçten kösele, deri getiriyoruz? Memlekette bir hava var. Bilhassa erbabı maaşın zihninde bir şey vardır; ne imiş, tabiî bir zaman değildir. Maaş yetmiyecek. Paranın kıymeti iştiraiyesi düşüyor, falan. Böyle bir şey yoktur. Gözümüzü açmalıyız. Hükûmet te bunu resmen ilân edebilir. Memlekette demeli, seni yaşatacak her şey vardır ve sana vereceğim. Tuz da o, çimento da o, elbise de o, et te o, ekmek te odur. İnsaf edelim.

Yalnız buğday işinde muhterem vekilimiz pek açık ve cesaretle söyliyemediler. Biz öyle ümid ediyoruz ki, 3 - 4 yüz bin ton ihraç edilecektir. Bu, maliyenin döviz ihtiyacına çok hizmet edecektir. Halk da bu senenin emeğinden müstefid olsun. Çiftçinin kesesine 6 kuruştan girmesi lâzımdır. Bütçeye bar olmaksızın bunu satış farklarından teğmin edersek Devlete dua ederler. Çiftçi zaten dua ediyor, daha fazla minnettar olur.

LÜTFİ GÖREN (Bolu) — Muhterem arkadaşlar; Ticaret vekilimiz bizim ticarî vaziyetimizle aldıkları tedbirleri anlattılar ve ayni zamanda memleketin mahsul vaziyetini de müjdeli bir haber olarak bize vermiş bulunuyorlar. Bundan dolayı kendilerine teşekkür ederiz. Bu mevzu etrafında konuşurken buğday mahsulünün çıkmasının da faydalı olacağını işaret buyurdular. Biz Bolu ve bilhassa Düzcede fazla mikdarda mısır mahulü yetiştirmekteyiz ve daima ihracat yaparız. Bu mahsul ihraç edilmezse muhakkak mısır temmuz, ağustos aylarından sonra dayanmaz, kurtlanır, böceklenir ve işe yaramaz, ancak hayvan yemi olarak kullanılabilir. Geçen sene Hükûmetin müsaadesile zannediyorum 70 000 ton kadar ihraç edilmişti. Bu sene ihracına müsaade edilmiyor diye talib bulunmuyor. Müstahsilin elindeki mal kalmıştır. Acaba bu hususta Ticaret vekilimiz bir tedbir düşünüyorlar mı? Bunu öğrenmek için huzurunuza çıktım.

FAZIL AHMED AYKAÇ (Elâzığ) — Arkadaşlar daima gayet düzgün, gayet tatlı ve gayet ihatalı mütalealarını sizinle beraber alkışlamış olduğumuz Emin Sazak arkadaşımın beyanatından öyle bir şey hissettim ki, bendenizin ifademde her hangi bir sui tefehhüm hissi verecek bir nokta vardır. Çünkü her hangi bir sui tefehhüm hissini aziz bir arkadaşın anlayışından ziyade her halde bu kusur anlatan taraftadır. İşte bunu tashih etmek içindir ki huzuru âlinize çıkmış bulunuyorum.

Ahlâkı ticarî dedim. Ayni cümleyi tekrar ediyorum. Çünkü memleketin, gerek iç piyasada ve gerek dış hayatta, müstakbel inkişafına bu husus en büyük âmil olacaktır.

Ayni kanaati Ticaret vekili muhteremi arkadaşım da bu kürsüden söyledi. Demek ki hepimizin fevkalâde itina ile istihlâs hareketlerimizin sonuncusu olduğunu telâkki ettiğimiz iktısadî hayatımızda en ziyade meşgul olacak meseleye temas ettim. Bu gün memleketin tekrim ve tebcil ettiği bir çok iktısadî, sınaî ve ticareti milliyesine ve saireye mensub anasıra karşı en küçük bir fena niyet düşünmedim. Bilâkis bu şerait içinde çalışan muhterem vatandaşın, adeta onların faaliyetine gayrimeşru bir rekabet icra eden unsurlara dikkati resmiyeyi, dikkati milliyeyi celbetmek istedim.

Biz, veba, sıtma ve kolera ile ve daha bir çok âfeti içtimaiye ile mücadele etmeği kendimize vazife bilmişizdir. Bu takib ettiğimiz davada, millî en büyük unsurlardan biri olan sahada bize adeta mikrob saçar gibi teşebbüste bulunanlara karşı müracaat edeceğimiz hiç bir vasıta yok mudur? Biz bunları, efkârı umumiye ve memleketin selâmeti namına, icraya gayrikadir mi bulunuyoruz? Binaenaleyh bendeniz bu işin bu vaziyette kısa bir surette halledilmesini doğru bulmuyorum. Çünkü doğrudan doğruya takib ettiğimiz diğer bir gaye ile tezad teşkil ediyor. Her ferdin, Teşkilâtı esasiye kanununun teğmin etmiş olduğu hukuk dahilinde ahlâkı ticariyemizin inkişaf ve tealisi için lâzımgelen tedbirlere müracaat etmesi lâzımdır. Binaenaleyh kimsenin haysiyet, şeref ve namusuna ufacık bir tariz yoktur. Bilâkis kendilerini muhafaza etmek istediğimiz vatandaşların hukukuna tecavüz mahiyetinde olan ve bir nevi hırsızlık sayılan, diğer vatandaşların bu hareket teşebbüslerine kuvvet ve meydan vermemek hissini ızhar için bunları söylemiş bulunuyorum. Binaenaleyh, dava bu davadır. Bunu her hangi bir sui tefehhüme maruz bırakmıyalım. Eğer bizim içimizde, kazanan, müsterih ve mesud yaşayan bir takım insanlar, bilhassa bu kadar vahim ahvali cihan arasında, kötü vicdan taşıyan insanlar varsa bunlara nasıl müsamaha edilir? Dediğim, bunlara karşı tedbir alınmasıdır. Zannederim ki Heyeti âliyeniz de benim fikrimde olsa gerektir. (Doğru sesleri). Hükûmetin her sahada göstermiş olduğu teyakkuzdan fevkalâde memnunum. Bu hususun bahsettiğim sahada da tecellisini istemek benim için tabiidir. Onu burada bir kere daha istemekle iftihar ederim.

BAŞVEKİL Dr. REFİK SAYDAM (İstanbul) — Efendim, bu bahse benim karışmaklığım pek doğru olmaz amma, ufak bir tereddüd hâsıl olduğu için, huzurunuza çıkıyorum. Harb başlamazdan evvel, geçen buhran zamanlarından beri Devlet elinde bulunan fabrika ve müesseselerin halkın ihtiyacına mahsus olarak yaptığı imalât fiatlerinin yükselmemesi için mümkün olan her türlü tedbirleri Ticaret ve İktısad vekili arkadaşlarımla beraber aldık ve her gün takib ediyor ve almakta devam ediyoruz. Bilhassa bu fabrikalara lâzım olan mevaddı iptidaiyeyi memleket dahilinden tedarik için çalıştığımıza bir çok arkadaşlarım da şahiddir. Pamuk, yün ve sair malzemenin tedarikinde mümkün olan ve vatandaşı ızrar etmeyecek fiatler dahilinde tedarik için çalışmaktayız. Bu, işin birinci safhasıdır.

İkinci safha da, bu müesseselerden çıkan mamul mevaddın müstehlik eline mümkün olduğu kadar kısa bir yolla gitmesi için çalıştık ve bir çok müesseselerin ortada tavassut vazifesini gören bir takım istasyonlarını kırdık ve ortadan kaldırdık ve müesseselerin halkla teması ve mamul mevaddın onlara kolay ve ucuzca gitmesi için mümkün olan her türlü tedbirlere müracaat ettik. Yani Rasih Kaplan arkadaşımızın buyurdukları gibi - Komisyoncu tabirini kullandılar - bir takım komisyoncuları ortadan kaldırmak için uğraştık. Şimdi Rasih Kaplan arkadaşımız bir takım komisyoncuların fiatları yükselttiklerinden bahsettiler. Acaba hangi Devlet müessesesinde komisyoncular vardır ve biliyorlarsa lûtfen ismile, vazıhan söylemelerini rica ederim.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Bir hafta evvel şimendiferle Yozgada gitmekliğim icabetti. Yolda Giresun tüccarlarından İsmail Efendi isminde birisile görüştüm. Kendisi manifatura tüccarı imiş, İstanbula Nazilli fabrikası mamulâtından basma vesaire mal almağa gitmiş. Orada bu fabrikanın mümessili bulunan ve toptan mal tesbit eden memuruna müracaat ettiği zaman kendisine, mevcud mal olmadığını ve yarin gelirse istediği kadar verileceğini söylediği halde ertesi günü gittiğinde mal gelmiş ve filân yahudiye devredilmiştir. metrede 2 kuruş verirse oradan almak kabîl olduğunu söylemiş. Ben kedisine dedim ki; şimdi yol üzerindeyim, bana sonra mektubla olduğu gibi vakayı anlat, vekâleti aidesinin nazarı dikkatini celbedeyim. Bu olmuş bir vakadır.

RASİH KAPLAN (Antalya) — Arkadaşlar; geçenlerde bu millî müessesatımızın heyeti umumiye içtimaı olmuştu. Biliyorsunuz raporu hep dinledik. Sayın Başvekilimiz bilhassa raporun heyeti umumiyesinin okunmasını istediler. Rapor okunurken bir çok arkadaşlarımızla birlikte haber aldık ki, millî sanayii kurmak ve memleket iktisadiyatını, memleketi daha ucuz mal alabilecek, istihlâk edebilecek vaziyette refaha kavuşturmak için milyonlar sarfettik. Sayın Başvekilimizin hepimizle birlikte bilmesi lâzımdır ki, maalesef bu müesseseler mamulâtının satışı muayyen ellere verilmiştir. Ve bundan memleketin her tarafı ıstırab duymaktadır. Mesela İzmitte bir kâğıd fabrikamız var, bunun satışı bir yere verilmiştir, Sayın Başvekilimiz ve vekâletimiz, İstanbulda bir yazıhane açın, o yazıhane vasıtasile müracaat eden hemşerilere mal verirsiniz, satarsınız diye tebliğ ettikleri halde hakikaten İstanbulda bir yer açılmıştır. amma Ankaradan Hilâl kırtasiye mağazası sahibi, daha bir çok küçük esnaf giderek yazıhaneye müracaat etmişler, yazıhanenin önünden haşa huzuru âlinizden arkadaşlar, Türk çocuklarını öyle bir koğuş koğmuşlar ki, gidin vaktile aldığınız yerlerden alın demişler.

Bir cam fabrikamız var. Bunun malını kim satıyor? Merinos fabrikasının yününü veren kimdir, malını satan kim? Dün izmirden bir

mektub aldım. İzmirde bir ecnebi iplik fabrikası vardır, bizim bu millî müesseselerimizi misal alarak o da bu usulü ittihaz etmiştir. Biliyorsunuz, beyaz mal yetiştirir, dokuma, bez, kaput. Tüccar diyor ki, bunlar mallarını manifaturacılıkla hiç alâkası olmayan filana,, filana ve filana veriyor. Biz de onlardan almak mecburiyetinde kalıyoruz. Onlarm manifaturacılıkla hiç alâkası yok. Böyle hususî bir ticaret şekli çıktı bu gün. Biz istiyoruz ki; tüccar gitsin, doğrudan doğruya müessesemizden alsın efendim. Neden falan efendi yalnız bizim Nazillideki Fabrikanın malını ancak kendisi satacaktır? Nazillideki fabrika niçin pamuğunu istediği pazardan almıyacak da İzmirdeki bir tüccardan alacak? Bunlar memlekette vaki olan hâdiselerdir. Sinirlenmeye hacet yoktur. Bütün bu fabrikaların satışı bu şekilde idi. Heyeti umumiyesi bu şekilde cereyan etti. Eğer bu gün değişmiş ise, sayın Başvekilimiz bunların önüne geçmiş ise iftihar duyacağız. Amma aldığımız bütün mektublarda şikâyetler devam ediyor, sayın Başvekilimiz, devam ediyor. Benim hiç bir ticaretle alâkam yoktur. Bütün Türkiyede, Türk milletinin karşısında, Büyük Meclisin huzurunda arzederim ki, şimdiye kadar hiç bir ticaretle ne müstekillen, ne de ortak olarak iştigal etmedim. Bütün meşgalem Meclisteki vazifeme aiddir. Amma bu millî müesseseler kurulurken milyonları nasıl ayırdık. Türk milleti, Başvekil icra mevkiinde olduğu için çektiği ıstırabı benden daha iyi duymuştur. Bu kadar milyonlarla servet koyduk. Bu müesseselerin menfaati her halde Türk milletine gelmelidir. Onun için hiç kimseye, biri birimize sinirlenmeğe hacet yoktur. Gayemiz bunu ıslah etmektir. Büyük Meclisin murakabe ve tenkide her vakit için isteği olacaktır ve bu zaruridir.

BAŞVEKİL Dr. REFİK SAYDAM (İstanbul) — Efendim, mesele bir sinirlilik meselesi değildir ve arkadaşımızın kendisini ticaretten tenzih etmesine de lüzum yoktur. Her kes bilir ki, bizim arkadaşımız Rasih Kaplan tüccar değildir. Ben de iş üzerinde bulunan bir arkadaşınızım. İsim söylemeden, bahse karışmaktayım. Oturdukları yerden söylemelerinden ise kürsüden söylemeleri daha hayırlıdır.

RASİH KAPLAN — Ben de işte gelib söyledim.

BAŞVEKİL Dr. R. SAYDAM (Devamla) — Devlet müesseselerine aid olduğunu buyurdukları rapor, bundan bir sene evveline aiddir. o rapor geçti. Ondan sonra alınmış olan bir çok seri tedbirler vardır. Bu gün üstüste alınan bu tedbirler sayesindedir ki, vaziyeti umumiyede bir yumuşaklık var. Bu ancak alınan tedbirler dolayısiledir. Daha geniş mikyasta, halkın nefine iyi bir şekilde yapabilmek için bize lâzımgelen işaretler verilirse, biz bundan memnun oluruz. Lûtfen sinirlenmesinler.

Cam fabrikasından bahsettiler. Cam fabrikasının bu gün hiç bir kimse ile kontratosu yoktur. Bundan evvel vardı, şimdi yoktur.

Nazilli bir iki kuruş fazlaya satmış. Keşke vaktile haberdar olsaydık - Ticaret vekili arkadaşım bu meseleye cevab verecektir - derhal önüne geçilebilirdi.

Bunları ve şundan, bundan alınmış haberleri vaktile bilsek ve bunların üzerinde vaktile tedbir alsaydık burada Heyeti celilenizi ne bu kadar meşgul etmiş olur ve ne de doğrudan doğruya halk nefine olan işlerde sizi yormuş olurduk. Çabucak vazifemizi de görürdük. Sebeb bundan ibarettir. Benim istediğim ismin söylenmesi, vakanın tekrar edilmesidir. Hükûmet bunu bilsin, millet bunu bilsin, hepimiz bunu bilip kontrolümüze devam edelim. (Bravo sesleri, alkışlar).

TİCARET V. NAZMİ TOPCOĞLU (Aydın) — Cemal Bey arkadaşımız afyon inhisarı kanununun bir maddesinin tatbik edilmediğinden bahsettiler. Bu maddede, afyon sahibleri, İnhisar idaresine ellerindeki malı ankonsiasyon verib sattırmaları mevzuudur. Bu güne kadar böyle bir müracaat olub da ofisin veya eski afyon idaresinin kabul edib etmediğini bilmiyorum. Yalnız şunu arzedeyim ki, geçen sene Toprak mahsulleri ofisinin heyeti umumiye içtimaında, bundan sonra afyonun iç ticaretinin de inhisar altına alınması, kararı verilmiştir. Bu karara müsteniden afyon iç ticareti inhisarını teğmin edecek kanun projesi hazırlanmış ve bu günlerde Meclisi Âliye sevkedilmek üzere bulunmuştur. Kanunun kabulünden sonra, esasen hiç kimsenin memleket dahilinde afyon ticareti yapmasına imkân kalmıyacağına göre kanundaki konsinyasiyon maddesinin hükmü de sakıt olacaktır.

Halkın havayici zaruriyesi üzerinde, lüzumsuz ve yersiz fiat tereffüleri hakkında hassasiyetimizden bahsetmiştim. Bunu sizlere rakamla ifade etmek istiyorum:

Sumerbank sanayiinde yünlü mensucat üzerinde serj denilen kumaş evvelâ 450 kuruş idi, şimdi 525 oldu. Artışı takriben % 15 kadardır.

Fantazi, 395 kuruş iken bu gün 485 kuruşa çıkmıştır ki farkı % 25 kadardır. Bunlar halk ihtiyacından ziyade lüks telâkki olunabilecek kısımdır. Halbuki İskoç denilen, halkın giydiği kumaş 1939 da 350 kuruş iken, bu gün yine 350, şayak evvelce 235 iken bu gün de 235 tir. Çulaki evvelce 150 kuruş idi, bu gün de 150 kuruştur.

Sumerbankın kunduraları; vidala iskarpinler 510 kuruştu, bu gün de 510 kuruştur.

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Aman efendim bir yanlışlık olacak, ben Sumerbank sanayiinden bahsetmedim.

TİCARET V. NAZMİ TOPCOĞLU (Devamla) — Çift vidalalar evvelce 570 kuruştu, bugün de 570 kuruştur.

ZİYA KARAMURSAL (İstanbul) — Yanlış.

TİCARET V. NAZMİ TOPCOĞLU (Devamla) — Pamuk iplikleri üzerindeki tereffüler : 20 numaralısı 560 tan 600 kuruşa çıkmış, 24 numarası 580 den 650 kuruşa çıkmıştır.

Süleyman Sırrı arkadaşımız, Nazilli fabrikasının mamulâtından bahsettiler. Bendeniz in bildiğim, bunun fiati memleketin hemen her tarafında tesbit edilmiş bir haldedir; İstanbulda kaça satılacaktır, hatta Sivasta kaça satılması lâzımgelir. Eğer bunun üzerinde fiat tereffüü varsa, bir ihtikâr varsa haber verdikleri zaman derhal takibata geçib bunlar mahkûm edilir. Elverir ki biz hâdise hakkında ıttıla kesbetmiş olalım.

Lûtfi Bey arkadaşımız mısırdan, bilhassa Adapazarı havalisinde ehemmiyeti olan bu maddenin ihraç edilmediğinden bahsettiler. Son zamanlarda mühim mısır talebleri karşısında bulunduk, hem de döviz tediye etmek suretile. Fakat yaptığımız tedkikatta bu sene için ihraç edilecek kadar elde mısır bulunmadığı için ihracına müsaade etmedik. Önümüzdeki sene memleket ihtiyacından fazla mısır istihsal edecek olursak, arpa ve buğdayda yaptığımız gibi, onun da ihracına müsaade edeceğiz.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Ben ihtikârdan bahsetmedim. Bir tüccar mağazaya müracaat ediyor, mal istiyor. Mal yarın gelecek, gel al deniyor. Ertesi gün geldiğinde mağaza sahibi; mal geldi, fakat toptan falana sattım, iki kuruş komisyon verirseniz oradan alırsınız diyor. Yani araya bir mutavassıt sokarak komisyon alıyorlar. O zat bana mektub yazacak, geldiğinde size takdim ederim. Sonra demin bir liste okudunuz. Mümkünse bu listenin eski ve yeni fiatlarının matbuatta ilânını rica ederim.

CEMAL AKÇIN (Afyon Karahisar) — Efendim, bendeniz kanunda esasen mevcud olan maddeden bahsettim. Benim bahsettiğim madde, mevcud ve yaşayan bir maddedir. Zatı âliniz bilhassa gelecek kanundan bahsettiniz. Bendeniz mevcud maddenin tatbik edilmediğini binaenaleyh bundan sonra böyle bir müracaat vaki olursa halen meri olan bu maddenin tatbikını rica ettim. Yenisi gelir, eskisi değişir, o başka bir mesele.

TİCARET V. NAZMİ TOPÇOĞLU (Aydın) — Elbette ki, yaşayan kanunun hükümleri caridir. Elinde mal bulunduran bir kimse böyle bir müracaatta bulunsa müstakbelde bir kanun çıkacak diye reddedemeyiz. Binaenaleyh müracaat edenler bulunursa yeni hükümler gelinceye kadar elbette eski kanunlar ve onun hükümlerinden istifade edilecektir.

Süleyman Sırrı arkadaşımızın süaline gelince; demin arzettiğim veçhile İstanbulda ve memleketin her tarafından Nazilli basmalarının satış fiatı tesbit edilmiştir. Ara yerde Ahmed, Memed almış bilmiyorum. Tesbit edilmiş fiatın fevkinde müstehlike mal satmış kimse varsa bu takib olunur ve mahkûm edilir. (Kâfi sesleri, güzel sesleri).

İKTISAD V. HÜSNÜ ÇAKIR (Samsun) — Arkadaşlar, Devlet fabrikaları mamûlâtının inhisar mahiyetinde şuna buna verilmekte olduğuna dair bir bahsin cereyan ettiğini anlıyorum. Bu kürsüden bir kaç defa arzetmiştim. Biz bu nokta üzerinde evvel ve ahir çok hassas davrandık. Devlet fabrikaları mallarının inhisar şeklinde şunun bunun eline geçmemesi için bilhassa ve bilhassa tedbir almışızdır. Gazetelerde görüyorsunuz; harcialem malların fiyatlar tesbiti ve almabilecek mikdarlar da gösterilmek suretile, şu mallar şu fiyatla şu kadar mikdarı geçmemek şartile sipariş edilmelidir, dedik. Bu tarzda herkese siparişi açık bırakıyoruz, gazetelerle ilân ediyoruz. Fazla mıkdarda mal almak istiyenlere verdirmiyoruz. Bu mahza şunun bunun eline fazla mal geçmemesini teğmin içindir. Daha evvel bu yolda istismar edenler takib edilmemiş olabilir, fakat bu usul şimdi kalkmıştır. Meselâ kok kömürü için böyle idi, fakat ona nihayet verdirdik hülâsa herkes muayyen mikdarda sipariş etmek şartile istediği malı alabilir. Kâğıd fabrikasının siparişi de böyledir, feshane böyledir, Kayseri böyledir, Bakırköy fabrikasının mamulâtı böyledir. Nazilli fabrikasından bahsedildi. Bu fabrikanın bir hususiyeti vardır ki, o da basma olduğu için yani desenleri muhtelif olması itibarile kim hangi desende mal sipariş ederse o mikdarda mal yapmağa mecburdur. Maamafih bunun önüne de geçmek için muayyen mikdarda sipariş vermek şartile herkesin ayni şeraitten istifade etmesi kabildir. Bu kapı da herkese açık bırakılmıştır.

Şişe fabrikasından bahsettiler. Şişe fabrikası esasen Devletin değildir. İş bankasına aiddir. Onun dahi eskiden beri takib ettiği satış sistemini değiştirdik. Bu alınmış tedbirlere rağmen, herkese açık bırakılmış alma imkânlarına rağmen, malların azlığından dolayı şurada elden ele geçişten bir ihtikâr olursa zamanında haber alınmak şartile alâkadar vekâlet takibat yapar ve cezasını verir. Bilhassa içinde bulunduğumuz dünya fevkalâde ahvali dolayısile malların fiyatlarında hâsıl olan pahalılık da, Devlet fabrikaları malları, iddia edebilirim ki, bir fiyat nazımı ve ucuzluğun amili olmuştur. Bunu yerli malları pazarlarında gerek yünlü gerekse pamuklu kumaşlarda yapılacak alışverişlerle bilfiil görebilirsiniz. Binaenaleyh, bu noktadaki iddialar hakikate uygun değildir.

Maamafih tek tük bazı hâdiselerle ihtikâr vadisine sapmış kimseler bulunabilir. Bunları takib etmek daima mümkündür ve vazifemizdir.

AHMED İHSAN TOKGÖZ (Ordu) — Arkadaşlar; hayat pahalılığı, memleketin en ağır yükü ve derdidir. Bunun doğuşunun iki sebebi vardır; biri ihtikârdır. Bir de Devletin elindeki kuvvetlerin tatbikatta gösterdikleri gevşekliktir, küçük memurlarda, büyükleri tenzih ederim.

Şimdi bir defa müstahsilin hali fenadır; İstanbul civarında enginarı yetiştirenler 4 kuruşa satıyorlar, 60 para nakliye veriyorlar, eline yüz para kalıyor. Halde kaçadır, İstanbulda kaçadır? Bakın, müstahsilin haline acımaz mısınız?.

Sonra gelelim fabrikalara; Hüsnü Çakır fabrika mallarından bahsettiler, kendisini canım gibi severim, yüreğim gibi severim, fevkalâde ateşli, hamiyetli, iyi görür bir Vekildir. Kâğıd fabrikası derdini 5 sene zarfında zannederim 10 defa söylemişimdir. Bir defa kâğıd fabrikası memleketin derdini teğmin edemez. Çünkü hiç bir zaman ibtidaî maddeyi memlekette bulamaz. 50 sene sonra belki bulur. Şimdi eski kerestecilerde bir büro açtılar. Gazetelerle fiat ilân ettiler. Şu, şu cinsleri şu fiattan isteyen gelsin alsın dediler. Hiç bir matbaacı veya kitabcı onadan kâğıd alamaz, almağa muvaffak olmamıştır. Gidersiniz sorarsınız, var mı? var. Amma ben bu renkte, şu ebadda istiyorum. O renkte, o buudda yok. O renk Babı âlide bezirgânın dükkânında var. Yani mesele hilei şeriyeye dönmüştür. Başkası gider alır, ben giderim alamam. Bildiğim bir iki müessese vardır. Bir türlü almağa muvaffak olamamıştır. İstanbulda kâğıd fiatı gayet yüksektir. Eğer Maliye vekâleti vaktinde tedbir alıb depo etmek suretile Devletin kâğıd ihtiyaçlarını teğmin etmeseydi, şimdi çok fena bir vaziyete girecekti. Müstahsilin vaziyeti fenadır. Çünkü cebine para girmez. Müstehlikin vaziyeti fenadır. Çünkü bahalı alır. Şimdi ismini vermeğe ihtiyaç yok. Bir müessese bir kitab çıkarmıştır. Belki üç kilo ağırlığındadır. Kâğıdı papyekuşedir. Bunun kilosunun maliyet fiatı 110 kuruştur. Şimdi böyle israfların zamanı değildir. Şimdi Fransa bile tek sayfalık gazete çıkarıyor. Bu işlerin malî cihetine girişecek değilim. Meselâ Avrupadan gelen mal fiatı yükselmiştir. Fakat o mallar evvelce gelmiş ve dükkânlarda doludur. Ararsınız bulamazsınız. Fakat el altından aradınız mı, bulursunuz. Efendim, bu gün ecza bulamıyoruz. Şurada 8, 5 liraya boyunbağı satılıyor. Amele Ankarada 15 liraya, boğazı kendine aid, bahçede çalışıyor. Sonra sekiz buçuk liraya boyunbağı satılıyor. Bu vaziyetler, dünyanın ateş içinde olduğu ve felâketlerin tekerür ettiği bir zamanda doğru değildir. Ben başvekilimden candan eminim. Fakat kendileri yapılan işleri yürüyüb gidiyor zannediyorlar. Vallâhi yürümüyor. İstihlâk kooperatifleri için Ticaret vekili Cemiyeti akvamdan murahhas getiriyoruz. buyurdular. Cemiyeti Akvam hangi işi ıslah etti ki, bunu ıslah etsin (Gülmeler).

BAŞKAN — Başka söz isteyen yoktur. Fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
830	Vekil tahsisatı	4 800

BAŞKAN — Kabul edilmiştir.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — 831 ve 833 ncü fasıllarda değişiklik olacaktır. Çünkü teşkilât kanununa göre ataşe komersiyallerin maaşlı yapılması teklifi vardı. Henüz o kanun çıkmadığı için bu sene de, geçen sene olduğu gibi, ücret olarak almaları lâzımgelmektedir.

F.		Lira
831	Maaş	181 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
832	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
833	Merkez ücretleri	584 620
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
834	Vilâyetler ücretleri	346 640
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
835	Muvakkat tazminat	64 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
836	Merkez mefruşat ve demirbaşı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
837	Merkez levazımı	11 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
838	Merkez müteferrikası	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
839	Vekâlet otomobili masrafları	2 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
840	Vilâyetler levazımı	8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
841	Vilâyetler müteferrikası	3 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
842	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
843	Mütenevvi masraflar	37 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
844	Daimî memuriyet harcırahı	12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
845	Muvakkat memuriyet harcırahı	22 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
846	Müfettişler harcırahı	27 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
847	Ecnebi memleketler harcırahı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
848	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	10 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
849	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
850	Posta ve telgraf ücreti	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
851	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	1 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
852	Dahilî ve haricî sergiler ve nümune meşherleri masrafları	158 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
853	Telifat, neşriyat, propaganda ve yardımlar	35 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
854	Kongreler ve beynelmilel müessesat masrafları	14 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
855	2834 sayılı kanunla 3018 sayılı kanunun 7 nci maddesine göre kurulu teşekküllerin idare masraflarına yardım	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
856	Tahlil ve ölçüler lâboratuarları için makine alât, edevat ve ecza mubayaa ve tamir masrafları	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
857	Ticaret ataşelikleri masrafları	54 080
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
858	Motosiklet masrafları	500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
859	Ecnebi mutahassıslar, tercümanlar ve kâtibler	9 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
860	Geçen yıl borçları	3 880
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

M. - Ziraat vekâleti bütçesi

BAŞKAN — Ticaret vekâleti bütçesi bitti. Ziraat vekâleti bütçesine başlıyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

HAMDİ SELÇUK (Hatay) — Arkadaşlar; dairei intihabiyem Hatayın en mühim maişet mevzuunu teşkil eden meyvecilik ve buna müteferri ziraat işleri hakkında sayın Ziraat vekilinden bazı ricalarda bulunacağım.

Evvelâ şunu tebarüz ettireyim ki arkadaşlar, biz yirmi sene anayurddan ayrı kaldık. Bu yirmi sene içinde memlekette her sahada tahakkuk ettirilen terakki ve ıslahattan mahrum kaldık. Bilhassa ziraat sahasında büyük yurdda tahakkuk ettirilen ıslahat Hatayda asla mevcud bulunmamıştır. Binaenaleyh ziraat sahasında bilhassa çok geriyiz.

Aradaki bu uzun mesafeyi kapatmak ve Hatayı da ana yurd seviyesine çıkartmak için, Hükûmetimizin sarfetmekte olduğu esaslı mesaiyi ve gösterdiği derin ve asil alâkayı bu kürsüden şükranla yadederim.

Hatayın meyvecilik işinde en esaslı mevzuunu portakalcılık teşkil eder. Memleketimizde 150 milyona yakın portakal rekoltesi vardır. Bu 150 milyondan 80 milyonunu Dörtyol da dahil olmak üzere Hatay yetiştirmektedir. Hatayın iklim, toprak ve ziraat şartları bu mikdarın yalnız Hatayda 500 milyona çıkabileceğini mutahassıslar söylemektedir. Ziraat vekâletinin bu esaslar dahilinde portakal ağacı yetiştirmek için İskenderonda bir fidanlık tesis etmek üzere olduğunu memnuniyetle gördüm. Fakat bilhassa Dörtyolda ağaçlara fazla mikdarda hastalık arız olmuştur. Bu hastalık şöyle böyle 12, 13 sene evvel başlamıştır. Bu güne kadar bir çok tedabir alındığı halde önüne geçilmemiştir. Geçenlerde arkadaşlarla beraber Dörtyola gittiğimiz zaman orada bu işlerle uğraşan münevver, fikir sahibi bir zat bize dedi ki, Ziraat vekâleti beyhude uğraştı, 12 senedenberi mutahassıslar geldi geçti, etek dolusu, Devletten para aldılar. Bu hastalığı tedavi edeceğiz diye uzun müddet bizi oyaladılar. Neticede bunun hakikî ilâcını yine biz bulduk. Nedir bu ilâç dedim: baltadır, dediler. Binaenaleyh ağaçları kesmekten başka çare olmadığını söylediler. Bu hazin bir neticedir. Bir taraftan mutahassıslara etek dolusu para verilmesi, diğer taraftan halkın fennî ziraata olan itimadının sarsılması acı bir haldir. Kimsenin hakkı yoktur, mutahassıs benim portakal ağacının hastalığını eyi edemedi demeğe. Olabilir ki ziraat ilmi portakal ağaçlarının o hastalığını tedavi edecek kemale gelmemiştir. Fakat ziraat mutahassısının, tedavi ediyorum diye senelerce Hükûmetin kesesinden harcırah alması çok acı bir şeydir. Bunu orada bize yana yakıla anlattılar. Arkadaşlar, meyvecilikte portakal mevzuu böyle olduğu gibi, bizim buğday tohumlarımız da dejenere olmuş, tereddî etmiştir. Hayvanlarımız da dejenere olmuş, tereddî etmiştir. Ziraat vekâletinden bunlar hakkında esaslı tedbirler almasını çok rica ederiz.

Hatayı görenler bilirler ki Hatayda bir Amik ovasını vardır. Bunun hemen yarısından fazlasını Amik denilen bir bataklık işgal etmektedir. Bu bataklık kurutulduğu takdirde bu ova 300 000 dönüm arazi kazanacaktır. Binaenaleyh bu gölün de bir an evvel kurutulmasını bu vesile ile rica ederim. Çiftçimiz biraz borçludur. Bu borçları Hatay Hükûmeti zamanında ve daha evvel yapmıştır.

Yabancı bankalar çiftçiye, bilhassa Türk çiftçisine gayet ağır şartlarla para vermişlerdir. Binaenaleyh, Hatay Hükûmeti kurulduğu zaman bu vaziyetler nazarı dikkata alındı ve Hatay Hükûmeti bunun için bir kanun yaptı. Bu kanunla çiftçinin borçlarını 30 seneye taksitlendirdi ve altın esası üzerinden verilen

senedleri de bir esasa bağladı. Her fransız altınını 7 Türk lirası olarak kabul etti. Bugün Maliye vekâletinin bir kanun lâyihası hazırlamış olduğunu ve Meclise derdesti takdim olduğunu gördüm. Fakat kanunda tahsil müddetinin 15 seneye indirildiği görülüyor. Hatay Hükûmeti zamanında 30 sene yapılan ve o kanunda meriyet mevkiine girdiğine nazaran halk için mükteseb bir hak olmuştur. o kanun tatbik edilmeden Hatay Hükûmeti tarihe kavuşmuştur. Binaenaleyh, daha evvel bu esas nazarı dikkate almarak borçların 30 sene üzerinden taksitlendirilmesi lâzımdır.

Bu ciheti encümenin nazarı dikkata almasını rica ederim.

EMİN ARSLAN TOKAD (Denizli) — Cümhuriyet rejimi her sahada olduğu gibi şüphesiz ziraat sahasında da kiymetli mesai sarfetmiş ve başarı elde etmiştir. Bu meyanda memlekette hayvan hastalıklarının önüne geçilmesi ve tohumların islahı üzerinde kiymetli mesai sarfetmiştir. Bilhassa Akala ve Klevlant pamuk tohumlarının islahı vesaire gibi büyük faideli işler başarmak suretile hakikaten memleketin ziraatine büyük yardımlar yapmıştır, şayanı şükrandır. Fakat ziraat ihtiyaçlarımız o kadar çok ve mütenevvidir ki, bu başarılar onların yanında ancak % 5 ihtiyacı karşılayabilmektedir. Bu itibarla Ziraat vekâletinin üzerine daha çok hizmetler terettüb etmektedir. Fakat maalesef Ziraat vekâletinin bünyesi bu ihtiyaçları maddî bir şekilde başarmağa kâfi değildir. Daha ziyade nazarî sahada çalışmak mevkiindedir. Bu itibarla Ziraat vekâletinin evvelâ bünyesinde değişiklik, ıslahat yapmak icabetmektedir. Arkadaşlarımızdan birisi buna temas ederek, köylülerin Ankaraya, merkezi Hükûmete gelerek odacılık, hammallık gibi işlerde çalıştıklarını ve köylerindeki istihsal kaynaklarının bu suretle heder olduğunu söylemişti. Bu, çok güzel bir fikirdir. Hakikaten bu yalnız Türkiyede değil, bütün dünyanın başında olan bir davadır. Çiftçiler ekseriyetle cezib olan şehir hayatına aşkla koşarlar ve tâlî derecedeki işlerle meşgul olurlar, hammallık yaparlar, amelelik yaparlar ve memleketindeki çiftçilik işleri aksar. Bu sanayiin inkişaf ettiği memleketlerde o kadar hissedilmiyebilir. Fakat bizim gibi kazanç hayatı, sanayi hayatı inkişaf etmemiş olan memleketlerde büyük krizler tevlid eder. Bu itibarla köylülerin şehirlere akınına mani olmak için tedbirler icabeder. Bu tedbirler ne olabilir? Şüphesiz köylü köyünde hayatını kazansa şehire gelmek istemez..

Fakat ne çare ki köyünde karnını doyuramıyor. Zarurî olarak şehirlere akın ediyor. İşte, Ziraat vekâletinin ve Hükûmetin bilhassa üzerinde tevakkuf edeceği nokta budur. Şehirlere köylülerin, çiftçilerin akınlarına mâni olmak için köylünün kalkınması mevzuu ele alınmıştır. Çok yerindedir. Fakat maalesef nazarî olmaktan ileri geçememiştir. Bu hususta daha maddî yollarla el birliği ile çalışılarak köylünün kalkınması hususunda daha ciddî tedbirler alınmasını temenni ederim.

Benim hatırıma gelen tedbirleri söyliyeyim: Köylüyü köyüne bağlamak için onun, köyünde ihtiyacı olan anasırı teğmin etmek lâzımdır. Bunun başında toprak, tohum gelir. Köylü bu gün bir çok mıntakalarda topraksızdır. Binaenaleyh evvelâ toprak meselesini halletmek lâzımdır. Sonra kredi, tohum, âlâtı ziraiye ve iska işlerinin tanzimi gibi bin bir çeşid derdi vardır. Bunlar halledilmedikçe köylüyü köye bağlamanın imkânı yoktur. Bu işleri başarabilmek için 20 - 25 milyon bütçe ile Ziraat vekilinin buraya gelmesi lâzımdır. Maalesef bu gün, geçen seneye nazaran 500 küsur bin lira noksan bir bütçe ile gelmiştir. Maalesef böyle 7 milyonla bu memleketin ziraat âlemi ıslah edilemez. Ben çok temenni ederdim ki bu sene ziraat bütçesi 20 milyon olarak gelsin. Fakat siyasî hâdisat şüphesiz ki iktısadî tedbirler almak zaruretinde bıraktığı için bu yapılmamıştır. Önümüzdeki senelerde döviz kaynağı ve varidat membaı olan bu işi başarmak için Ziraat vekâletinin ne pahasına olursa olsun 20 - 25 milyon bir bütçe ile bu işi başarmağa tam manasile kadir ve bu ihtiyaca cevab verecek şekilde gelmesini teklif ederim. Ziraat vekâletinin ziraî inkılâb sahasında muvaffakiyetli neticeler alması için zannımca 3 mühim noktaya ihtiyaç vardır: Bunlardan birisi, evvelâ memlekette adlî sadaha bin bir çeşid vukuata sebebiyet veren ziraî davaların önüne geçmek ve köylüyü terfih için, istihsalâtı tezyid için her şeyden evvel toprak rejimini tasarruf noktasından, işletmek noktasından halletmek lâzımdır. Şimdiye kadar bu vadide gerek Partimiz, gerek muhtelif kanallarla millete bir çok vaidler yapıldığı halde maalesef bir türlü Hükûmet bu mühim nokta üzerine parmağını basamamıştır. İkinci nokta; bu işlerin başarılması için köylünün kendisinden ziraî mıntakada ihtiyaçlarını, tohum tedariki, kredi ve çift hayvanı teğmini noktasından kaldırdığı mahsulün değer pahasile satılması noktasından kooperatifleştirilmesi noktasından mevcud kanunların verdiği salâhiyetlerin kuvvetlendirilmesine ihtiyaç vardır. Bu teşekküllere ister ziraat odaları, ister başka bir isim koyunuz, ben, dilimize ve kulağımıza en uygun olarak ziraat odaları tâbirini buluyorum. Bu ziraat odaları bu gün vücudile ademi müsavi bir vaziyettedir. Müsmir bir iş göremiyorlar. Defaatle bu kürsüden bütçe müzakereleri sırasında bu ziraat odaları kanununun biran evel getirilmesini rica ettiğim halde şimdiye kadar maalesef böyle bir

hareket göremedim. Ziraat odalarının mesaisini merkezden alacakları direktif dahilinde normal bir şekilde ve memleket ihtiyacına tam manasile cevab verecek şekilde müstekar bir şekilde idame ve esaslı bir tarzda plânlaştırmak için Ziraat vekâletinin merkezinde Yüksek ziraat şûrası diye bir teşekkül vücude getirilebilir ve bu teşekkül gayet faydalı olur kanaatindeyim. Ziraat vekâletinin bu hususta ki mesaisine daha germi vererek hazırlayacağı kanunları, Ziraat encümenine takdim ettiğim formaliteleri de kendi teklifi kanunilerile beraber alâka ile takib etmesini rica ederim. Bu umumî esasları saydıktan sonra Ziraat vekâletinden bir kaç temennide bulunacağım.

Temennilerimden birisi; merkezde memleketin muhtelif mıntakalarında elde edilen kıymmetli mahsulâtı ziraiyeyi teşhir eden umumî ve daimî bir serginin tesisidir. Çünkü memleketimizde bilhassa merkezi hükûmette bu çok lâzımdır. Bunu rica ediyorum.

İkinci temennim; Ziraat vekâletinin merkez kadrosu daha ziyade yüklü, taşra teşkilâtı ise zayıftır. Her kazaya bir ziraat fen memuru ve veteriner gönderilmesidir, Merkezde çalışanlar daha ziyade kırtasî işlerle uğraşmakta ve bir kâtib manzarası göstermektedir. Bunları ayni zamanda birer kurstan geçirerek mülhakata dağıtmak çok faydalı olacaktır.

Benim kanaatim, memlekette makine ile ziraatten ziyade hayvanla ziraatin daha faydalı ve verimli olacağıdır. Bilhassa son zamanlarda cereyan eden fevkalâde ahval dolayısile mevaddı müşteileyi hariçten tedarik etmenin güçlüğü ve mutahassısı olmayan ziraat aletlerini teğmin etmekle memlekette ziraî inkılâb yapmak imkânını görmüyorum. Bu itibarla hayvanatı teksir ve ıslah etmek suretile memleketin ziraatini hayvanla teğmin etmek hususlarını vekâletin göz önünde bulundurması lâzımdır.

Bu vadide alınmış olan tedbirler nazarî sahada kalmaktadır. Amelî sahaya geçmesini temenni ederim.

Memleketin asıl ana temelini, bütçenin asıl ana temelini teşkil eden varidat membalarının başlıcalarını ziraat bütçemiz teşkil etmektedir. Bu itibarla Hükûmetten bilhassa ricam, ziraat işlerine yarayacak alâtı ziraiye fabrikaları ile irva ve iska işlerinin bir an evvel bitirilmesi, fidanlıklar ve nümune çiftlikleri tesisinde geniş mikyasta başarılar diler ve bu hususta kabilse bunların karşılanmasını ve fevkalâde bütçe ile, yoksa her hangi bir istikraz yapmak suretile bu servislerde daha fazla bir teahhur yapmamalarını Hükûmetten rica ederim.

Dr. OSMAN ŞEVKİ ULUDAĞ (Konya) — Bir tek nokta üzerinde kısaca duracağım. Bu sene Bursa vilâyetinde pirinç ektirilmemesine karar verilmiştir. Sıtmanın çoğalması dolayısile Bursa vilâyetinden pirinç ziraatinin kaldırılması düşünülmüştür. Pirinç ziraati malûmu âliniz memlekette vatandaşa büyük paralar kazandıran ve zürraın yüzünü güldüren bir zeriyattır. Ayni zamanda sıhhati elbette korumak lâzımdır. Memlekette bu kadar tahribata vesile veriyor diye pirinç ziraatinin ortadan kadırılmasını mucib olan kararı veren Bursadaki arkadaşlar, ya pirinç ziraatinin iyi bir surette yapılmadığını, yahud sıtma mücadelesinin iyi bir surette çalışmadığını, veyahud da her ikisinin birden fena yoldan yürümüş olduğunu tahmin etmektedirler. Ben şunu öğrenmek istiyorum ki, Ziraat vekâleti ile Sıhhat vekâleti birleşerek memlekette hem vatandaşın kazancını teğmin etmek, hem de pirinç ziraatini teşvik ettikten sonra, sıhhatini de korumak suretile bir kombinezon bulamazlar mı? Bu bir sualdir amma sonradan söz almamak için berveçhi peşin soruyorum.

ZİRAAT V. MUHLİS ERKMEN (Kütahya) — Evvelâ Hamdi Selçuk arkadaşımızın sözlerine arzı cevab edeceğim:

Ana vatana iltihak eden Hatay için Ziraat vekâleti çok alâka göstermiştir. Oraya muhtelif vasıtalarla tedkikatta bulunmak için mutahassıslar göndermiş, bu mutahassıslar gerek meyvacılık, gerek böcekçilik, gerek hayvan yetiştirme ve ıslahı ve umumî ziraat bakımından muhtelif kollarda, muhtelif istikametlerde tedkikler yaptırmıştır. Bu meyanda arkadaşımın da temas ettiği veçhile hakikaten Hatayı meyvacılık noktasından çok ehemmiyetli bir mıntaka olarak tesbit ettik ve orada meyvacılığın inkişafı için, terakkisi için lâzımgelen tedbirleri almağı programımıza idhal ettik. Arkadaşımızla hususî olarak temas ettiğim vakit da söyledim, İskenderunda bir fidanlık yapacağız, Hatayda meyva ağaçlarının ıslâhı için lâzimgelen tedbirleri almağı da ihmal etmeyeceğiz. Arkadaşım bu meyanda portakal hastalıklarından bahsettiler. Portakal hastalıklarının ikisile ehemmiyetle meşgul olmaktayız. Bunlardan birisi kizonfalis haşeresidir ki, bunun üzerindeki tedbirlerimiz müessir olmaktadır, müessir neticeler vermektedir ve memleketin muhtelif noktalarında yaptığımız mücadeleden aldığımız neticeler memnuniyet bahştır. Yalnız kendilerinin Dörtyolda temas etmiş oldukları ve hastalık kök çürüklüğü olacaktır. Bu ağaçların derin dikilmesinden bakılmasile alâkadar bir hastalıktır. Ağaç sahibleri tavsiye edilen tedbirleri lâyikile tatbik ederlerse alınan neticeler yine müsbet olur. Bunu tesbit ettik. Arkadaşımızın buğday ve hayvan cinslerinin ıslâhı vadisinde önümüzdeki senelerden itibaren tedbirleri alacağız.

Amik ovasından bahsettiler. Bu ova hakikaten hayvanların beslenmesi, tağdiyesi için ve pamuk yetiştirmek için üzerinde çok ehem-

miyetle durulacak bir mevzudur. Şimdi buna dair Nafia vekili arkadaşımdan bir müjde aldım. Amik ovası üzerinde tedkiklere ve etüdlere başlamışlardır. Arkadaşımın, bu ovadan istifade edilmesi vadisinde olan temennilerine bu suretle arzı cevab etmiş bulunuyorum.

Emin Aslan arkadaşıma evvelâ teşekkürle başlıyacağım. Çünkü Ziraat vekâletinin mesaisi hakkında takdirkâr cümleler sarfettiler. Ziraat vekâleti, kendilerinin de işaret etikleri gibi, tohum, hayvan ıslahı ve mücadele bakımından köye gitmek ve köy için çalışmak prensibinde ve yolunda hayli adımlar atmış ve bu suretle ziraatin kalkınması için hayli faydalı neticeler elde etmiştir. Bunu, bu şubelerde çalışan arkadaşlarımın hizmetini, huzurlarında tebarüz ettirmek için söyledim ve bu vazifeyi yaparken bir zevk duydum. Muhterem arkadaşımın da ifade ettiği gibi bunlar muhtelif mevzular üzerinde ve muhtelif hususlarla köye gitmek ve mesaimizi köye intikal ettirmeği intaç eden tedbirlerdir. Yalnız, arkadaşım dediler ki, köye daha esaslı ve tam surette gidebilmek ve köy için uğraşmak üzere alınması lâzımgelen tedbirler daha noksandır. Mevcud eleman itibarile, mevcud tahsisat itibarile mesaimizin köye intikali, arkadaşımızın da söylemiş olduğu gibi daha tam olmayabilir. Fakat şunu da ilâve edeyim ki, elemanlarımızı arttırdıkça, mesaimiz ilerledikçe bunların köye ve köylüye intikali bir nisbeti hendesiye ile artacaktır. Meselâ, tohum ıslah istasyonlarının gitgide muvaffak oldukları iyi cins verimli tohumlar köylere dağıtılmaktadır. Şimdiye kadar, 7 - 8 sene içinde dağıtılan tohumların mikdarı 3,5 milyondur, halbuki yalnız bu sene dağıtılanlar 1,5 milyondur. Demek ki gelecek sene daha fazla yürüyecektir, dağıtılacak mikdar belki on senede dağıttığımız mikdara baliğ olan bir rakam olarak ifade edilecektir. Evet, ziraatte işler bidayette ağır ağır gider. Fakat teksir sahasına intikal ettiği zamandır ki vaziyet ve tesir tezauf eder. İşte hayvan ıslahı bakımından ve merinos işlerinde ayni nisbetleri, ayni rakamları göstermek ve misalleri vermek imkânı vardır. Arkadaşım, köy standardının yükselmesi bahsinde içtimaî bazı mühim noktalara temas ettiler. Bunları iyi not edebildi isem, toprak meselesi, tasarruf meselesi, ziraî asayişi meselesidir. Ziraat vekâletinin köylülere intikal ettireceği hususat; orada yerleştireceği elemanlar ve teşkilâtın yapılması meselesidir.

Toprak davası üzerinde tasarruf ve veraset meselesinde Dahiliye vekâleti ve iskân işleri dolayısile Sıhhat vekâleti uzun uzadıya tevakkuf etmiştir. Ziraat vekâleti, ziraatin ıslahı vadisinde çok ehemmiyetli bir mevzu olduğu için üzerinde ehemmiyetle durmuştur. Vekâlette, alâkalı diğer vekâletlerin murahhaslarından bir heyet teşkil ederek evvelce bu mevzuda hazırlanmış kanunları bir daha gözden geçirtmektedir. İstiyoruz ki, toprak meselesi gibi mühim bir davayı ele alacak olan bir kanun Heyeti âliyelerinin huzuruna çok hazırlıklı gelsin. Mesaimizin sonuna ermekteyiz.

İkinci nokta, ziraî asayişin teğmini meselesidir. Bunun hakkında da yine muhtelif vekâletlerin alâkadar mutahassıslarile teşkil ettiğimiz komisyon bir kanun lâyihası hazırlamış, Meclise takdim olunmuştur, Ziraat encümeninde tedkik edilmektedir.

Ziraatte terakkiyi köylüye intikal ettirecek teşekkül hakkında Ziraat encümeninde bazı noktalar üzerinde kendilerile teatii efkârda bulunduk. Ziraat odaları yerine kooperatif gibi teşekküllere ben de taraftarım. Kendilerinin vermiş oldukları kanunların tedkiki sırasında bu babdaki mütalealarımızı daha geniş mikyasta arzederim. Ziraat yüksek şûrasına ben de taraftarım. Kanunu geldiğinde kendilerine bu babdaki tekliflerinden dolayı noktai nazarımı arzedeceğim ve mütalealarına iştirak edeceğim.

Merkezde bir sergi açılması meselesi; bunun nüvesi yapılmıştır. Fakat büyük bir ziraat sergisi yapmak zaman ve tahsisat işidir. Bunu bu sene yapacağımızı sanmıyorum.

Sonra her kazaya veteriner ve ziraat memuru göndermek meselesi üzerinde durduğumuz çok ehemmiyet verdiğimiz fakat maalesef erişemediğimiz bir meseledir. Her kazadan bir veteriner ve bir ziraat memuru istenmektedir. Fakat maatteessüf elimizdeki elemanlar bunları tatmine kâfi değildir. Zamanla bu da teğmin edilecektir.

Kendilerinin bahsettikleri kursları yapmaktayız. Hemen bütün ziraat memurları bu kurstan geçmekte ve yeni terakkiyattan haberdar olmaktadır.

Hayvanla ziraat üzerinde durdular. Buna biz de taraftarız. Ve eyi hayvanla ziraata doğru gitmekteyiz. Yalnız bazı mahallerin ziraat şartlarına uygun olmak üzere makine kullanmaktan da müstağni kalamayız.

Alâtı ziraiye hakkındaki suallerine gelince vereceğim cevab müsbettir. Bir heyet vasıtasile Londradaki bir müessese ile pazarlıktayız. Eğer uyuşulacak olursa burada bidayette küçük olarak başlıyan fakat bir iki sene sonra senede iki yüz bin pulluk yapabilecek kadar büyültülebilecek bir fabrikanın peşindeyiz.

Nümune çiftliklerine çok ehemmiyet vermekteyiz. Muvafık gördüğümüz çiftlikleri almakta ve nümune çiftlikleri açmakta fırsat kaçırmamaktayız. Zannediyorum ki, arkadaşımın bahis buyurduğu bütün noktalara arzı cevab ettim.

Şevki arkadaşım pirinç meselesine temas buyurdular. Bursadaki pirinç vaziyeti üzerinde

Sıhhiye vekâleti ile iş birliği yapmaktayız. Gerek çiftçinin sıhhatini gerekse iktısadî bakımdan çok faydalı olan pirinç ziraatinin telifi üzerinde çalışmaktayız. Bu inkişaf etmektedir.

Maruzatıma nihayet verirken bütçe heyeti umumiyesinin müzakeresinde söz söyliyen Türker arkadaşım istihsali tezyid için benim mutahassıslarla beraber köylerde dolaşmaklığımı işaret ettiler. Ben de köylerde dolaşmağı isterim Fakat buradaki işlerim buna daima imkân vermeyor. Yalnız muhterem arkadaşımı teğmin etmek isterim ki, ben gitmemekle beraber mutahassıslarım dolaşmıştır, mutahassıslarım yalnız dolaşmakla ve sözle de kalmamışlar, filiyata geçmişlerdir. İstihsali artırmak için eldeki vasıtalardan istifade ettirmişlerdir.

BERÇ TÜRKER (Afyon Karahisar) — Gayet mutantan surette bir ziraat kurultayı toplanmıştı. Orada bir çok kararlar verildi, temenniler izhar edildi, dilekler ortaya atıldı. Acaba bunlar yerine getirildi mi? Hangileri yerine getirildi ve hangileri yerine getirilmedi. Bunu sormaktan maksadım acaba böyle kurultayların toplanması ziraatin inkişafma faydalı oluyor mu?

ZİRAAT V. MUHLİS ERKMEN (Kütahya) — Arkadaşımın kurultayda alınan kararlardan ve dileklerden hangilerinin yerine getirildiği ve hangilerinin yerine getirilmediği hakkındaki sualine buradan hemen arzı cevab edemiyeceğim. Fakat şüphesizdir ki, bir çok çiftçi arkadaşların bir arada toplanıb münakaşa etmiş olmalarında fayda vardır. (Alkışlar, bravo sesleri).

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Emin Aslan arkadaşımız Dahiliye vekâletinin köy kalkınması işinin nazariyat sahasında olduğundan bahsettiler. O münasebetle bendeniz söz alarak buraya geldim. Kendilerine arzedeyim ki, böyle bir sahada değiliz. Dahiliye vekâleti köy kalkınmasında nazarî müdahale ile değil, onun hedefi köylünün bizzat kalkınmasına mâni olan şeyleri bertaraf etmektir, bunu yapmaktayız (Bravo sesleri).

SALİSE ABANOZOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım, muhterem mebus ve vekil arkadaşlarımız bu kürsüde köylümüzün, ziraî, iktısadî, sıhhî bakımdan kalkınmaları, refaha ulaşmaları için çok isabetli fikirler dermeyan etmiş ve bu maksadı istihsale matuf tedbirler ve kararlar almışlardır. Bu tedbirleri huzurunuzda bir kere daha şükranla ifadeyi kendime borç bilirim. Milletimizin asîl bir bünyesi olan köylülerimize Cümhuriyetin verdiği mana ve kıymet malûmdur. Bu mana ve kıymetin izahını yapacak değilim.

Yalnız maruzatım, hepinizin gördüğü bir vakıaya temas edecektir. Köy kadınlarının mesaiye, istihsale ne kadar candan ve samimiyetle iştirak ettikleri malûmunuzdur.

Türk kadını kabiliyet ve kahramanlığı İstiklâl tarihimizde diğer millet kadınları için nümune olacak derecede yüksektir. Her Türk kadını icabında kanile, emeğile ve şefkatile analarının gösterdiği fedakârlığı göstermeğe amadedir.

Köy kadınlarının gerek ev ve gerek ziraat ve pazar işlerinde ne derece mühim ve faal bir vazife ifa ettiklerini göğsümüz kabara kabara görmekteyiz. Yalnız kandınlık vekar ve ciddiyetile pek de telif edilemiyen bir manzara var : Köy kadınlarının sırtlarına yükleyib şehre, kasabaya getirdikleri yükler. Haricî manzarasının çirkinliği bakımından bir çok şehirlerimizde sırt hamallığının kaldırıldığı bir zamanda hepimiz için hürmete şayan olan bu millet analarının ağır yükler altında ezilmeleri doğru mudur? Bu halin sıhhî bakımdan mazarratı da aşikârdır. Ziraî mahsullerimizi kadınlarımız bu şekillerde pazarlara indirmektedir. Hiç olmazsa kadınların sırtlarında ağır yüklerle kasabalara, şehirlere inmeleri olsun menolunmalıdır. Buna bir çare bulmalarını muhterem Hükûmetimizden rica ediyorum (Alkışlar).

BAŞKAN — Fasıllara geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
865	Vekil tahsisatı	4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
866	Maaş	1 906 420
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
867	1683 numaralı kanunun 58 nci maddesi mucibince verilecek tekaüd ikramiyesi	3 840
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
868	Merkez ücretleri	68 140
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
869	Vilâyet ücretleri	777 252
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
870	Muvakkat tazminat	65 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
871	Vekâlete merbut âli mekteb mezunlarına 1437 numaralı kanun mucibince verilecek avans	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
872	2233 numaralı kanun mucibince askerlik dersleri muallimlerine verilecek ücret	1 720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
873	Merkez mefruşat ve demirbaşı	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
874	Merkez levazımı	11 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
875	Merkez müteferrikası	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
876	Vekâlet otomobili masrafları	2 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
877	Vilâyetler mefruşat ve demirbaşı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
878	Vilâyetler levazımı	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
879	Vilâyetler müteferrikası	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
880	Mütenevvi masraflar	35 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
881	Daimî memuriyet harcırahı	20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
882	Muvakkat memuriyet harcırahı	22 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
883	Tedkik ve mubayaa için dış memleketlere gönderileceklerin harcırahı	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
884	Müfettişler harcırahı	15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
885	Resmî telefon tesis ve mükâleme masrafı	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
886	Ücretli muhabere ve mükâleme bedeli	1 450
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
887	Posta ve telgraf ücreti	47 043
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
888	3335 numaralı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
889	Telifat, neşriyat ve propaganda	10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
890	Levazım ve alâtı fenniye	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
891	Kongre ve teknik toplantılar ve beynelmilel teşekküllere iştirak ve yardım	7 510
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
892	Hayvan ıslâhı sağlık zabıtası encümenleri hakkı huzuru	10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
893	Yerli, ecnebi tekniker, ustabaşı ve mutahassıslar ve tercüme büroları müstahdemleri	24 240
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
894	Staj ve ihtisas masrafları	20
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
895	Mektebler ve kurslar	212 287
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
896	Mücadele	307 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
897	Tarla ziraati, ıslah, deneme, üretme ve temizleme müessesesi	288 187
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
898	Bağ ve bahçe ziraati ve müesseseleri	155 510
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
899	Böcekçilik, tavukçuluk müesseseleri	32 746
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
900	Meyve ve çay ziraati umumî masrafları	217 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
901	3437 numaralı tütün inhisarı kanununun tatbiki masrafı	3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
902	3039 numaralı çeltik ekimi kanununun tatbiki masrafı	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
903	Mektebler, kurslar	27 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
904	Mücadele	242 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
905	2342 numaralı kanun mucibince hayvan sağlığı memurlarına verilecek yem bedeli	22 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
906	İslah, teksir ve tedkikat	644 210
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
907	Geçen yıl borçları	6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
908	Eski yıllar borçları	10 260
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
909	Merinos işleri	248 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
910	Pamuk işleri	192 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
911	Nakil vasıtaları masrafları	34 667
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
912	Sergi ve fuarlara yardım	5 010
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
912 A	Köy kalkınma ve ziraî kombinalar	108 460
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
913	Maaşlar ve ücretler	269 630
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
914	Ücretler	217 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
915	Muvakkat tazminat	50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
916	Enstitü ve lâboratuarlar ve levazım ve işletmeleri umumî masrafları	120 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
917	Yüksek ziraat enstitüsü idare levazımı	78 010
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
918	Talebe ve stajiyer talebe masrafları	181 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
919	Ecnebi mutahassıslar ve tercümanları	87 820
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
920	3335 sayılı kanun mucibince yapılacak tedavi, yol ve saire masrafları	1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

921	Umumî masraflar karşılığı	58 119
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
922	Tamirat ve su tesisatı masrafları	7 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
923	Nakil vasıtaları masrafları	4 850
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
924	Geçen yıl borçları	2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
925	Eski yıllar borçları	1 100
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

Ziraat vekâleti bütçesi bitmiştir.

N - Millî Müdafaa vekâleti bütçesi

1 - Kara kısmı

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?

DURAK SAKARYA (Gümüşane) — Arkadaşlar, bendeniz huzuru âlinize iki temennide bulunmak için çıktım. Zannediyorum ki, arkadaşlarım da bana bu hususta iştirâk ederler.

Birinci temennim, Büyük Türk milletinin kahraman Ordusuna bütçe vesilesile bir daha sevgi, hürmet ve selâmlarımızın iblâğıdır. (Alkışlar, bravo sesleri).

İkinci temennim de budur : Biz Müdafaai Milliye bütçesi hakkında münakaşa edecek değiliz. Çünkü Türk milletinin varlığı ordudur, ordunun varlığı da Türk milletidir. (Bravo sesleri). Türk milleti bütün varını ordudan esirgemez. Bunu ben bir tarihten okumuyorum, size bir nazariye olarak arzetmiyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisi, yine bu Meclis, bundan yirmi sene evvel bütün mevcudiyetile bunu isbat etmişti. Türk milletinin bir gömleği varsa onun yarısı yine ordusunundur, ona yalnız setir kâfidir, o bütün varlığını oraya verir, hiç bir şeyi ondan esirgemez.

Bütün Türk milleti ve B. M. Meclisi ve onun başında Şefi ahenin tek bir kaledir, ayrılmaz, bir tarafa sarsılmaz, ona hiç bir şey olmaz... Şef daima onun başındadır, her şeyi yapmağa kadirdir. (Bravo sesleri, alkışlar) Bunun için bendeniz bu bütçenin bilâ münakaşa ve imkân varsa toptan kabul edilmesini teklif ediyorum. (Alkışlar, okunmasın sesleri).

BAŞKAN — Bu, bir temennidir. Reye koymak için bir takrir vermek lâzımdır.

3 — TAKRİRLER

1 — Diyarbakır mebusu Gl. Kiazım Sevüktekin ve arkadaşının, Kahraman ordumuza selâm ve muhabbetlerinin iblağına dair takriri

BAŞKAN — Şimdi verilmiş bir takrir vardır, onu okutacağım:

Yüksek Reisliğe

Millî Müdafaa bütçesinin Yüksek Mecliste müzakeresi dolayısile kahraman Ordumuza Büyük Meclisin selâm ve muhabbetlerinin iblâğını rica ederiz.

Erzurum	Diyarbakır
Şükrü Koçak	Gl. Kiazım Sevüktekin

(Alkışlar, kabul sesleri).

BAŞKAN — Takriri yüksek reyinize arzediyorum. Kabul edenler... ellerini kaldırsın, İttifakla kabul edilmiştir.

İkinci temenni şifahî olduğu için teamülümüze göre reye koymıyacağım.

Emin Sazak (Eskişehir) — Fasıllar okunsun, bu işler hesabla kitabladır.

ŞÜKRÜ ATAMAN (Muş) — Nizamnameye muhaliftir. Fasıl fasıl okunması lâzımdır.

BAŞKAN — Nizamnamenin hükmü sarihtir. Fasıl, fasıl reye koyacağım.

Fasıllara geçilmesini reyinize arzedeceğim. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Müsaade buyurursanız, şimdiye kadar yaptığımızdan daha seri bir müzakere teğmin etmek için, yalnız fasıl numaraları ile yekûnları okuyalım. (Muvafık sesleri).

F.		Lira
930		4 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
931		24 567 210
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
932		255 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
933		10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
934		300 960
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
935		270 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
936		135 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
937		100 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
938		73 170
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
939		133 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
940		1 940
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
941		93 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
942		421 680
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
943		260 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
944		64 100
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
945		16 090
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
946		13 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
947		204 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
948		15 985 420
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
949		5 633 060
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
950		2 213 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
951		427 800
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
952		277 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
953		1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
954		5 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
955		58 270
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
956		205 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
957		1 580 320
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
958		40 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
959		285 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
960		105 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
961		130 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
962		10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
963		1 910 720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
964		4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
965		100 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
966		20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
967		35 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
968		2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
969		18 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
970		2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
971		4 660
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
972		30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
973		18 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
974		9 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

2 - Hava kısmı

BAŞKAN — Hava kısmına başlıyoruz. Mütalea var mı? Fasıllara geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
980		2 016 951
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
981		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
982		300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
983		834 720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
984		20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
985		622 188
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
986		17 250
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
987		7 665
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
988		10 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
989		6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
990		8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
991		25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
992		15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
993		50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
994		6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
995		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
996		4 172
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
997		766 141
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
998		489 025
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
999		1 153 462
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1000		50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1001		282 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1002		1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1003		1 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
1004		20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1005		60 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1006		489 320
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1007		227 736
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1008		75 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1009		6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1010		20 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1011		952 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1012		47 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1013		3 760
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1014		710
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

3 - Deniz kısmı:

BAŞKAN — Deniz kısmına geçiyoruz: Mütalea var mı?

Fasıllara geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
1020		2 248 360
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1021		30 340
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1022		227 268
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1023		15 560
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1024		13 432
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1025		112 360
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1026		7 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1027		8 610
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1028		8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1029		8 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1030		8 590
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1031		15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1032		25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1033		4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
1034		2 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1035		4 504
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1036		1 015 907
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1037		399 198
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1038		1 539 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1039		873 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1040		42 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1041		39 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1042		2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1043		1 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1044		6 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1045		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1046		1 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1047		50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1048		34 994
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1049		50 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1050		106 827
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1051		4 300
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1052		15 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1053		500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1054		750
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1055		500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1056		25 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1057		30 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

O - Askerî fabrikalar U. Müdürlüğü bütçesi

BAŞKAN — Askerî fabrikalar umum müdürlüğü bütçesine başlıyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Fasılların müzakeresine geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

F.		Lira
1060		472 720
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

F.		Lira
1061	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	7 920
1062	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	385 880
1063	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	18 010
1064	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	1 900
1065	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	2 500
1066	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	4 500
1067	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	5 700
1068	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	22 200
1069	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	1 200
1070	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	1 350
1071	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	1 491
1072	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	88 665
1073	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	56 322
1074	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	440
1075	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	6 500
1076	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	900
1077	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	2 000
1078	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	151 000
1079	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	34 500
1080	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	122 800
1081	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	3 774 102
1082	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	108 600
1083	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	2 000
1084	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	500
1085	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	9 300

P - Harita U. Müdürlüğü bütçesi

BAŞKAN — Harita Umum Müdürlüğü bütçesine geçiyoruz.

Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Fasıllara geçilmesini reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Fasıllara geçilmiştir.

F.		Lira
1091	Maaş	330 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1092		9 360
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1093		64 400
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1094		40 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1095		68 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1096		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1097		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1098		3 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1099		1 600
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1100		10 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1101		500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1102		100
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1103		630
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1104		84 500
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1105		31 700
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1106		1 900
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1107		27 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1108		87 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1109		2 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1110		39 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1111		4 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1112		27 590
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1113		12 000
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1114		49 200
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1115		10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	
1116		10
	BAŞKAN — Kabul edilmiştir.	

Masraf bütçesi bitti.

MADDE 1 — Devlet bütçesine dahil dairelerin 1940 malî yılı masrafları için bağlı (A) işaretli cedvelde gösterildiği üzere (268 476 321) lira tahsisat verilmiştir.

BAŞKAN — Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 — Muamele vergisi hakkında kanun lâyihası ve İktısad, Gümrük ve inhisarlar, Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/340)

BAŞKAN — Yarın doğrudan doğruya varidat bütçesine başlayabilmek için müsaade ederseniz noksan kalmış olan muamele vergisi kanununun müzakeresini ikmal edelim. (Muvafık sesleri).

78 nci maddede kalmıştık, oradan başlıyoruz.

MADDE 78 — Bu kanuna göre icrası icab eden, kontroller dolayısile hesab mutahassısları veya diğer salâhiyetli memurlar kontrolün icrası için resmî ve hususî bilcümle müesseselerden, borsalardan, ticaret ve sanayi ve ziraat odalarından tedkik ile alâkalı her türlü malûmatın verilmesini isteyebilirler. Ticarî müesseselerin, defter ve kayidleri üzerinde bizzat tedkikat ta yapabilirler.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 79 — Bu verginin tarh, tahakkuk ve kontrolü ile vazifeli memurlar, resen takdir heyetleri, itiraz ve temyiz komisyonları reis ve azasile diğer memurları vazife dolayısile öğrendikleri sırları ifşa edemezler. Hilâfına hareket edenler, bir aydan altı aya kadar hapis ile cezalandırılırlar. Suçları tekerrür edenler hakkında ayrıca üç seneden beş seneye kadar muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 80 — Maliye memurları, mükelleflerin hususî hesab ve yazı ve sair işlerini ücretsiz de olsa yapamazlar. Hilâfına hareket edenler Türk ceza kanununun 240 ncı maddesine göre cezalandırılırlar. Suçları tekerrür edenler hakkında ayrıca üç seneden beş seneye kadar muvakkaten memuriyetten mahrumiyet cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 81 — Komisyon ve heyetler, azasının tamamile içtima eder, kararlar ekseriyetle verilir. Komisyon ve heyetlerin reis ve azaları üçüncü dereceye kadar civar veya sıhrî hısımlarına ve karı veya kocaya taallûk eden işlerin müzakeresinde bulunamazlar; bu takdirde, mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından seçilecek bir zat o işin müzakere ve karara bağlanmasında azalık eder.

Komisyon ve heyetlerin müntehab azası birbiri ardınca üç içtimaa gelmedikleri takdirde istifa etmiş sayılırlar.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 82 — 23 ve 68 nci maddelerde yazılı beyannamelerin birer kopyası müruru zaman müddetince mükellefler nezdinde muhafaza olunur.

Mükellefler ve 30 ncu maddenin son fıkrasında yazılı toptancı ticarethaneler 29, 30, 31 ve 69 ncu maddelerde yazılı defterlerle fatura kopyalarını ve diğer evrakı müsbitelerini tahakkuk müruru zamanı müddetince saklamağa ve taleb vukuunda salâhiyetli memurlara göstermeğe mecburdurlar.

Muamele vergisile buğdayı koruma vergisine de tâbi olan mükellefler, muamele vergisinin tahakkuku için tutmağa mecbur oldukları defterler de bu verginin tahakkukuna muktazi malûmatı da gösterdikleri takdirde, buğdayı koruma vergisi için ayrıca defter tutmaktan varestedirler.

Muamele vergisinde götürü vergiyi tercih edenler buğdayı koruma vergisinde de ayni usulü kabul etmiş sayılırlar.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Bu maddenin üçüncü fıkrasına (Muamele vergisi ile) den sonra (birlikte) kelimesi ilâve edilecektir.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 83 — Kendilerine 43 ve 44 ncü maddeler mucibince zamlı vergi tarholunan sınaî müesseselerle toptancı ticarethanelerin muhasiblerinden, yoksa bu vazifeyi gören memurlarından müessese namına tarholunan misil zammı derecesinde bir para cezası alınır.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 84 — Bu kanunda yazılı varidat dairesi tâbiri, tahakkuk şubesi olan yerlerde bu şubeleri ve olmayan yerlerde varidat kalemlerini ifade eder.

Bu kanunda yazılı salâhiyetli memurlar tâbirile, muamele vergisi tahakkuk memurlarile hesab mutahassısları ve mutahassıs muavinleri ve mahallin en büyük Maliye memuru tarafından yazılı emirle kontrole memur edilenler kasdolunmuştur.

Bu memurların kontrol hususundaki salâhiyetlerini Maliye müfettiş ve muavinlerile varidat kontrolörleri, defterdar, varidat ve malmüdürleri ve varidat kontrol memurları da haizdirler.

Zabıta memur ve âmirleri, kanuna muhalif hareketlerin tesbitinde yukarıki fıkrada yazılı

memurların talebi halinde kendilerine her türlü yardımı yapmağa mecburdurlar.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 85 — Maliye vekâletinin tensib edeceği şehirlerde muamele vergisi beyannamelerinin tedkikile iştigal etmek üzere hesab mutahassısları ve mutahassıs muavinleri kullanılır.

Hesab mutahassısı ve muavinlerinde aranacak evsaf ve şerait ve mutahassıs muavinlerinin sureti istihdamı hakkında kazanç vergisi kanununun bu hususa müteallik hükümleri cari olur.

CEMAL AKÇIN (Afyon Karahisar) — Burada hesab mutahassısları diye bir şey geçiyor. Bu mutahassıslar baremde ihtisas mevkiini alacaklar mı?

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — İhtisas meselesi hakkında encümen henüz bir karar vermedi ve hazırladığı lâyihaya göre bunu etraflıca tedkik ederek bir kanuna bağlayacağını heyeti celileye arzeder. Yani ihtisasın baremdeki yazılı şeklinin ne olduğunun tesbiti hakkında henüz bir neticeye varılmamıştır ve bu günlerde de halledilecek gibi görünmüyor.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 86 — Bu kanunda yazılı akrabadan maksad, karı, koca ile usul ve furu ve kardeş, amca, dayı, hala ve teyzeler, yeğenler ve bunlar derecesindeki sıhrî akrabalar.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İdhalât muamele vergisi

Birinci fasıl

Mevzu ve istisnalar

MADDE 87 — Yabanc memleketlerde imal edilmiş olan maddelerin Türkiyeye idhali muamele vergisine tâbidir.

Bu maddedeki imalden maksad, her hangi bir eşyanın 5 nci maddede yazılı şekilde ameliyc görmüş olmasıdır.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 88 — Yedinci maddede yazılı toptancılarla müteahhidlerin ecnebi memleketlerden idhal ederek Türkiyede sattıkları mamul maddeler, işbu kanunun birinci kısmında yazılı vergiye tâbi değildir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 89 — Aşağıdaki yazılı mamûl maddeler idhalinde vergiden müstesnadır :

1) İdhali Devlet inhisarında bulunan maddeler,

2) Şeker (şeker kamışı veya pancardan mamûl),

3) Gümrük ve tarife kanunları veya sair kanunlarla gümrük resminden muaf tutulan eşya,

4) Sanayi ve maadin işlerinde kullanılıb memlekette imal edilmeyen ve nevileri İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek olan makinelerle alât ve edevat ve bunların yedek ve tecdid parçaları ,

5) 10 ncü maddenin 1, 2, ve 3 ncü fıkralarında yazılı müesseselerle 9 ncu maddenin 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10 ve 14 ncü numaralarında yazılı maddeleri imal eden müesseselerin kendi imalâtlarında ibtidaî madde olarak kullanmak üzere hariçten idhal edecekleri ve nevileri İcra Vekilleri Heyetince tayin ve ilân olunacak maddeler, (bu muafiyetten istifade için idhal edilen maddenin, müessese ihtiyacile mütenasib olduğunun İktisad vekâletince tasdiki şarttır),

6) 9 ncu maddenin 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 20 ve 21 nci numaralarında yazılı maddeler.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

İkinci fasıl

Mükellef, teklif mahalli, matrah ve nisbet

MADDE 90 — İdhalât muamele vergisini, mamul maddeyi idhal edenler, ödemekle mükelleftirler.

İdhalât muamele vergisi, bu maddelerin idhal olunduğu gümrük idarelerince tarholunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 91 — İdhalât muamele vergisinin matrahı, idhal olunan maddelerin orijinal fatura veya menşe şahadetnamesindeki kıymetlerine nakliye ve sigorta ücretlerile mal gümrükten çıkıncaya kadar ödenen her türlü vergi, resim ve masraflarm eklenmesile hâsıl olan yekûndur.

İdhal mevkiine kadar yapılmış sif satışlarda nakliye ve sigorta ücretleri kıymete ilâve edilmez. Matrahın tesbitinde idhal olunan maddenin menşe şahadetnamesile orijinal faturasında münderiç kıymetlerinden yüksek olanı nazarı itibare alınır.

Gümrük ve inhisarlar vekâleti bir ay evvelden Resmî gazete ile ilân ederek faturaların Türk konsolosluklarmca tasdikli olmasını isteyebilir.

Orijinal fatura ve menşe şahadetnamelerinde yazılı ecnebi paraları Gümrük ve inhisarlar vekâletince, kambiyo borsasmın son bir aylık vasatî kambiyo fiatlarma nazaran Türk parasına göre tutarını göstermek üzere tanzim olunacak cedveldeki kurlarla hesab olunur. Bu cedveller tatbikata geçmezden 15 gün evvel ilân olunur. Cedveller bir ay için muteberdir. Türkiye borsasmda fiatı bulunmayan ecnebi parala-

rın kuru Maliye vekâletince tayin olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 92 — Verginin nisbeti % 10 dur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 93 — Muamele vergisine tâbi eşyayı idhal edenler, bu eşyaya aid gümrük beyannamelerinde eşyanın sif kıymetini veya fob kıymetile idhal mahalline kadar sigorta, navlun ve sair tahakkuk etmiş olan masrafları beyan etmeğe mecburdurlar. Bu eşyanın muamele vergisi matrahına girmesi lâzımgelen sair unsurlar, gümrüklerce tayin ve ilâve olunur.

Gümrük resmini tahakkuk ettirenler ayni zamanda muamele vergisini de tahakkuk ettirirler. Beyan edilen unsurlar tedkik neticesinde muvafık görülürse aynen kabul olunur. Noksan görülürse tahakkuk memurları tarafından tesbit olunan mikdarlara iblâğ edilerek vergiye matrah ittihaz olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 94 — Mükellefler kendi beyanları esas ittihaz edilerek tahakkuk ettirilen vergiye itiraz edemezler. Beyan ettikleri unsurlar, tahakkuk memurları tarafmdan tezyid edilmiş olduğu takdirde tahakkukun icrası tarihinden itibaren yedi gün içinde ve mal gümrükten çekilmemiş olmak şartile gümrük tarifesi kanununun 30 ncu maddesinde yazılı eksperler heyetine müracaat edebilirler. Gümrük idaresince sekiz gün zarfında bu istekler eksperler heyetine sevkolunur. Bu heyet on beş gün içinde karar verir. Bu kararlar katğidir.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 95 — Muamele vergisi gümrük resmile birlikte ve ayni zamanda tahsil olunur. Tahakkuk ettirilen vergiye itiraz olunduğu takdirde lüzumu kadar nümune alınmak şartile beyana göre taayyün eden matraha aid vergi tahsil ve ihtilâflı matraha aid vergi teğminata bağlanarak malın çekilmesine müsaade olunur. Eksperler heyetince itiraz reddedildiği takdirde ihtilâflı matraha müteallik vergi, tahsil olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 96 — Gümrük ve tarife kanunlarile sair kanunlar mucibince gümrük resmi teğminata bağlanarak muamele gören maddelere aid idhalât muamele vergisi de ayni usullere tâbi tutulur. Gümrük tarife kanununun ambalâjlar hakkındaki esasları muamele vergisine tâbi veya vergiden muaf maddeler hakkında da aynen caridir.

Gümrük tarife kanununun 7, 11 ve 12 nci maddeleri hükmü, idhalât maddelerinden alınacak muamele vergisi hakkında da aynen tatbik olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 97 — Mal gümrükten geçirildikten sonra maddî hesab hatası veya yanlışlıkla muaflık tatbikı veyahud tahakkuka esas tutulan fatura, şahadetname veya beyannamelerde kıymet veya masrafların yanlış gösterilmesi sebebile eksik alındığı veya hiç alınmadığı meydana çıkan idhalât muamele vergileri, gümrük resmi noksanları hakkındaki hükümler dairesinde takib olunur. Ve aynı müruru zamana tâbi tutulur.

Fazla alındığı teftiş ve kontrol neticesinde anlaşılan idhalât muamele vergilerinin sahiblerine iadesi de gümrük resmi fazlalarının iadesi hakkındaki hükümler dairesinde olur.

BÜTÇE En. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Maddeye bir fıkra ilâvesini rica ediyoruz.

BAŞKAN — Fıkrayı okuyorum:

Fıkra : «İdhalât muamele vergisinin tarh, tahakkuk ve cibayetine taallûk eyliyen muamelât dolayısile mamul madde idhal edenlerin tutmakta oldukları kanunî ve ticarî bilûmum defter ve vesikaları Gümrük ve inhisarlar vekâleti müfettişlerile muavinleri Gümrük müdür ve muavinlerile muayene memurları teftiş ve kontrola salâhiyetli olub tacirler de bu defter ve vesikaları ibraz etmeğe mecburdurlar».

BAŞKAN — Bu suretle bir fıkra ilâve edilmiş olarak maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Muvakkat hükümler

MUVAKKAT MADDE 1 — Bu kanun mucibince yeniden mükellefiyete girecek şahıs ve müesseseler kanunun meriyetinden itibaren bir ay içinde 37 veya 70 nci maddelerde yazılı beyannameyi vermeğe ve defterlerini tasdik ettirmeğe ve kanunun meriyete girdiği tarihde ellerinde mevcud stokların 32 nci maddede yazılı şekilde bir envanterini tanzim ederek defterlerine geçirmeğe ve bir suretini beyennamelerine bağlamağa mecburdurlar.

Yukarıki fıkrada yazılı müddet içinde beyanname vermeyenler hakkında 50 nci madde hükmü tatbik olunur. Beyanname verdiği halde envanter tanzim etmeyen veya beyannamesine envanter rabteylemeyenlerin mükellefiyete girdikleri tarihten sene sonuna kadar olan zamana aid vergilerine bir kat zammolunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2 — Gerek bu kanunun meriyeti tarihinde faaliyette bulunan ge-

rek yeniden mükellefiyete giren sınaî müesseseler bir ay içinde bitişik binalarla kendi binaları arasındaki irtibat vesaitini kaldırmağa mecburdurlar. Bu mecburiyeti yerine getirmeyenler hakkında 47 nci madde hükmü tatbik olunur.

Bu madde hükmünün tatbikine imkân görülmeyen yerlerde Maliye vekâleti hükmün tatbikını münasib müddetle geciktirmeğe salâhiyettardır.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 3 — Bu kanunun 12 nci maddesi mucibince muafiyete girecek olan müesseseler Maliye vekâletince yapılacak yoklama ile tesbit edilerek karneleri verilir. Muafiyet karnesi alması lâzım geldiği halde yoklamada görülmemiş olanların müracaatları için keyfiyet yoklamanın hitamını müteakib münasib vesaitle ilân olunur. İlân tarihindeden itibaren bir ay içinde müracaat ederek muafiyet karnesi almayanlar hakkında 52 nci madde hükmü tatbik olunur.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 4 — Bu kanunun meriyetinden evvelki zamanlara aid muamelelerden dolayı henüz tarhedilmemiş veyahud katiyet kesbetmemiş vergilerde mükellefiyet, muafiyet, vergi nisbeti eski hükümlere, tarh, tahakkuk ve tahsil muameleleri bu kanun hükümlerine tâbidir. Misil zamlarile para cezaları hakkında bu kanunla eski hükümlerden hangisi mükellefin lehine ise o hüküm tatbik olunur. Bu kanunun meriyetinden önce başlamış olan tahsil müruru zamanı müddeti bu kanun hükümlerine tâbi olmakla beraber meriyet tarihinden itibaren üç sene geçmiş olmadıkça ikmal edilmiş olmaz. Şu kadar ki hiç bir halde müruru zaman müddeti on seneyi geçemez.

Birinci muvakkat madde mucibince defterlere geçirilecek olan envanter mevcudu bu kanun hükümleri dairesinde vergiye tâbidir.

Bu kanunla muafiyete girecek müesseseslerden maktu vergi verenlerden maadası hakkında 38 nci madde hükmü cereyan eder.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Muvakkat maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 5 — 3535 sayılı kanunun ikinci maddesi hükmüne göre Maliye vekâletince toptan yıllık vergiye bağlanmış bulunan mükelleflerden işbu kanunla muafiyete girecek olanlardan maadasının 1940 malî yılı muamele vergileri de 3535 sayılı kanundaki esaslar dairesinde tarh ve tahsil olunur.

BAŞKAN — Encümenin teklif ettiği 5 nci muvakkat maddeyi reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Bir teklif vardır, okutuyorum :

Yüksek Reisliğe

Şifahen arzettiğim esbaba binaen bu kanunda derpiş edilen sekiz sene müruru zaman müddetinin bundan evvelki muamelelerde tarafeyn razi olub bir şekli tediyeye bağlanmayan bakayaların da sekiz seneyi dolduranların kaydinin terkin edilmesine dair kanuna bir madde ilâvesini dilerim.

Eskişehir
Emin Sazak

EMİN SAZAK (Eskişehir) — Encümende bunu görüştük. Maliye vekili bunun mikdarını bilmiyorum, dedi. Bilâhare mikdarının da mahdud olduğunu söyledi.

Bu muamele vergisi başka vergiler gibi değildir. Cereyan eden muamelenin vergisi her ay ödenir. Ben yakinen şahid oldum: Birisine; 3 sene sen muamele vergisine tâbi değilsin demişler. Üç sene sonra da tâbisin demişler. Nihayet gitmiş şikâyet etmiş aradan bir çok zaman geçtiği halde hâlâ mesele halledilmemiştir. Şûrayi devlete müracaat etmiş, Şûrayi Devlet mükellefin lehine karar veriyor. Mal müdürü itiraz ediyor ve tekrar geliyor, böylelikle vakit geçiyor.

Bunların adedi pek mahdud da olsa bir kaç vatandaşı böyle evlâdına intikal eden bir şeyden kurtarmak lâzımdır. Farzedelim ki, 5 sene 8 sene sürüyor ve hâlâ netice alınamıyor. Bunu gösterecek bir kanun yapmamışsak bunda mükellefin kabahati nedir?

Bu adamın kendisine böyle bir şey tanımazken evlâdına böyle bir miras bırakmağa da hiç hakkımız yoktur. Süratlı kanun yaparken onu oraya kadar süründürmemek lâzım gelir. Vekil bey de muvafakat etmişlerdi, eğer caymamışlarsa teklifimin kabulünü rica ederim.

BÜTÇE E. M. M. SALÂH YARGI (Kocaeli) — Emin Sazak arkadaşımızın arzuları dairesinde bir muvakkat madde yazılmıştır. Hükûmet te, encümen de muvafakat ediyor bu hususta ki maddeyi tasvibinize arzediyoruz.

BAŞKAN — Emin Sazakın teklifini Hükûmet ve encümen kabul ediyor, bu hususta bir madde de hazırlanmıştır. Evvelâ takriri yüksek reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Yani munzam bir madde yapılması kabul olunmuştur.

Şimdi encümenin hazırladığı maddeyi okutuyorum.

MUVAKKAT MADDE 6 — Taallûk ettiği malî yılın hitamından itibaren dokuz sene geçmiş olub da her ne suretle olursa olsun katğileşmiş bulunan muamele vergileri ile zam ve cezaları terkin olunmuştur. Bu suretle

katğileşmemiş olan vergi ile zam ve cezalardan bu kanunun neşri tarihine kadar tahsil edilmiş olanlar geri verilmez.

BAŞKAN — Maddeyi yüksek reyinize arzediyorum. Kabul buyuranlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Son maddeler

MADDE 98 — 2430, 2663, 3257, 3482, 3535, ve 3766 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 99 — Bu kanun 1 haziran 1940 tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 100 — Bu kanun hükümlerini icraya Adliye, Maliye, İktısad ve Gümrük ve inhisarlar vekilleri memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini açık reye arzediyorum.

Reylerini vermiyen zevat lûtfetsinler.

Rey toplama muamelesi bitmiştir.

Reylerin neticesini arzediyorum:

Muamele vergisi kanunu için reye (281) zat iştirak etmiştir. Muamele tamamdır. Nisab mevcuddur. Kanun (281) reyle kabul edilmiştir.

Yarın saat 14 de toplanmak üzere inikada nihayet veriyorum.

Kapanma saati : 20,10

Muamele vergisi kanununa verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	429
Reye iştirak edenler	:	281
Kabul edenler	:	281
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	147
Münhaller	:	1

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Berç Türker
Cemal Akçın
Hamza Erkan
Haydar Çerçel
Mebrure Gönenç

Ağrı
Dr. Hüsamettin Kural
Halil Beyrak
İhsan Tav

Amasya
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara
Ahmed Ulus
Arif Baytın
Eşref Demirel
Fevzi Daldal

Antalya
Dr. Cemal Tunca
Dr. Münir Soykam
Numan Aksoy
Rasih Kaplan
Tayfur Sökmen

Aydın
Adnan Menderes
Dr. Mazhar Germen
Dr. Şakir Şener
Nuri Göktepe

Balıkesir
Fahrettin Tiritoğlu
Feyzi Sözener
Hacim Çarıklı
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Rahmi Selçuk
Yahya Sezai Uzay

Bilecik
Dr. Muhlis Suner
Salih Bozok

Bingöl
Feridun Fikri

Bolu
Cemil Özçağlar
Emin Yerlikaya
Fethi Okyar
Lûtfi Gören

Burdur
Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen
Memed Santı

Bursa
Atıf Akgüç
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas

Çanakkale
Atıf Kamçıl
Hilmi Ergeneli
Rusuhi Bulayırlı
Ziya Gevher Etili

Çankırı
Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
Ziya İsfendiyaroğlu

Çoruh
Ali Rıza Erem

Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum

Dr. Mustafa Cantekin
Eyüb Sabri Akgöl
İsmail Kemal Alpsar
İsmet Eker
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli

Dr. Hamdi Berkman
Fahri Akçakoca Akça
Tahir Berkay
Yusuf Başkaya

Diyarbakır

Cahit Çubukçu
Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kâzım Sevüktekin
Veli Necdet Sünkitay
Zeki Mesud Alsan
Zülfü Tiğrel

Edirne

Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan
Temel Göksel

Elâzığ

Fazıl Ahmed Aykaç
Fethi Altay
Fuad Ağralı
Fuad Ziya Çiyiltepe

Erzincan

Abdülhak Fırat
İskender Artun
Salih Başotaç

Erzurum

Aziz Akyürek
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nafiz Dumlu
Nakiye Elgün
Şükrü Koçak

Eskişehir

Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın
Yusuf Ziya Özer

Gazianteb

Bekir Kaleli
Dr. Abdurrahman Melek
Dr. Memed Ali Ağakay
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun

Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Gl. İhsan Sökmen
İsmail Sabuncu
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu

Gümüşane

Durak Sakarya
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Şevket Erdoğan
Yusuf Ziya Zarbun

Hakkâri

İzzet Ulvi Aykurd

Hatay

Bekir Sıtkı Kunt
Hamdi Selçuk

İçel

Dr. Muhtar Berker
Emin İnankur
Gl. Cemal Mersinli

İsparta

Hüsnü Özdamar
Kemal Ünal
Mükerrem Ünsal
Remzi Ünlü

İstanbul

Ahmed Hamdi Denizmen
Ali Kâmi Akyüz
Atıf Bayındır
Dr. Refik Saydam
Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Gl. Kâzım Karabekir
İbrahim Alâettin Gövsa
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir

Benal Arıman
Kâmil Dursun
Mahmud Esad Bozkurd
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus
Şükrü Saracoğlu

Kars

Esad Özoğuz
Fuad Köprülü
Kahraman Arıklı
Ömer Küntay

Kastamonu

Abidin Binkaya
Dr. Tevfik Aslan
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Rıza Saltuğ
Tahsin Coşkan

Kayseri

Ahmed Hilmi Kalaç
Nazmi Toker
Sadettin Serim
Salih Turgay

Kırklareli

Bürhanettin Denker
Hamdi Kuleli
Zühtü Akın

Kırşehir

Dr. Yusuf Ziya Somer
İzzet Özkan
Memed Seyfeli

Kocaeli

Ali Dikmen
Dr. Fuad Sorağman
İbrahim Dıblan
İbrahim Süreyya Yiğit
İbrahim Tolon
Salâh Yargı

Konya

Ahmed Hamdi Dikmen
Dr. Osman Şevki Uludağ
Fuad Gökbudak
Galib Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
İzzet Erdal
Kâzım Gürel
Kâzım Okay
Şevki Ergun
Vehbi Bilgin

Kütahya

Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Receb Peker
Vedit Uzgören

Malatya

Dr. Hilmi Oytâç
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Mahmud Nedim Zabcı
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar
Osman Taner
Vasıf Çınay

Manisa

Asım Tümer
Dr. Saim Uzel
Faik Kurdoğlu
Hikmet Bayur
Kâni Karaosman
Kenan Orer
Osman Erçin
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş

Dr. A. Kemali Bayizit
Mansur Bozdoğan
Memed Erten

Mardin

Gl. Seyfi Düzgören
Hasan Menemencioğlu
İrfan Ferid Alpaya

Muğla

Sadullah Güney

Muş

Şükrü Ataman

Niğde

Cavid Oral
Dr. Abravaya Marmaralı
Halid Mengi
Naim Erem

Ordu

Ahmed İhsan Tokgöz
Dr. Vehbi Demir

Hamdi Şarlan
Hamdi Yalman
Hüseyin Ekşi
Selim Sırrı Tarcan

Rize

Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre
Kemalettin Kamû
Raif Dinç

Samsun

Naşit Fırat
Ruşeni Barkın

Seyhan

Gl. Naci Eldeniz
İbrahim Mete
Sinan Tekelioğlu
Şemsa İşcen
Tevfik Tarman

Siird

Ali Rıza Esen
Naki Bekmen

Sinob

Cemal Aliş
Cemil Atay
Hulûsi Oruçoğlu

Sivas

Gl. Akif Öztekin Erdemgil
Hikmet Işık
İsmail Memed Uğur
Mergube Gürleyük
Mitat Şükrü Bleda
Şemsettin Günaltay
Ziya Başara

Tekirdağ

Faik Öztrak
Nazmi Trak
Rahmi Apak

Tokad

Cemal Kovalı
Galib Pekel
Gl. Sıtkı Üke
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Sıtkı Atanç

Trabzon

Daniş Eyiboğlu
Faik Ahmed Barutcu
Halil Nihad Boztepe
Raif Karadeniz
Salise Abanozoğlu
Şerif Bilgen

Tunceli

Haydar Rüştü Öktem
Mitat Yenel
Sami Erkman

Urfa

Gl. Ahmed Yazgan
Memed Emin Yurdakul
Razi Soyer
Şeref Uluğ

Van

İbrahim Arvas

Yozgad

Ahmed Sungur
Celâl Arat
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz
Sırrı İçöz
Ziya Arkant

Zonguldak

Hasan Karabacak
İbrahim Etem Bozkurt
Mustafa Bozma
Şinasi Devrin
Rifat Vardar
Yusuf Ziya Özençi

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar

Ali Çetinkaya (V.)
İzzet Akosman

Amasya

Esad Uras

Ankara

Aka Gündüz
Belkis Baykan
Dr. Taptas
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Muammer Eriş
Mümtaz Ökmen
Rifat Araz
Yahya Galib Kargı

Antalya

Cezmi Erçin
Türkân Örs

Aydın

Agâh Sırrı Levend
Dr. Hulûsi Alataş (V.)
Nazmi Topcoğlu (V.)

Balıkesir

Gl. Kâzım Özalp
Hayrettin Karan
Memed Emir
Muzaffer Akpınar
Osman Niyazi Burcu

Bilecik

Kasım Gülek

Bingöl

Necmeddin Sahir

Bitlis

Süreyya Örge Evren
Tevfik Temelli

Bolu

Dr. Emin Cemal Suda (M.)
Dr. Zihni Ülgen
Hasan Cemil Çambel

Bursa

Gl. Naci Tınaz
Muhittin Baha Pars
Refet Canıtez (Rs. V.)

Çanakkale

Avni Yukaruç
Reşad Nuri Güntekin

Çankırı

Hüseyin Cahid Yalçın
M. Abdülhalik Renda (Başkan)

Çoruh

Asım Us (M.)

Denizli

Dr. Kâzım Samanlı
Emin Aslan Tokad
Necib Ali Küçüka

Diyarbakır

Rüştü Bekit (Hasta)

Edirne

Osman Şahinbaş

Elâzığ

Sabit Sağıroğlu

Erzincan

Aziz Samih İlter
Saffet Arıkan (V.)

Erzurum

Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Gl. Pertev Demirhan
Salim Altuğ

Gazianteb

Ahmed Aksu
Memed Şahin

Giresun

Fikret Atlı
Talât Onay

Hatay

Abdullah Mursaloğlu
Abdülgani Türkmen
Memed Tecirli (Hasta)

İçel

Ahmed Ovacık (M.)
Ferid Celâl Güven
Turhan Cemal Beriker

İstanbul

Abidin Daver
Ahmed Şükrü Esmer
Ali Rana Tarhan
Galib Bahtiyar Göker
Gl. Refet Bele
Sadettin Uraz
Salâh Cimcoz

İzmir

Celâl Bayar
Dr. Mustafa Bengisu
Halil Menteşe
Hasan Âli Yücel (V.)
Memed Aldemir

Kars

Gl. Muhittin Akyüz
Hüsrev Kızıldoğan (M.)
Şerafettin Karacan
Zihni Orhon

Kastamonu
Rauf Orbay
Kayseri
Faik Baysal
Ömer Taşcıoğlu
Reşid Özsoy
Suat Hayri Ürgüblü
Kırklareli
Dr. Fuad Umay
Şevket Ödül
Kırşehir
Hazim Börekçi (M.)
Kocaeli
Kemalettin Olpak (M.)
Ragıb Akca
Orgeneral Ali Said Akbaytuğan
Konya
Ali Muzaffer Göker
Ali Riza Türel (M.)
Mustafa Ulusan
Naim Hazim Onat
Tevfik Fikret Sılay
Kütahya
Alâettin Tiridoğlu
Hüseyin Rahmi Gürpınar (Hasta)
Muhlis Erkmen (V.)
Sadri Ertem
Manisa
Hüsnü Yaman
Kâzım Nami Duru
Refik İnce
Maraş
Hasan Reşid Tankud
Ziya Kayran (M.)
Mardin
Dr. Rıza Levent
Edib Ergin (M.)
Muhittin Birgen
Rıza Erten
Muğla
Cemal Karamuğla
Hüsnü Kitabcı
Or. Gl. İzzettin Çalışlar (M.)
Yunus Nadi
Muş
Hakkı Kılıcoğlu
Niğde
Dr. Rasim Ferid Talay (M.)
Faik Soylu
Hazim Tepeyran
Ordu
Ali Canib Yöntem (M.)
İsmail Çamaş (Mazur)
Rize
Fuad Sirmen
Hasan Cavid
Samsun
Amiral Fahri Engin
Hüsnü Çakır (V.)
Meliha Ulaş
Memed Ali Yörüker (M.)
Süleyman Necmi Selmen
Zühtü Durukan
Seyhan
Ali Münif Yegena
Damar Arıkoğlu
Hilmi Uran
İsmail Safa Özler (M.)
Siird
Hulki Aydın (M.)
Şefik Özdemir
Sinob
Cevdet Kerim İncedayı
Yusuf Kemal Tengirşenk
Sivas
Abdurrahman Naci Demirağ
Atıf Esenbel
Necmettin Sadak
Remzi Çiner
Tekirdağ
Cemil Uybadın
Yahya Kemal Beyatlı
Tokad
Resai Erişken
Trabzon
Hamdi Ülkümen
Hasan Saka
Mitat Aydın
Sırrı Day
Urfa
Refet Ülgen
Sami İşbay
Van
Hakkı Ungan
Münib Boya
Yozgad
Veled İzbudak
Zonguldak
Halil Türkmen
Hazim Atıf Kuyucak

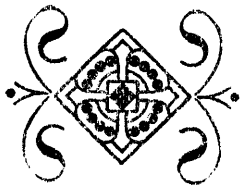

T. B. M. M. Matbaası